Biblioteca GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Douăsprezece povestiri călătoare

Traducere din limba spaniolă
TUDORA ŞANDRU MEHEDINŢI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Douăsprezece povestiri călătoare / Gabriel García Márquez;
trad.: Tudora Şandru Mehedinți.
București: RAO International Publishing Company, 2004
ISBN 973-576-689-2

I. Şandru Mehedinți, Tudora (trad.)

821.134.2(861)-32=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, București, ROMÂNIA

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Doce cuentos peregrinos

Coperta seriei
CORNELIU ALEXANDRESCU

Ilustrația copertei:
JUAN GRIS
Peisaj cu case la Ceret (1913)

Tiparul executat de
R.A. „Monitorul Oficial"
București, România

2004

ISBN 973-576-689-2

PROLOG

De ce douăsprezece, de ce povestiri și de ce călătoare

Cele douăsprezece povestiri din această carte au fost scrise în cursul ultimilor optsprezece ani. Înaintea formei lor actuale, cinci dintre ele au fost note de presă și scenarii de film, iar una a fost un serial de televiziune. Cu cincisprezece ani în urmă am povestit alta într-un interviu înregistrat pe bandă, iar prietenul căruia i-am povestit-o a transcris-o și a publicat-o; acum am refăcut povestirea pornind de la versiunea aceea. A fost o experiență creativă de excepție care merită să fie explicată, fie și numai pentru ca acei copii care vor să ajungă scriitori cînd vor fi mari să știe de pe acum ce nesățios și mistuitor este viciul scrisului.

Prima idee mi-a venit în minte la începutul anilor șaptezeci, după un vis clarificator pe care l-am avut după cinci ani petrecuți la Barcelona. Am visat că asistam la propria-mi înmormîntare, în picioare, într-un grup de prieteni care purtau un doliu solemn, dar cu chef de petrecere. Păream cu toții fericiți să fim împreună. Și eu mai mult ca oricine, grație plăcutului prilej pe care mi-l oferea moartea de a fi cu prietenii mei din America Latină, cei mai vechi, cei mai dragi și pe care nu-i văzusem de o bună bucată de vreme. La sfîrșitul ceremoniei, cînd începură să plece, am

încercat să-i însoțesc, dar unul dintre ei îmi atrase atenția, cu o severitate fără drept de apel, că pentru mine petrecerea se sfîrșise. „Ești singurul care nu poate pleca", îmi spuse. Numai atunci am înțeles că a muri înseamnă a nu mai fi niciodată cu prietenii.

Nu știu de ce am tălmăcit visul acela grăitor ca o asumare a conștiinței propriei mele identități și m-am gîndit că era un bun punct de plecare pentru a scrie despre lucrurile ciudate care li se întîmplă latino-americanilor în Europa. A fost o descoperire încurajatoare, căci terminasem de curînd *Toamna patriarhului*, lucrarea mea cea mai anevoioasă și mai hazardată, și nu mai știam pe unde s-o apuc.

Preț de vreo doi ani mi-am tot însemnat subiectele care-mi veneau în minte, fără să hotărăsc încă ce să fac cu ele. Cum nu aveam prin casă un carnet de însemnări, în seara în care m-am decis să încep băieții mei mi-au împrumutat un caiet de școală. Ei înșiși îl purtau în rucsacurile lor cu cărți, în desele noastre călătorii, de teamă să nu se piardă. Am ajuns să am șaizeci și patru de subiecte consemnate cu atîtea amănunte, că nu-mi mai rămînea decît să le scriu.

În Mexic, la întoarcerea mea de la Barcelona, în 1974, mi-a devenit limpede că această carte nu trebuia să fie un roman, cum mi s-a părut la început, ci o culegere de povestiri scurte, bazate pe relatări de presă, dar izbăvite de condiția lor pieritoare prin tertipurile poeziei. Scrisesem pînă atunci trei cărți de povestiri. Totuși, nici una dintre ele nu era concepută și realizată ca un ansamblu, ci fiecare era o operă autonomă și ocazională. Astfel încît scrierea celor șaizeci și patru de subiecte putea fi o aventură fascinantă dacă reușeam să le scriu pe toate păstrînd un fir călăuzitor și o unitate lăuntrică de registru și stil care să le facă inseparabile în memoria cititorului.

Pe primele două – *Urma sîngelui tău pe zăpadă* și *Vara fericită a doamnei Forbes* – le-am scris în 1976 și le-am publicat imediat în suplimente literare din cîteva țări. Nu mi-am luat nici o zi de răgaz, dar, la jumătatea celei de a treia povestiri, care era tocmai cea cu propria-mi înmormîntare, m-am simțit mai obosit decît dacă aș fi scris un roman. La fel mi s-a întîmplat și cu a patra. Pînă într-atît, încît n-am mai avut suflu să le termin. Acum știu de ce: efortul de a scrie o povestire este la fel de intens ca începerea unui roman. Căci în primul paragraf al unui roman trebuie definit

totul: structură, ton, stil, ritm, lungime şi, uneori, chiar şi caracterul vreunui personaj. Restul este plăcerea de a scrie, cea mai intimă şi mai solitară care se poate imagina, şi dacă nu-ţi petreci restul vieţii corectîndu-ţi cartea e fiindcă aceeaşi rigoare de fier de care e nevoie ca s-o începi se impune şi ca s-o termini. Povestirea, în schimb, nu are nici început, nici sfîrşit: se leagă sau nu se leagă. Şi dacă nu se leagă, propria experienţă, ca şi a altora, stă mărturie că în majoritatea cazurilor e mai salutar s-o apuci din nou pe alt drum sau s-o arunci la coş. Bine a spus cineva, nu-mi amintesc exact cine, în chip de consolare: „Un scriitor bun este mai preţuit prin ceea ce rupe decît prin ceea ce publică". Sigur că n-am rupt ciornele şi notiţele, am făcut însă ceva şi mai rău: le-am dat uitării.

Mi-aduc aminte că în Mexic am ţinut caietul pe biroul meu, naufragiat într-o furtună de hîrtii, pînă în 1978. Într-o bună zi, căutînd ceva, mi-am dat seama că-l pierdusem din vedere de multă vreme. Nu mi-a păsat. Dar cînd m-am convins că, de fapt, nu se afla pe birou, am intrat în panică. N-a rămas nici un colţ din casă necercetat cu temeinicie. Am dat la o parte mobilele, am desfăcut biblioteca pentru a fi siguri că nu căzuse în spatele cărţilor şi am supus personalul de serviciu şi prietenii unor întrebări de neiertat. Nici urmă de caiet. Singura explicaţie posibilă – sau plauzibilă? – este că, într-una din acele distrugeri de hîrtii pe care le fac adesea, caietul a ajuns la gunoi.

M-a surprins propria-mi reacţie: subiectele de care uitasem timp de aproape patru ani deveniră o chestiune de onoare. Încercînd să le recuperez cu orice preţ, printr-o muncă la fel de anevoioasă ca şi cum le-aş fi scris, am reuşit să refac notele a treizeci dintre ele. Şi cum chiar strădania de a mi le reaminti mi-a folosit ca epurare, treptat le-am eliminat nemilos pe cele care mi-au părut că nu merită a fi salvate şi au rămas optsprezece. De data aceasta mă însufleţea hotărîrea de a le scrie una după alta, dar curînd mi-am dat seama că-mi pierise entuziasmul. Totuşi, în pofida sfaturilor pe care le dădusem întotdeauna tinerilor scriitori, nu le-am aruncat la coş, ci le-am pus deoparte. Pentru orice eventualitate.

Cînd am început *Cronica unei morţi anunţate*, în 1979, am constatat că în răstimpurile dintre două cărţi îmi pierdeam

obișnuința scrisului și de fiecare dată îmi era tot mai greu s-o iau din nou de la capăt. Din pricina asta, între octombrie 1980 și martie 1984, mi-am impus să scriu o notă pe săptămînă în ziare din diferite țări ca disciplină, spre a mă menține în formă. Mi-a trecut atunci prin minte că dificultatea pe care o întîmpinam în legătură cu notițele din caiet era tot o problemă de genuri literare și că, în realitate, nu trebuiau să fie povestiri, ci note de presă. Numai că, după ce am publicat cinci note luate din caiet, mi-am schimbat iar părerea: erau mai bune pentru cinematograf. Și astfel s-au realizat cinci filme și un serial de televiziune.

N-am prevăzut însă niciodată că munca de presă și cea legată de film aveau să-mi schimbe anumite idei despre povestiri, pînă într-atît încît, scriindu-le acum în forma lor finală, a trebuit să mă străduiesc să despart cu migală propriile-mi idei de cele pe care mi le-au sugerat regizorii în timpul scrierii scenariilor. În plus, colaborarea simultană cu cinci creatori diferiți mi-a sugerat altă metodă de a-mi scrie povestirile: începeam una dintre ele cînd aveam timp liber, o abandonam cînd mă simțeam obosit sau cînd survenea vreun proiect neprevăzut, și apoi începeam alta. În mai bine de un an, șase din cele optsprezece subiecte ajunseră la coșul de hîrtii, între acestea și cea cu înmormîntarea mea, căci n-am izbutit niciodată să descriu o petrecere ca aceea din vis. Restul povestirilor, în schimb, au prins parcă viață pentru o existență îndelungată.

Sînt cele douăsprezece din această carte. În septembrie anul trecut, erau gata de tipar, după alți doi ani de muncă necontenită. Și astfel s-ar fi sfîrșit neîncetata lor peregrinare dus-întors la coșul de gunoi, dacă în ultima clipă nu m-ar fi încercat o îndoială finală. Dat fiind că descrisesem din memorie și de la distanță diferitele orașe din Europa unde se petrec acțiunile povestirilor, am vrut să-mi verific fidelitatea amintirilor după aproape douăzeci de ani și am făcut o călătorie rapidă de recunoaștere la Barcelona, Geneva, Roma și Paris.

Nici unul dintre aceste orașe n-avea nimic de-a face cu amintirile mele. Toate, ca întreaga Europă actuală, erau diminuate de o inversare uimitoare: amintirile reale îmi păreau năluciri ale memoriei, pe cînd amintirile închipuite erau atît de convingătoare,

că luaseră locul realității. Mi-era, prin urmare, cu neputință să deslușesc granița dintre deziluzie și nostalgie. A fost soluția finală. Căci găsisem în sfîrșit ceea ce-mi era neapărat necesar ca să-mi termin cartea și ceea ce nu-mi putea oferi decît trecerea anilor: perspectiva în timp.

La întoarcerea din călătoria aceea norocoasă, am scris toate povestirile încă o dată, de la capăt, în opt luni înfrigurate în care n-am simțit nevoia să mă întreb unde se sfîrșea viața și unde începea imaginația, fiindcă mă ajuta bănuiala că nimic din ce trăisem cu douăzeci de ani în urmă în Europa nu era poate adevărat. Scriitura mi-a devenit atunci atît de fluentă, că la răstimpuri simțeam că scriu din simpla plăcere de a povesti, care este poate starea omenească cea mai asemănătoare levitației.

Pe deasupra, lucrînd la toate povestirile în același timp și sărind de la una la alta cu desăvîrșită libertate, am reușit să ofer o viziune de ansamblu care m-a salvat de oboseala începuturilor succesive și m-a ajutat să vînez redundanțe de prisos și contradicții mortale. Cred că am izbutit astfel să dau viață cărții de povestiri celei mai apropiate de aceea pe care întotdeauna mi-am dorit s-o scriu.

Iat-o, gata să fie citită după atîta cutreierat, luptînd să supraviețuiască perversităților incertitudinii. Toate povestirile, în afară de primele două, au fost terminate în același timp, și fiecare poartă data cînd le-am început. Ordinea în care se află în această ediție este cea din caietul de însemnări.

Am crezut mereu că orice versiune a unei povestiri este mai bună decît cea dinainte. Cum să știi atunci care trebuie să fie ultima? E un secret al meseriei ce nu ascultă de legile inteligenței, ci de magia instinctelor, precum bucătăreasa care știe cînd e gata supa. În tot cazul, pentru orice eventualitate, nu le voi reciti, așa cum n-am mai recitit în veci nici o carte scrisă de mine, de teama regretelor. Cel care le va citi va ști cum să procedeze cu ele. Din fericire, pentru aceste douăsprezece povestiri călătoare poposirea în coșul de hîrtii trebuie să fie alinarea întoarcerii acasă.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Cartagena de Indias, aprilie, 1992

DRUM BUN, DOMNULE PREȘEDINTE

Stătea pe banca de lemn, sub frunzele galbene din parcul solitar, contemplînd lebedele prăfuite, cu ambele mîini sprijinite pe mînerul de argint al bastonului și gîndindu-se la moarte. Prima dată cînd a venit la Geneva, lacul era senin și diafan, și erau pescăruși blînzi ce veneau să mănînce din mînă, și femei de închiriat care păreau năluci la șase după-amiaza, cu volane de organdi și umbreluțe de mătase. Acum, singura femeie pe care putea s-o vadă, cît îl ajuta privirea, era o florăreasă de pe malul pustiu. Îi venea greu să creadă că timpul ar fi putut face asemenea ravagii nu doar în viața lui, ci și în lume.

Era un necunoscut în plus în orașul necunoscuților iluștri. Purta costumul albastru-închis cu dungi albe, vesta de brocart și melonul magistraților ieșiți la pensie. Avea o mustață mîndră de muschetar, părul bogat bătînd în albăstriu cu onduleuri romantice, mîinile de harpist, cu verigheta de văduv pe inelarul stîng, și ochii fără astîmpăr. Singurul indiciu care-i trăda starea sănătății era pielea ofilită. Dar chiar și așa, la șaptezeci și trei de ani, continua să fie de o eleganță impecabilă. În dimineața aceea totuși se simțea la adăpost de orice vanitate. Anii gloriei și ai puterii rămăseseră iremediabil în urmă, și acum nu mai dăinuiau decît cei ai morții.

Se întorsese la Geneva după două războaie mondiale, în căutarea unui răspuns categoric pentru o durere pe care doctorii din Martinica nu izbutiseră s-o localizeze. Prevăzuse nu mai mult de cincisprezece zile, dar se împlineau șase săptămîni de investigații epuizante și de rezultate incerte, și încă nu se întrevedea sfîrșitul. Căutau durerea la ficat, la rinichi, la pancreas, la prostată, unde se afla mai puțin. Pînă în acea zi nefastă de joi, cînd medicul cel mai puțin renumit dintre numeroșii care-l examinaseră l-a convocat la nouă dimineața în pavilionul de neurologie.

Cabinetul părea o chilie de călugăr, iar doctorul era scund și lugubru, și avea mîna dreaptă în ghips, din cauza unei fracturi la degetul mare. Cînd stinse lumina, pe ecran apăru radiografia iluminată a unei șiri a spinării pe care el nu și-o recunoscu pînă cînd medicul nu-i arătă cu un băț, mai jos de talie, îmbinarea a două vertebre.

– Durerea dumneavoastră e de aici, îi spuse.

Pentru el nu era atît de simplu. Durerea lui era nesigură și alunecoasă, uneori părea că e în coastele din dreapta, alteori sub pîntec, și adesea îl lua prin surprindere cu un junghi fulgerător în zona inghinală. Medicul îl ascultă, ținînd bățul nemișcat pe ecran. „Din pricina astea ne-a derutat atîta vreme", zise. „Dar acum știm că-i de aici." Apoi își duse arătătorul la frunte și preciză:

– Deși, riguros vorbind, domnule președinte, orice durere vine de aici.

Stilul său clinic era atît de dramatic, că sentința finală păru binevoitoare: președintele trebuia să se supună unei operații riscante și inevitabile. Acesta îl întrebă care era marja de risc, iar bătrînul doctor îl învălui într-o lumină de incertitudine:

– N-am putea spune cu precizie, îi zise.

Pînă de curînd, adăugă, riscurile de accidente fatale erau mari și mai cu seamă cele de diferite paralizii de diverse grade. Dar cu progresele făcute de medicină între cele două războaie temerile acestea erau de domeniul trecutului.

– Plecați liniștit, încheie. Pregătiți-vă pe îndelete și anunțați-ne. Nu uitați însă: cu cît mai curînd, cu atît mai bine.

Nu era o dimineață potrivită să rumegi vestea aceasta proastă, mai cu seamă în aer liber. Plecase foarte devreme de la hotel, fără pardesiu, fiindcă văzuse pe fereastră un soare strălucitor, și merse cu pași mărunți de la Chemin du Beau Soleil, unde se afla spitalul, pînă la refugiul îndrăgostiților furișați din Parcul Englez. Stătea acolo de mai bine de o oră, gîndindu-se întruna la moarte, cînd începu toamna. Lacul se zbuciumă ca un ocean înfuriat și o pală nebună de vînt sperie pescărușii și mătură cele de pe urmă frunze. Președintele se ridică și, în loc s-o cumpere de la florăreasă, smulse o margaretă dintr-un răzor din parc și și-o puse la butonieră. Florăreasa îl luă prin surprindere:

– Florile astea nu-s ale lui Dumnezeu, domnule, îi spuse supărată, sînt ale primăriei.

El n-o luă în seamă. Se îndreptă cu pași ușori, ținînd bastonul de pe la mijloc și învîrtindu-l la răstimpuri cu o grație cam libertină. Pe podul de la Mont Blanc se dădeau jos, în mare grabă, steagurile Confederației înnebunite de rafale de vînt, și zvelta fîntînă arteziană încununată cu spumă se oprise înainte de vreme. Președintele nu-și recunoscu restauranul preferat de pe mal, căci îi fusese strînsă copertina verde, iar terasele înflorite ale verii fuseseră închise de curînd. În salon, lămpile erau aprinse în plină zi, iar cuartetul de coarde interpreta o partitură mozartiană premonitorie. Președintele luă de la recepție un ziar din teancul rezervat clienților, își agăță bastonul și pălăria într-un cuier, își puse ochelarii cu montură de aur să citească la masa cea mai izolată și abia atunci deveni conștient că venise toamna. Începu să citească mai întîi pagina internațională de la sfîrșit, unde găsea din an în Paști cîte o știre din America, și citi mai departe de la sfîrșit la început, pînă cînd chelnerița îi aduse sticla zilnică de apă Evian. De mai bine de treizeci de ani renunțase la obiceiul cafelei, la recomandarea

categorică a medicilor. Dar spusese: „Dacă aş avea vreodată certitudinea că voi muri, m-aş apuca iar." Poate că sosise vremea.

– Aduceţi-mi şi o cafea, comandă el într-o franceză fără cusur. Şi preciză, fără a-şi dea seama de înţelesul ascuns: Italienească, tare de să te scoale din morţi.

O bău fără zahăr, cu sorbituri molcome şi apoi puse ceaşca pe farfurie cu gura în jos pentru ca zaţul, după atîţia ani, să aibă timp să-i traseze destinul. Savoarea redescoperită îi alungă preţ de o clipă gîndurile negre. În clipa următoare, de parcă vraja nu s-ar fi destrămat, simţi că îl priveşte cineva. Dădu atunci la întîmplare foaia, se uită pe deasupra ochelarilor şi văzu un bărbat palid şi nebărbierit, cu o şapcă sportivă şi o haină de piele întoarsă, care-şi mută imediat privirea ca să n-o întîlnească pe a lui.

Chipul îi era familiar. Se întîlniseră faţă în faţă în mai multe rînduri, pe culoarul de la spital, îl văzuse iar într-una din zile pe un scuter, la Promenade du Lac, pe cînd el contempla lebedele, dar nu s-a simţit niciodată recunoscut. Nu excluse totuşi posibilitatea să fie una din multele năluciri prigonitoare ale exilului.

Termină ziarul fără grabă, plutind în acordurile somptuoase de violoncel ale lui Brahms, pînă cînd durerea deveni mai puternică decît analgezia muzicii. Se uită atunci la micul ceas de aur pe care-l purta atîrnat de un lanţ în buzunarul vestei şi-şi luă cele două tablete calmante de la prînz cu ultima sorbitură de apă Evian. Înainte de a-şi scoate ochelarii îşi ghici soarta în zaţul de cafea şi simţi un fior de gheaţă: se citea acolo incertitudinea. În cele din urmă plăti nota, lăsînd un bacşiş meschin, îşi luă bastonul şi pălăria din cuier şi ieşi în stradă fără să-l privească pe bărbatul care se uita la el. Se îndepărtă cu mersu-i ceremonios, ocolind straturile de flori rupte de vînt, şi se crezu scăpat de vrajă.

Curînd însă auzi paşi în urma sa, se opri după ce dădu colţul şi se întoarse. Bărbatul care-l urmărea a fost nevoit să se

oprească brusc ca să nu dea peste el și îl privi speriat, la mai puțin de două palme de ochii lui.

- Domnule președinte! șopti.

- Spuneți-le celor care vă plătesc să nu-și facă iluzii, spuse președintele, fără să-i dispară zîmbetul și nici farmecul vieții. Sînt sănătos tun.

- Nimeni n-o știe mai bine ca mine, spuse bărbatul, copleșit de povara demnității ce-i reveni. Lucrez la spital.

Rostirea și cadența, ba chiar și sfiiciunea lui, erau cele ale unui locuitor neaoș din Caraibi.

- N-o să-mi spuneți că sînteți doctor, îi zise președintele.

- Ce n-aș da eu să fiu, domnule, spuse bărbatul. Sînt șofer pe ambulanță.

- Îmi pare rău, spuse președintele, încredințat că greșise. E o muncă grea.

- Nu la fel de grea ca a dumneavoastră, domnule.

El îl privi drept în față, se sprijini în baston cu amîndouă mîinile și-l întrebă cu un interes real:

- De unde sînteți?

- Din Caraibi.

- Mi-am dat seama de asta, spuse președintele. Dar din ce țară?

- Din țara dumneavoastră, domnule, zise bărbatul și-i întinse mîna. Numele meu este Homero Rey.

Președintele îl întrerupse surprins, fără să-i dea drumul mîinii.

- La naiba, îi spuse. Grozav nume!

Homero se destinse.

- Și încă nu-i tot, spuse. Homero Rey de la Casa.

O rafală înghețată de iarnă, ca o lovitură de cuțit, îi luă pe neașteptate în mijlocul străzii. Președintele se înfioră, răzbit pînă la oase și înțelese că nu putea străbate fără pardesiu cele două străzi pe care le mai avea pînă la cîrciuma de oameni săraci unde mînca de obicei.

– Ați mîncat de prînz? îl întrebă pe Homero.

– Nu iau niciodată prînzul, spuse Homero. Mănînc o singură dată, seara, acasă.

– Faceți azi o excepție, îi spuse el într-un chip cum nu se poate mai fermecător. Vă invit la masă.

Îl luă de braț și-l duse la restaurantul de peste drum, cu firma aurită pe copertină: *Le Boeuf Couronné*. Înăuntru era cald și nu prea încăpător, și nu se vedea nici un loc liber. Homero Rey, surprins că nimeni nu-l recunoștea pe președinte, se duse pînă în fundul salonului să ceară ajutor.

– E președinte în exercițiu? îl întrebă patronul.

– Nu, răspunse Homero. A fost dat jos.

Patronul afișă un zîmbet de încuviințare.

– Pentru aceștia, spuse, am întotdeauna o masă specială.

Îi conduse într-un loc lăturalnic în fundul salonului, unde puteau vorbi în largul lor. Președintele îi mulțumi.

– Nu toată lumea recunoaște ca dumneavoastră demnitatea exilului, spuse.

Specialitatea casei era cotletul de vită fript pe cărbuni. Președintele și invitatul lui se uitară în jur și văzură la alte mese bucăți mari de friptură cu puțină grăsime mustind pe margine. „E o carne grozavă“, murmură președintele. „Dar n-am voie să mănînc așa ceva.“ Se uită ștrengărește la Homero și schimbă tonul:

– În realitate, toate-mi sînt interzise.

– Vă e interzisă și cafeaua și totuși beți cafea.

– Ați băgat de seamă? spuse președintele. Dar azi a fost o excepție, fiind o zi excepțională.

Excepția din ziua aceea n-a fost numai cafeaua. Comandă și cotlete fripte pe cărbuni și o salată de legume proaspete asezonată doar cu un strop de ulei de măsline. Invitatul său ceru la fel, plus o jumătate de carafă de vin roșu.

Pe cînd așteptau cotletele, Homero scoase din buzunarul hainei un portofel fără bani, înțesat cu hîrtii, și-i arătă

președintelui o poză decolorată. El se recunoscu în cămașă, cu cîteva kilograme mai puțin și cu părul și mustața de un negru intens, în mijlocul unui grup de tineri care se ridicaseră pe vîrfuri să iasă în fotografie. Dintr-o privire recunoscu locul, recunoscu lozincile unei campanii electorale detestabile, recunoscu data ingrată. „Ce groaznic!" șopti. „Mereu am spus că îmbătrînești mai repede în poze decît în viața de zi cu zi." Și-i dădu fotografia înapoi cu un gest de încheiere:

– Mi-aduc foarte bine aminte, spuse. A fost acum o mie de ani la arena pentru lupte de cocoși din San Cristóbal de las Casas.

– E satul meu, spuse Homero și se arătă pe sine în grup: Ăsta sînt eu.

Președintele îl recunoscu.

– Erați un copil!

– Aproape, zise Homero. Am fost alături de dumneavoastră în toată campania din sud, eram comandantul brigăzilor universitare.

Președintele o luă înaintea reproșului.

– Și eu, bineînțeles, nici măcar nu vă dădeam atenție.

– Dimpotrivă, erați foarte amabil cu noi, spuse Homero. Eram însă atîția, că nu e posibil să vă amintiți.

– Și apoi?

– Cine poate ști mai bine ca dumneavoastră? spuse Homero. După lovitura militară, e un adevărat miracol că sîntem amîndoi aici, gata să mîncăm o jumătate de vițel. Nu mulți au avut norocul ăsta.

În clipa aceea le aduseră farfuriile. Președintele își puse șervetul la gît, ca o bavetă de copil, și nu se arătă insensibil la surpriza tăcută a invitatului. „Dacă n-aș face așa, mi-aș prăpădi o cravată la fiecare masă", spuse. Înainte de a începe, gustă carnea să vadă cît era de friptă, încuviință cu un gest de satisfacție și reveni la subiect.

– Ce nu-mi explic, zise, e motivul pentru care nu ați venit la mine înainte, în loc să mă urmăriți ca un copoi.

Atunci Homero îi povesti că îl recunoscuse de cînd îl văzuse intrînd în spital, pe poarta rezervată cazurilor cu totul speciale. Era în toiul verii, iar el purta costumul de in alb din Antile, cu pantofi alb cu negru, margareta la butonieră, iar frumoasele-i plete erau răscolite de vînt. Homero află că era singur la Geneva, fără ajutorul nimănui, căci cunoștea pe dinafară orașul unde își terminase studiile de drept. Conducerea spitalului, la solicitarea sa, dăduse dispozițiile de rigoare spre a-i asigura un incognito absolut. Chiar în seara aceea, Horacio se înțelesese cu nevasta să ia legătura cu el. Totuși, îl urmărise vreme de cinci săptămîni, căutînd o ocazie prielnică și n-ar fi fost poate în stare să-l salute dacă el nu i-a fi ieșit în față.

– Mă bucur c-ați făcut-o, zise președintele, deși adevărul e că nu mă deranjează deloc să fiu singur.

– Nu-i drept.

– De ce? întrebă sincer președintele. Cea mai mare victorie a vieții mele a fost să mă fac uitat.

– Ne amintim de dumneavoastră mai mult decît vă închipuiți, spuse Homero fără a-și ascunde emoția. E o bucurie să vă vedem așa, sănătos și tînăr.

– Totuși, zise el fără să dramatizeze, totul arată că voi muri foarte curînd.

– Șansele dumneavoastră de a scăpa cu bine sînt foarte mari, spuse Homero.

Președintele tresări din pricina surprizei, dar nu-și pierdu cumpătul.

– Măi, să fie! exclamă. Oare în frumoasa Elveție s-a abolit secretul profesional?

– În nici un spital de pe lume nu există secrete pentru un șofer de ambulanță, răspunse Homero.

– Păi ce știu eu am aflat abia acum două ore și din gura singurului om care trebuia să fie la curent.

– În orice caz, nu veți muri în zadar, spuse Homero. Cineva o să vă pună la locul care vi se cuvine, ca un mare exemplu de demnitate.

Președintele se prefăcu uluit într-un fel comic:

– Mulțumesc că m-ați prevenit, zise.

Mînca așa cum făcea totul: încet și extrem de elegant. În vremea aceasta îl privea pe Homero drept în ochi, astfel încît șoferul avea impresia că îi citește gîndurile. După o lungă conversație de evocări pline de nostalgie, zîmbi răutăcios.

– Mă hotărîsem să nu-mi fac griji în privința cadavrului meu, spuse, dar văd acum că trebuie să-mi iau unele măsuri de prevedere, ca-n romanele polițiste, pentru ca nimeni să nu-l găsească.

– Degeaba, glumi Homero la rîndul lui. În spital nu există mister care să țină mai mult de o oră.

Cînd terminară cafeaua, președintele se uită pe fundul ceștii și se cutremură iar: mesajul era același. Totuși, expresia nu i se schimbă. Achită nota cu bani gheață, dar înainte verifică suma de mai multe ori, numărînd banii cu o grijă exagerată și lăsă un bacșiș la care chelnerul doar mîrîi.

– A fost o plăcere, conchise, luîndu-și rămas-bun de la Homero. N-am o dată anume pentru operație și nici măcar nu m-am decis dacă o s-o fac sau nu. Dar dacă totul merge bine o să ne revedem.

– Și de ce nu înainte? spuse Homero. Lázara, nevastă-mea, e bucătăreasă la case mari. Nimeni nu gătește orez cu crevete mai bine ca ea și ne-am bucura să vă avem oaspete într-una din seri.

– N-am voie crevete, dar o să mănînc cu plăcere, zise el. Spuneți-mi cînd.

– Joi e ziua mea liberă, răspunse Homero.

– Perfect, zise președintele. Joi la șapte seara sînt la dumneavoastră. O să-mi facă plăcere.

– Trec eu să vă iau, spuse Homero. Hotelerie Dames, 14 rue de l'Industrie. În spatele gării, nu-i așa?

- Așa e, spuse președintele și se ridică mai fermecător ca oricînd. După cum se vede îmi știți și numărul de la pantofi.

- Bineînțeles, domnule, spuse Homero amuzat: patruzeci și unu.

Ce nu i-a povestit Homero președintelui, dar a povestit ani de zile cui dorea să-l asculte, a fost că scopul lui inițial nu era chiar nevinovat. Ca și alți șoferi de ambulanțe, avea aranjamente cu firme de pompe funebre și companii de asigurări ca să le facă reclamă, chiar în spital, mai ales cînd era vorba despre pacienți străini cu mijloace bănești reduse. Erau cîștiguri minime și, pe deasupra, trebuia să le împartă cu alți angajați care-și treceau din mînă în mînă rapoartele secrete despre cei grav bolnavi. Era însă cît de cît ceva pentru un exilat fără viitor, care supraviețuia anevoie cu nevasta și cei doi copii dintr-un salariu de mizerie.

Lázara Davis, nevastă-sa, a fost mai realistă. Era o mulatră fină din San Juan de Puerto Rico, scundă și zdravănă, de culoarea caramelei și cu niște ochi de cățea sălbatică ce se potriveau foarte bine felului ei de a fi. Se cunoscuseră la serviciile de binefacere ale spitalului, unde ea lucra ca femeie bună la toate după ce un specialist în finanțe din țara ei, care o angajase ca dădacă, o lăsase în voia sorții la Geneva. Se căsătoriseră după ritul catolic, deși ea era prințesă yoruba, și locuiau într-o cameră de zi și două dormitoare, la etajul opt al unei clădiri cu imigranți africani, fără ascensor. Aveau o fată de nouă ani, Bárbara, și un băiat de șapte, Lázaro, care dădea semne ușoare de retardare.

Lázara Davis era deșteaptă și avea o fire aprigă, dar sufletul bun. Se considera ca zodie un Taur pur și avea o încredere oarbă în prezicerile astrale. Totuși, niciodată nu și-a putut îndeplini visul de a-și cîștiga existența ca astrologă de milionari. În schimb, aducea acasă lucruri de ocazie, uneori însemnate, pregătind mese de seară pentru doamne bogate

care se lăudau în fața invitaților că ele însele preparau suculentele mîncăruri antiliene. Homero, la rîndul lui, era timid cum nu se mai poate și nu era în stare de nimic mai mult decît puținul pe care-l făcea, dar Lázara nu concepea viața fără el datorită sufletului său inocent și calibrului armei cu care era înzestrat de la natură. Le mersese bine, dar anii erau tot mai grei și copiii creșteau. Pe vremea cînd sosise președintele, începură să ciupească din economiile făcute de cinci ani. Așa încît, atunci cînd Homero îl descoperi printre bolnavii incognito din spital, își făcură iluzii nesăbuite.

Nu știau exact ce aveau să-i ceară și nici cu ce drept. În primul moment se gîndiseră să-i vîndă înmormîntarea completă, inclusiv îmbălsămatul și repatrierea. Dar încetul cu încetul au ajuns să-și dea seama că moartea lui nu părea atît de iminentă ca la început. În ziua cu prînzul erau descumpăniți de îndoieli.

Adevărul este că Homero nu fusese comandant de brigăzi universitare, nici pe departe, și singura dată cînd a participat la campania electorală a fost atunci cînd fusese făcută poza pe care izbutiseră s-o găsească printr-o minune, rătăcită în dulap. Dar fervoarea lui era reală. Tot adevărat era și că fusese nevoit să fugă din țară din pricină că făcuse parte din rezistența de stradă împotriva loviturii militare, deși singurul motiv pentru care trăia mai departe la Geneva, după atîția ani, era faptul că era sărac cu duhul. Așa încît o minciună mai mult sau mai puțin nu trebuia să fie o piedică în a-i cîștiga bunăvoința președintelui.

Prima surpriză a amîndurora a fost că surghiunitul ilustru locuia într-un hotel de categoria a patra în cartieul trist de la Grotte, printre emigranți asiatici și fluturi de noapte, și că mînca numai în cîrciumi de sărăntoci, cînd Geneva este plină de localuri demne de oamenii politici căzuți în dizgrație. Homero îl văzuse repetînd zile în șir tot ce făcuse în ziua aceea. Îl însoțise cu privirea și, uneori, de la o distanță nu tocmai prudentă, în plimbările nocturne printre zidurile lugubre

și ciorchinii de campanule galbene din orașul vechi. Îl văzuse cufundat în gînduri ceasuri întregi în fața statuii lui Calvin. Urcase în urma lui, pas cu pas, scara monumentală de piatră, înecat de parfumul arzător al iasomiilor, spre a contempla molcomele asfințituri de vară de pe colina Bourg-le-Four. Într-o seară, îl văzu, în bătaia celei dintîi ploi mărunte, fără pardesiu și umbrelă, stînd la coadă la un loc cu studenții la un concert al lui Rubinstein. „Nu știu cum de n-a făcut pneumonie", îi spuse apoi nevestei. Sîmbăta trecută, cînd timpul începu să se schimbe, îl văzu cumpărîndu-și un pardesiu de toamnă cu guler de vizon artificial, dar nu de la magazinele luminoase de pe Rue du Rhône, de unde cumpărau emirii fugari, ci de la Tîrgul de Vechituri.

- Atunci nu-i nimic de făcut! exclamă Lázara cînd îi povesti Homero. E un cărpănos nenorocit, în stare să se lase înmormîntat de societatea de binefacere la groapa comună. Niciodată n-o să scoatem nimic de la el.

- Poate că într-adevăr e sărac, spuse Homero, după atîția ani fără slujbă.

- Vai, dragule, una este să fii Pește cu ascendentul tot în Pește și alta-i să fii prost, zise Lázara. Toată lumea știe că a pus mîna pe aurul guvernului și că-i exilatul cel mai bogat din Martinica.

Homero, care era cu zece ani mai mare, crescuse impresionat de știrea că președintele studiase la Geneva, lucrînd ca muncitor pe un șantier. În schimb, Lázara crescuse printre scandalurile presei dușmane, exagerate într-o casă de dușmani, unde a fost dădacă încă de copilă. Astfel încît, în seara cînd Homero se întoarse acasă sufocîndu-se de bucurie că luase prînzul cu președintele, pentru ea n-a contat deloc argumentul că îl invitase la un restaurant scump. Se supără că Homero nu-i ceruse nimic din tot ce visaseră, de la burse pentru copii pînă la o slujbă mai bună la spital. I se păru că hotărîrea de a-și lăsa cadavrul pradă vulturilor, în loc de a-și cheltui francii

pe o înmormîntare demnă și o repatriere glorioasă, îi adeverea bănuielile. Dar picătura care a umplut paharul a fost vestea pe care Homero o păstrase pentru sfîrșit, că îl invitase pe președinte să mănînce orez cu crevete joi seara.

– Dar asta ne mai lipsea, strigă Lázara, să ne moară aici otrăvit cu crevete de conservă și să fim nevoiți să-l înmormîntăm din economiile copiilor.

Pînă la urmă atîrnă în balanță fidelitatea ei conjugală și o făcu să-și schimbe atitudinea. A fost obligată să împrumute de la o vecină trei feluri de tacîmuri de alpaca și o salatieră de sticlă, de la alta o cafetieră electrică și de la o a treia o față de masă brodată și un serviciu chinezesc de cafea. Schimbă perdelele vechi cu cele noi, pe care le punea doar în zilele de sărbătoare, și scoase husele de pe mobile. Petrecu o zi întreagă frecînd podelele, ștergînd praful, mutînd lucrurile din loc, pînă cînd obținu efectul contrar față de ceea ce le-ar fi prins cel mai bine, adică să-și impresioneze invitatul cu demnitatea sărăciei.

Joi seara, după ce-și reveni de pe urma celor opt etaje care i-au tăiat răsuflarea, președintele apăru în ușă cu noul pardesiu de la vechituri, cu gambeta de pe vremuri și cu un singur trandafir pentru Lázara. Ea se simți impresionată de frumusețea lui virilă și de manierele-i princiare, dar dincolo de toate astea îl văzu cum se aștepta să-l vadă: fals și hrăpăreț. I se păru impertinent, căci ea gătise cu geamurile deschise ca să nu se umple toată casa de aburul crevetelor, iar primul lucru pe care el l-a făcut intrînd a fost să respire adînc, parcă într-un extaz subit, și să exclame cu ochii închiși și brațele desfăcute: „Ah, mirosul mării noastre!" I se păru mai zgîrcit ca oricînd fiindcă i-a adus o singură floare, furată, cu siguranță, din vreo grădină publică. I se păru insolent din cauza disprețului cu care privi tăieturile de ziar despre perioada lui de glorie prezidențială și stegulețele și afișele din campanie pe care Homero le pusese cu atîta candoare pe peretele din sufragerie. I se păru cu inima împietrită, fiindcă nici măcar nu-i salută pe Bárbara și pe Lázaro,

care îi pregătiseră un cadou făcut de mîna lor, şi în timpul mesei se referi la două lucruri pe care nu le putea suferi: cîinii şi copiii. Îi detestă. Totuşi, ospitalitatea ei antiliană îi învinse prejudecăţile. Îşi pusese rochia africană de sărbătoare, colierele şi brăţările de vrăjitoare, şi cît a durat cina nu făcu nici un gest şi nu spuse nici un cuvînt de prisos. A fost mai mult decît fără cusur: desăvîrşită.

Adevărul e că orezul cu crevete nu era piesa ei de rezistenţă ca bucătăreasă, dar îl pregăti cu toată bunăvoinţa şi îi ieşi nemaipomenit. Preşedintele se servi de două ori fără să-şi precupeţească laudele şi se dădu în vînt după feliile prăjite de banană coaptă şi după salata de avocado, chiar dacă nu le împărtăşi nostalgia. Lázara se mulţumi să asculte pînă la desert, cînd Homero se înfundă fără nici o noimă în impasul legat de existenţa lui Dumnezeu.

– Eu cred că există cu adevărat, zise preşedintele, dar n-are nimic a face cu fiinţele omeneşti. Se ocupă de treburi mult mai importante.

– Eu nu cred decît în aştri, spuse Lázara şi urmări reacţia preşedintelui. În ce zi v-aţi născut?

– Pe unsprezece martie.

– Trebuia să fie aşa, spuse Lázara, cu o tresărire de triumf, şi întrebă cu amabilitate: Oare nu-s prea mulţi doi Peşti la aceeaşi masă?

Bărbaţii vorbiră mai departe despre Dumnezeu cînd ea se duse la bucătărie pentru a pregăti cafeaua. Strînsese farfuriile şi tacîmurile şi dorea din tot sufletul ca seara să se termine cu bine. Întorcîndu-se în sufragerie cu cafeaua, o întîmpinară nişte cuvinte răzleţe ale preşedintelui, care o făcură să înmărmurească:

– Să nu vă îndoiţi, dragă prietene, de faptul că tot ce i s-a întîmplat mai rău bietei noastre ţări este că am fost eu preşedinte.

Homero o văzu pe Lázara în uşă, cu ceştile chinezeşti şi cafetiera împrumutate, şi crezu că o să leşine. Şi preşedintele

o văzu. „Nu vă uitați așa la mine, doamnă", îi spuse bine dispus. „Vorbesc cu mîna pe inimă." Iar apoi, întorcîndu-se spre Homero, sfîrși:

– Bine măcar că acum îmi plătesc scump nesocotința.

Lázara servi cafeaua, stinse veioza de pe masă, căci lumina ei nemiloasă deranja conversația, și sufrageria se cufundă într-o penumbră intimă. Pentru prima oară își manifestă interesul față de musafir, ale cărui vorbe de duh nu izbuteau să-i ascundă tristețea. Curiozitatea ei se înteți cînd el își termină cafeaua și-și puse ceașca pe farfurie cu gura în jos să i se scurgă zațul.

Președintele le povesti atunci că alesese pentru exil insula Martinica, datorită prieteniei cu poetul Aimé Césaire, care pe vremea aceea își publicase de curînd al său *Cahier d'un retour au pays natal*, și-l ajută să-și înceapă o nouă viață. Cu ce le rămăsese din moștenirea soției cumpărară o casă de lemn prețios pe una din colinele de la Fort de France, cu plase de sîrmă la ferestre și o terasă spre mare, plină de flori sălbatice, unde era o desfătare să dormi în țîrîit de greieri și cu briza de melasă și rom de trestie de la fabricile de zahăr. Rămase acolo cu soția, cu paisprezece ani mai mare ca el și bolnavă de la singura-i naștere, baricadat împotriva destinului prin pasiunea vicioasă de a reciti clasicii latini, în original, și avînd convingerea că acela era cel de pe urmă act al vieții sale. Ani în șir a fost nevoit să reziste tentațiilor feluritelor aventuri pe care i le tot propuneau adepții săi învinși.

– Dar n-am mai deschis niciodată vreo scrisoare, spuse. Niciodată, de cînd am descoperit că și cele mai urgente erau mai puțin urgente după o săptămînă, și că după două luni nu-și mai aducea aminte de ele nici cel care le scrisese.

O privi pe Lázara în penumbră cînd își aprinse o țigară și i-o luă cu o mișcare vidă a degetelor. Trase adînc o dată, reținînd fumul în gît. Lázara, surprinsă, apucă pachetul și chibriturile să-și aprindă alta, dar el îi dădu țigara înapoi.

„Fumați cu atîta plăcere că n-am putut rezista ispitei", îi spuse. Dar a fost obligat să scoată fumul, căci îl apucă un acces de tuse.

– Am renunțat la viciul acesta de mulți ani, dar el n-a renunțat cu desăvîrșire la mine, spuse. La răstimpuri a reușit să mă biruie. Ca acum.

Tusea îl mai scutură de două ori. Durerea îi reveni. Președintele se uită ce oră era la ceasul micuț de buzunar și-și luă cele două tablete de seară. Apoi cercetă fundul ceștii: nu se schimbase nimic, dar de data asta nu-l mai străbătu nici un fior.

– Unii dintre foștii mei adepți au ajuns președinți după mine, spuse.

– Sáyago, zise Homero.

– Sáyago și alții, spuse el. Toți la fel ca mine: uzurpînd o onoare pe care n-o meritam printr-o funcție la care nu ne pricepeam. Cîțiva urmăresc doar puterea, însă cei mai mulți pretind și mai puțin: funcția.

Lázara se enervă.

– Știți ce se spune despre dumneavoastră? îl întrebă.

Homero, alarmat, interveni:

– Sînt minciuni.

– Sînt minciuni și nu sînt, spuse președintele, mîrșăviile cele mai cumplite pot fi, în același timp, și adevăr, și minciună.

Trăise în Martinica toate zilele surghiunului, fără nici un contact cu lumea, în afara puținelor știri din ziarul oficial, supraviețuind prin orele de spaniolă și latină predate la un liceu de stat și cu traducerile pe care i le dădea uneori Aimé Césaire. Căldura era de nesuportat în august și el rămînea în hamac pînă la prînz, citind în gînguritul ventilatorului din dormitor. Nevasta lui se ocupa de păsările pe care le creștea în libertate, chiar și în orele cele mai toride, protejîndu-se de soare cu o pălărie de pai cu boruri mari, împodobită cu mici fructe artificiale și flori de organdi. Dar cînd căldura ceda, era plăcut să stai la răcoare pe terasă, el cu privirea țintă la mare pînă cînd se cufunda în negură, ea în balansoarul de răchită,

cu pălăria ruptă şi inelele *fantaisie* pe toate degetele, văzînd cum trec vapoarele lumii. „Acela merge la Puerto Santo", spunea ea. „Acela aproape că nu mai poate înainta cu încărcătura de banane de la Puerto Santo", spunea. Căci nu i se părea cu putinţă să treacă vreun vapor care să nu fie de pe meleagurile ei. El se făcea că n-aude, deşi în cele din urmă ea izbuti să uite mai repede ca el, fiindcă îşi pierdu memoria. Stăteau aşa pînă cînd se stingeau asfinţiturile tumultoase, fiind nevoiţi să se refugieze în casă goniţi de ţînţari. Într-una din multele luni de august, în vreme ce-şi citea ziarul pe terasă, preşedintele tresări de uimire.

– Ah, la naiba! spuse. Am murit la Estoril!

Soţia, plutind în toropeală, se sperie de ştire. Erau şase rînduri în pagina a cincea a ziarului care se tipărea la colţul străzii, unde i se publicau traducerile ocazionale, şi al cărui director trecea să-l vadă din cînd în cînd. Iar acum scria că murise la Estoril, lîngă Lisabona, staţiune balneară şi loc de predilecţie al decadenţei europene, unde nu fusese în viaţa lui, şi poate singurul colţ din lume unde n-ar fi vrut să moară. Soţia i-a murit cu adevărat după un an, torturată de ultima amintire care-i mai rămăsese pentru clipa aceea: cea a singurului său fiu, care participase la răsturnarea de la putere a părintelui său, fiind împuşcat mai tîrziu de propriii lui complici.

Preşedintele oftă. „Aşa sîntem şi nimic nu ne va putea izbăvi", spuse. „Un continent conceput de pleava lumii întregi fără o clipă de dragoste: copii zămisliţi de pe urma răpirilor, violurilor, legăturilor infame, înşelăciunilor de către duşmani cu duşmani." Întîlni ochii africani ai Lázarei, care-l scrutau nemilos şi încercă s-o îmblînzească prin limbuţia lui de vechi maestru.

– Cuvîntul metisaj înseamnă amestec de lacrimi cu sînge şiroind. Ce se poate aştepta de la asemenea poşircă?

Lázara îl ţintui pe locul lui cu o tăcere de moarte. Dar reuşi să se stăpînească, puţin înainte de miezul nopţii, şi-şi luă rămas-bun cu o sărutare de formă. Preşedintele se împotrivi

cînd Homero vru să-l conducă la hotel, însă nu-l putu împiedica să-l ajute să facă rost de un taxi. Cînd ajunse acasă, Homero și-a găsit nevasta desfigurată de furie.

– Ăsta-i președintele cel mai pe drept răsturnat de la putere din lume, zise ea. Un ticălos fără pereche.

În pofida eforturilor lui Homero de a o potoli, petrecură o noapte îngrozitoare, fără să închidă ochii. Lázara recunoștea că era unul din bărbații cei mai frumoși pe care-i văzuse, cu o putere de seducție devastatoare și o virilitate de armăsar de prăsilă. „Așa cum a ajuns, bătrîn și nenorocit, trebuie să mai fie încă un adevărat tigru în pat", spuse. Credea însă că prăpădise aceste daruri date de Dumnezeu din pricina prefăcătoriei. Nu putea suferi lăudăroșenia lui: afirmațiile că fusese cel mai prost președinte al țării. Nici ifosele de ascet, cînd era sigură că stăpînea jumătate din plantațiile de trestie din Martinica. Nici ipocrizia disprețului afișat față de putere, cînd era clar că ar fi dat orice să revină un moment la președinție, spre a-și face dușmanii să muște pămîntul.

– Și toate astea, încheie, numai ca să ne vadă la picioarele lui.

– Ce poate cîștiga cu asta? întrebă Homero.

– Nimic, răspunse ea. Dar cochetăria e un nărav care nu se potolește cu nimic.

Era atît de furioasă, că Homero n-a mai putut s-o suporte în pat și s-a dus să-și încheie noaptea pe divanul din sufragerie. Lázara se sculă și ea în zori, în pielea goală, cum dormea și stătea de obicei în casă, vorbind cu sine într-un monolog pe o singură coardă. Într-o clipă șterse din memoria omenirii orice urmă a cinei nedorite. Dădu înapoi tot ce luase cu împrumut, schimbă perdelele noi cu cele vechi și mută mobilele la locul lor, pînă cînd casa ajunse iar la fel de săracă și ordonată cum fusese pînă aseară. În cele din urmă, smulse tăieturile din ziare, pozele, stegulețele și afișele campaniei detestabile și aruncă totul la coșul de gunoi cu un strigăt final:

– Ducă-se dracului!

La o săptămînă după cină, Homero îl găsi pe președinte așteptîndu-l la ieșirea din spital, cu rugămintea de a-l însoți pînă la hotel. Urcară cele trei etaje înalte pînă la o mansardă cu o singură lucarnă ce dădea spre un cer de cenușă și care era traversată de o frînghie cu rufe puse la uscat. Mai era și un pat dublu ce ocupa jumătate din spațiu, un scaun fără spătar, un lavoar, un bideu portabil și un dulap sărăcăcios cu oglinda încețoșată. Președintele observă că Homero era impresionat.

– E același bîrlog unde mi-am petrecut anii studenției, îi spuse, parcă scuzîndu-se. L-am rezervat de la Fort de France.

Scoase dintr-o pungă de catifea și înșiră pe pat ultimele resturi ale averii lui: cîteva brățări de aur cu diferite încrustații din pietre prețioase, un colier de perle cu trei șiraguri și alte două de aur și pietre prețioase; trei lănțișoare de aur cu medalioane de sfinți; o pereche de cercei de aur cu smaralde, alta cu diamante și încă una cu rubine; două medalioane mari și unul în care se păstra o șuviță de păr; unsprezece inele cu felurite monturi prețioase și o diademă de briliante ce a fost pesemne a unei regine. Scoase apoi dintr-o casetă diferită trei perechi de butoni de argint și două din aur, cu acele de cravată respective, și un ceas de buzunar placat în aur alb. În cele din urmă, scoase dintr-o cutie de pantofi cele șase decorații ale sale: două de aur, una de argint, iar celelalte de tinichea.

– Asta-i tot ce-mi rămîne pe lume, spuse.

N-avea altă soluție decît să vîndă totul ca să completeze suma pentru cheltuielile medicale și-l rugă pe Homero să-l ajute, cu cea mai mare discreție însă. Totuși, Homero nu se simți în stare să-i facă pe plac pînă nu avea facturile în regulă.

Președintele îi explică atunci că erau bijuteriile soției, moștenite de la o bunică de pe vremea coloniei, care la rîndul ei moștenise un pachet de acțiuni la minele de aur din Columbia. Ceasul, butonii și acele de cravată erau ale lui. Decorațiile, de bună seamă, nu fuseseră înainte ale nimănui.

– Nu cred că cineva poate avea facturi pentru asemenea lucruri, zise.

Homero se arătă inflexibil.

– În cazul ăsta, chibzui președintele, nu-mi rămîne altceva decît să le vînd eu însumi.

Începu să-și strîngă bijuteriile cu un calm calculat. „Te rog să mă ierți, dragul meu Homero, dar nu-i sărăcie mai lucie ca aceea a unui președinte sărac", îi spuse. „Chiar și să supraviețuiesc pare lipsit de demnitate." În clipa aceea lui Homero i se făcu milă și se dădu bătut.

Seara, Lázara se întoarse acasă tîrziu. Din ușă văzu podoabele strălucitoare în lumina neonului din sufragerie și parcă văzu un scorpion în patul ei.

– Nu face prostii, dragule, zise supărată. Ce-i cu astea aici?

Explicația lui Homero o neliniști și mai mult. Se așeză să cerceteze podoabele, una cîte una, cu meticulozitate de giuvaiergiu. La un moment dat oftă. „Trebuie să fie o avere." Într-un tîrziu rămase cu ochii la Homero, negăsind vreo ieșire așa tulburată cum era.

– Drace, zise. Cum să facem să aflăm dacă tot ce spune omul ăsta e adevărat?

– Și de ce să nu fie? întrebă Homero. Tocmai am văzut că-și spală singur rufele și le usucă în cameră, cum facem și noi, atîrnate pe o frînghie.

– Face asta de zgîrcit ce e, spuse Lázara.

– Sau de sărac ce e, spuse Homero.

Lázara se apucă iar să cerceteze bijuteriile, dar de data asta mai puțin atentă, căci începea să se lase și ea convinsă. Așa încît a doua zi de dimineață s-a îmbrăcat cu ce avea mai bun, s-a împodobit cu bijuteriile care i se părură mai scumpe, și-a pus cîte inele a putut pe fiecare deget, pînă și pe cel gros, și cîte brățări a putut la fiecare braț și s-a dus să le vîndă.

„Să vedem cine o să-mi ceară facturi mie, Lázara Davis", zise la plecare, strîmbîndu-se de rîs. Alese magazinul de

bijuterii cel mai potrivit, cu mai multe pretenții decît prestigiu, unde știa că se vindea și se cumpăra fără prea multe întrebări, și intră înspăimîntată, dar cu pas hotărît.

Un vînzător îmbrăcat elegant, uscățiv și palid, îi făcu o plecăciune teatrală, sărutîndu-i mîna și se puse la dispoziția ei. Înăuntru era mai luminos decît ziua, grație oglinzilor și lămpilor puternice, și magazinul întreg părea de diamant.

Lázara, aproape fără să se uite la vînzător, de teamă să nu se dea de gol, merse pînă în fundul încăperii.

Vînzătorul o invită să ia loc la unul din cele trei birouri-cabinet stil Ludovic al XV-lea, ce serveau drept mese individuale, și întinse deasupra o batistă imaculată. Apoi se așeză în fața Lázarei și așteptă.

– Cu ce vă pot fi de folos?

Ea își scoase inelele, brățările, colierele, cerceii, tot ce purta la vedere, și le puse treptat pe birou ca pe o tablă de șah. Tot ce voia, spuse, era să afle adevărata lor valoare.

Bijutierul își puse monoclul la ochiul stîng și începu să examineze giuvaierurile într-o liniște mormîntală. După un lung răstimp, fără să-și întrerupă cercetarea, întrebă:

– De unde sînteți?

Lázara nu se așteptase la întrebarea asta.

– Ah, domnul meu, oftă. De foarte departe.

– Îmi închipui, spuse el.

Se așternu iar tăcerea, pe cînd Lázara îl scruta nemiloasă cu ochii ei de aur nemaipomeniți. Bijutierul dădu o atenție deosebită diademei cu diamante și o separă de restul bijuteriilor. Lázara oftă:

– Sînteți o Fecioară desăvîrșită, spuse.

Bijutierul nu-și întrerupse examinarea.

– Cum de știți?

– După felul de a fi, răspunse Lázara.

El nu mai făcu nici un comentariu pînă cînd nu isprăvi și i se adresă cu aceeași sobrietate ca la început.

– De unde provin toate astea?

– Moștenire de la o bunică, spuse Lázara cu vocea încordată. A murit anul trecut la Paramaribio, la nouăzeci și șapte de ani.

Bijutierul o privi atunci în ochi. „Îmi pare rău", îi spuse. „Dar singura lor valoare este greutatea aurului din ele." Apucă diadema cu vîrful degetelor și o făcu să strălucească în lumina orbitoare.

– În afară de aceasta, spuse. E foarte veche, poate egipteană, și ar fi de nepreţuit dacă n-ar conta starea proastă a briliantelor. Însă oricum are o anumită valoare istorică.

În schimb, pietrele celorlalte podoabe, ametistele, smaraldele, rubinele, opalele, toate, fără excepţie, erau false. „Fără îndoială originalele au fost bune", spuse bijutierul, strîngînd podoabele ca să le dea înapoi. „Dar au trecut de atîtea ori de la o generaţie la alta, că s-au pierdut cu timpul pietrele adevărate și au fost înlocuite cu cioburi de sticlă."

Lázara simţi o greaţă amară, răsuflă adînc și-și înfrînse panica. Vînzătorul o consolă:

– Se întîmplă adesea, doamnă.

– Știu bine, spuse Lázara, ușurată. De asta vreau să mă despart de ele.

Simţi atunci că farsa se terminase și redeveni ea însăși. Fără s-o mai ia pe ocolite scoase din geantă butonii, acele de cravată, decoraţiile de aur și de argint și celelate fleacuri personale ale președintelui și le puse pe toate pe masă.

– Și astea? întrebă bijutierul.

– Toate, răspunse Lázara.

Francii elveţieni pe care i-a primit ca plată erau atît de noi, că i-a fost teamă să nu-și mînjească degetele cu cerneala proaspătă. Îi apucă fără să-i numere și bijutierul își luă rămas-bun în ușă, cu același salut ceremonios. Cînd dădu să iasă, el o mai reţinu o clipă, deschizîndu-i ușa de sticlă ca s-o lase să treacă.

– Și încă ceva, doamnă, îi zise. Sînt Vărsător.

În seara următoare, Homero și Lázara duseră banii la hotel. Făcînd iar socotelile, reieși că mai lipsea puţin. Așa încît

președintele își scoase și puse pe pat verigheta, ceasul cu lanț, butonii și acul de cravată pe care le purta.

Lázara îi dădu înapoi verigheta.

– Asta nu, îi spuse. O astfel de amintire nu poate fi vîndută.

Președintele încuviință și-și puse verigheta pe deget. Lázara îi înapoie și ceasul de la vestă. „Nici ăsta", spuse. Președintele n-a mai fost de acord, dar ea i l-a așezat la locul lui.

– Cui i se năzare să vîndă ceasuri în Elveția?

– Am vîndut deja unul, spuse președintele.

– Da, dar nu pentru ceas, ci pentru aur.

– Și acesta e de aur, spuse președintele.

– Da, zise Lázara. Însă dumneavoastră puteți să rămîneți chiar fără operație, dar nu și fără să știți ce oră este.

Nu-i luă nici ochelarii cu montură de aur, deși el mai avea o pereche cu ramă de baga. Cîntări în mînă bijuteriile pe care le ținea și puse capăt oricărei îndoieli.

– Pe deasupra, zise, astea-s de-ajuns.

Înainte de a pleca, trase de pe frînghie rufele ude, fără să-l întrebe nimic, și le luă să le usuce și să le calce acasă. Plecară pe scuter, Homero conducînd și Lázara în spate, ținîndu-l de mijloc. Luminile orașului se aprinseră chiar atunci în seara violetă. Vîntul smulsese ultimele frunze și copacii păreau fosile rămase fără pene. Un remorcher venea pe Ron cu un radio dat la maximum ce lăsa pe străzi o undă de muzică. Georges Brassens cînta: *Mon amour tiens bien la barre, le temps va passer par là, et le temps est un barbare dans le genre d'Attila, par là où son cheval passe l'amour ne repousse pas.*

Homero și Lázara goneau în liniște, îmbătați de cîntec și de mirosul de neuitat al iasomiilor. După un timp, ea păru că se trezește dintr-un somn lung:

– Drace! zise.

– Ce-i?

– Bietul bătrîn, ce viață nenorocită!

În vinerea următoare, pe 7 octombrie, preşedintele a fost operat, intervenţia durînd cinci ore şi lăsînd deocamdată lucrurile la fel de neclare ca şi pînă atunci. În realitate, singura consolare era să se ştie în viaţă. După zece zile îl duseră în salon cu alţi bolnavi şi au putut să-l viziteze. Era altul: descumpănit şi galben la faţă şi cu un păr rar care îi cădea chiar şi cînd se freca de pernă. Din vechea prestanţă nu-i rămăsese decît vioiciunea mîinilor. Prima lui încercare de a merge cu două bastoane ortopedice a fost dezamăgitoare. Lázara rămînea să doarmă lîngă el ca să-l scutească să mai dea bani pentru a angaja o infirmieră de noapte. Unul dintre bolnavii din salon petrecu noaptea strigînd, cuprins de panica morţii. Ceasurile acelea de veghe nesfîrşită făcură să dispară şi ultimele reticenţe ale Lázarei.

La patru luni de cînd venise la Geneva, îl externară. Homero, administrator meticulos al fondurilor sale sărăcăcioase, plăti facturile spitalului şi-l luă cu ambulanţa lui şi cu cîţiva angajaţi care îl ajutară să-l urce la etajul opt. Se instală în dormitorul copiilor, pe care n-a reuşit să-i recunoască niciodată, şi încetul cu încetul a revenit la normal. Se înverşună să facă exerciţiile de recuperare cu o rigoare militară şi ajunse să meargă doar cu bastonul lui. Dar chiar şi îmbrăcat cu hainele bune de odinioară era foarte departe de a fi ca înainte, atît datorită înfăţişării, cît şi felului său de a se comporta. Speriat de iarna care se anunţa foarte aspră şi care a fost, de fapt, cea mai grea din tot secolul, hotărî să se întoarcă acasă cu un vapor ce pleca din Marsilia pe 13 decembrie, în pofida părerii medicilor, care voiau să-l mai ţină sub observaţie. În ultimul moment, banii n-au mai ajuns şi Lázara vru să completeze suma fără să ştie bărbatul ei, ciupind ceva din economiile copiilor, dar şi acolo găsi mai puţin decît se aştepta. Homero îi mărturisi atunci că luase nişte bani, ascunzîndu-se de ea, spre a completa factura pentru spital.

– Mă rog, se resemnă Lázara. Să zicem că era fiul nostru cel mare.

În ziua de 11 decembrie îl urcară în trenul de Marsilia, pe o ninsoare viscolită, și numai cînd se întoarseră acasă găsiră o scrisoare de rămas-bun pe noptiera copiilor. Tot acolo își lăsase verigheta pentru Bárbara, împreună cu cea a răposatei soții, pe care n-a încercat s-o vîndă niciodată, și ceasul cu lanț pentru Lázaro.

Cum era duminică, niște vecini antilieni care descoperiseră secretul veniseră la gara Cornavain cu un ansamblu de harfe din Veracruz. Președintele, cu răsuflarea tăiată, cu pardesiul lui ponosit și un fular lung în culori, care fusese al Lázarei, stătea încă pe platforma ultimului vagon făcînd semne de rămas-bun cu pălăria, în bătaia vîntului. Trenul începu să accelereze cînd Homero își dădu seama că bastonul rămăsese la el. Dădu fuga la marginea peronului și-l aruncă destul de sus ca președintele să-l prindă din aer, dar căzu printre roți și se făcu praf. A fost o clipă de groază. Tot ce mai văzu Lázara a fost mîna tremurătoare întinsă ca să apuce bastonul pe care nu-l prinse, și însoțitorul de tren care reuși să-l apuce de fular pe bătrînul acoperit de zăpadă, salvîndu-l de la căderea în gol. Lázara fugi înspăimîntată în întîmpinarea bărbatului ei, străduindu-se să rîdă printre lacrimi.

– Doamne-Dumnezeule, omul acesta n-are moarte.

Ajunse teafăr și nevătămat, după cum anunță în lunga telegramă de recunoștință. Nu s-a mai știut nimic de el mai bine de un an. În sfîrșit, sosi o scrisoare de șase pagini scrisă de mînă în care nu mai era cu putință să-l recunoști. Durerea revenise la fel de mare și nelipsită ca înainte, dar el se hotărî să n-o ia în seamă și să se apuce să-și trăiască viața cum o fi să fie. Poetul Aimé Césaire îi dăruise alt baston cu incrustații de sidef, dar preferase să nu-l folosească. De șase luni mînca adesea carne și felurite soiuri de fructe de mare și era în stare să bea chiar și douăzeci de cești de cafea fără zahăr. Însă nu mai ghicea în zațul de pe fund, fiindcă pronosticurile îi ieșeau pe dos. În ziua în care împlini șaptezeci și cinci de ani, cele cîteva păhărele de rom

fin de Jamaica pe care le bău îi prinseră de minune și se apucă iar de fumat. Nu se simțea mai bine, desigur, dar nici mai rău. Însă motivul real al scrisorii era să-i înștiințeze că se simțea tentat să se întoarcă în țara lui, în fruntea unei mișcări renovatoare pentru o cauză dreaptă și o patrie demnă, chiar de-ar fi și numai pentru gloria meschină de a nu muri de bătrînețe în patul lui. În sensul acesta, se încheia scrisoarea, călătoria de la Geneva fusese providențială.

iunie 1979

Sfînta

După douăzeci şi doi de ani l-am revăzut pe Margarito Duarte. Se ivi pe neaşteptate pe una dintre străduţele tainice dinspre Trastevere şi mi-a fost greu să-l recunosc la prima vedere din pricina spaniolei greoaie şi a bunei sale dispoziţii de roman vechi. Avea părul alb şi rar şi nu mai păstra nimic din purtarea lugubră şi hainele cernite de avocat din Anzi, cu care venise la Roma prima oară, dar, în timp ce stăteam de vorbă, l-am recuperat încet, încet din trădările anilor şi l-am văzut iar aşa cum era: tainic, imprevizibil şi cu o tenacitate de cioplitor în piatră. Înainte de a doua ceaşcă de cafea, la una dintre cafenelele noastre de pe vremuri, m-am încumetat să-i pun o întrebare ce mă rodea pe dinăuntru:

– Ce s-a întîmplat cu sfînta?

– Sfînta-i aici, îmi răspunse. Stă şi aşteaptă.

Numai tenorul Rafael Ribero Silva şi cu mine puteam înţelege îngrozitoarea încărcătură omenească a răspunsului său. Îi cunoşteam atît de bine drama, că ani de zile m-am gîndit că Margarito Duarte era personajul în căutarea autorului pe care noi, romancierii, l-am aşteptat o viaţă, şi dacă nu m-am lăsat găsit niciodată a fost din pricină că deznodămîntul poveştii lui mi se părea de neînchipuit.

Venise la Roma în primăvara aceea strălucitoare cînd Pius al XII-lea pătimea de o criză de sughiţ pe care nici ştiinţa

medicilor, nici iscusința vracilor nu izbutiseră s-o potolească. Pleca pentru prima dată din satul său de pe coasta muntelui Tolima, din Anzii columbieni, și asta i se ghicea pînă și în felul de a dormi. Se înființă într-o dimineață la consulatul nostru cu valiza de lemn de pin lustruit, care, prin formă și mărime, părea o cutie de violoncel, și-i expuse consulului motivul surprinzător al călătoriei lui. Consulul îi telefonă atunci tenorului Rafael Ribero Silva, compatriotul său, ca să-i facă rost de o cameră la pensiunea unde locuiam amîndoi. Așa l-am cunoscut.

Margarito Duarte nu trecuse de școala primară, dar vocația lui pentru artele frumoase îi înlesnise o pregătire mai amplă, fiindcă citise cu pasiune orice material tipărit care îi căzuse în mînă. La optsprezece ani, fiind copist comunal, se căsători cu o fată frumoasă, care muri în scurt timp, la nașterea primei fetițe. Aceasta, încă și mai frumoasă decît mama, muri de friguri la șapte ani. Însă adevărata poveste a lui Margarito Duarte începuse cu șase luni înainte de venirea lui la Roma, cînd a fost nevoie să fie mutat cimitirul din satul lor pentru a se construi un stăvilar. Ca toți locuitorii din regiune, Margarito dezgropă osemintele morților săi să le ducă în noul cimitir. Soția era praf și pulbere. Însă, în mormîntul alăturat, fetița continua să fie intactă după unsprezece ani. Pînă într-atît că, atunci cînd desfăcură capacul, se simți mirosul de trandafiri proaspeți cu care fusese îngropată. Totuși, faptul cel mai uimitor era că trupul n-avea greutate.

Sute de curioși atrași de iureșul miracolului umplură satul pînă la refuz. Nu era nici o îndoială. Trupul neputrezit era, negreșit, un semn de sanctitate și chiar episcopul diecezei a fost de părere că o asemenea minune trebuia să fie supusă verdictului Vaticanului. Astfel încît s-a făcut o chetă publică pentru a-l trimite la Roma pe Margarito Duarte, să se lupte pentru o cauză care nu mai era doar a lui, nici a orizontului îngust al satului natal, ci devenise o problemă de interes național.

În vreme ce ne povestea istoria aceasta în pensiunea din liniștitul cartier Parioli, Margarito Duarte scoase lacătul și dădu

la o parte capacul cufărului elegant. Şi astfel tenorul Ribero Silva şi cu mine văzurăm minunea. Nu părea o mumie ofilită ca acelea care se văd în atîtea muzee din lume, ci o fetiţă îmbrăcată ca mireasă, care continua să doarmă după o lungă şedere sub pămînt. Pielea îi era netedă şi caldă, ochii deschişi erau diafani şi dădeau impresia de neîndurat că ne vedeau din moarte. Vălul şi coroniţa de lămîiţă artificială nu rezistaseră trecerii timpului, nu rămăseseră la fel de neatinse ca pielea, dar trandafirii pe care îi avea în mîini păreau vii. Într-adevăr, greutatea cutiei de pin continua să fie aceeaşi cînd scoaseră trupul.

Margarito Duarte îşi începu demersurile a doua zi după ce a sosit. Mai întîi cu un ajutor diplomatic mai mult compătimitor decît eficace, iar apoi cu toate şiretlicurile care i-au venit în minte ca să ocolească nenumăratele piedici puse de Vatican. A fost întotdeauna foarte rezervat în privinţa diligenţelor lui, dar se ştia că erau numeroase şi zadarnice. Intra în legătură cu toate congregaţiile religioase şi fundaţiile umanitare ce-i ieşeau în cale, unde era ascultat cu atenţie, dar fără uimire, promiţîndu-i-se demersuri neîntîrziate care nu se mai terminau niciodată. E adevărat că nici perioada nu era cea mai favorabilă. Tot ce ar fi avut de-a face cu Sfîntul Scaun fusese amînat pînă cînd Papa avea să depăşească criza de sughiţ; deocamdată era însă refractar nu numai la cele mai rafinate resurse ale medicinei academice, ci şi la orice soi de leacuri vrăjitoreşti ce îi erau trimise din toată lumea.

În sfîrşit, în luna iulie, Pius al XII-lea îşi reveni şi se duse în vacanţa lui de vară la Castelgandolfo. Margarito luă cu el sfînta la prima audienţă săptămînală, cu speranţa de a i-o arăta. Papa îşi făcu apariţia în curtea interioară, într-un balcon atît de jos, că Margarito i-a putut vedea unghiile bine îngrijite şi a ajuns să-i simtă adierea de lavandă. Dar nu merse printre turiştii care veneau din toată lumea ca să-l vadă, cum spera Margarito, ci rosti acelaşi discurs în şase limbi şi sfîrşi cu binecuvîntarea generală.

După atîtea amînări, Margarito se hotărî să acţioneze personal şi se duse la Secretariatul de Stat cu o cerere scrisă de

mînă, de aproape șaizeci de foi, la care n-a primit răspuns. Se aștepta la așa ceva, căci funcționarul care o primi cu formalitățile de rigoare abia dacă binevoi să arunce o privire oficială fetiței moarte, iar angajații care treceau pe acolo se uitau la ea fără nici un interes. Unul dintre ei îi povesti că primiseră cu un an înainte peste opt sute de scrisori care solicitau sanctificarea unor cadavre intacte în diferite locuri din lume. Margarito ceru, în cele din urmă, să se verifice imponderabilitatea trupului. Funcționarul o verifică, dar refuză s-o admită:

– Trebuie să fie un caz de sugestionare colectivă, zise.

În puținele sale ore libere și în toridele duminici de vară, Margarito rămînea în camera lui, citind cu înverșunare orice carte i se părea interesantă pentru cauza lui. La sfîrșitul fiecărei luni, din proprie inițiativă, făcea într-un caiet de școală un calcul minuțios al cheltuielilor făcute, cu caligrafia-i prețioasă de copist iscusit, ca să dea cuvenita socoteală exactă contribuabililor din satul lui. Înainte de a se încheia anul, cunoștea labirinturile Romei de parcă s-ar fi născut în ele, vorbea cu ușurință o italiană cu tot atît de puține cuvinte ca spaniola-i andină și știa la fel de multe ca un specialist despre procesele de canonizare.

Trecu însă multă vreme pînă să-și schimbe hainele-i cernite, vesta și pălăria de magistrat, care în Roma de atunci erau proprii unor societăți secrete cu scopuri de nemărturisit. Pleca foarte devreme cu cutia în care era sfînta și uneori se întorcea noaptea tîrziu, epuizat și trist, dar întotdeauna cu o scînteie de speranță ce-i insufla din nou curaj pentru a doua zi.

– Sfinții trăiesc în propriul lor timp, spunea.

Eu mă aflam la Roma pentru prima oară, studiind la Centrul Experimental de Cinematografie, și i-am trăit calvarul cu o intensitate de neuitat. Pensiunea unde locuiam era în realitate un apartament modern, la cîțiva pași de Villa Borghese, a cărui proprietăreasă ocupa două dormitoare și închiria patru studenților străini. Îi spuneam Maria Bella, era frumoasă și cu un temperament focos, o femeie în plenitudinea vîrstei și veșnic

fidelă normei sfinte conform căreia fiecare este stăpîn absolut în camera sa. De fapt, cea care purta povara vieţii zilnice era sora ei mai mare, mătuşa Antonieta, un înger fără aripi care muncea ore întregi în timpul zilei şi pe care o găseai în toate părţile cu găleata şi mătura de nuiele, făcînd să lucească incredibil marmura de pe jos. Ea ne-a învăţat să mîncăm păsărelele cîntătoare pe care le vîna Bartolino, soţul ei, dintr-un prost obicei rămas de pe vremea războiului, şi pînă la urmă ea avea să-l ia pe Margarito să locuiască în casa lor cînd nu i-au mai ajuns banii pentru preţurile Mariei Bella.

Nimic mai nepotrivit pentru felul de a fi al lui Margarito şi pentru casa aceea fără nici o regulă. Fiecare ceas ne rezerva o noutate, chiar şi în zori, cînd ne trezea răgetul înspăimîntător al leului din grădina zoologică de la Villa Borghese. Tenorul Ribero Silva îşi cîştigase privilegiul ca romanii să nu se simtă ofensaţi de repetiţiile sale de dis-de-dimineaţă. Se scula la şase, îşi făcea baia medicinală cu apă îngheţată, îşi aranja barba şi sprîncenele de Mefistofel şi numai cînd era gata, în halatul ecosez, cu fularul de mătase chinezească şi parfumat cu apa de colonie personală, se dăruia cu trup şi suflet exerciţiilor sale de canto. Deschidea larg fereastra din camera sa, chiar şi iarna, cînd încă se mai vedeau stelele, şi începea să-şi încălzească vocea cu frazări progresive din marile arii de dragoste, pînă cînd se lansa, cîntîndu-le cu toată puterea. Se aştepta ca, atunci cînd scotea un do de sus, leul de la Villa Borghese să-i răspundă cu un răget cutremurător.

– Eşti Sfîntul Marcu în carne şi oase, *figlio mio!* exclama mătuşa Antonieta uluită de-a binelea. Numai el putea vorbi cu leii.

Într-o dimineaţă însă, nu leul i-a dat replica. Tenorul începu duetul de dragoste din *Otello: Già nella notte densa s'estingue ogni clamor.* Pe neaşteptate, din fundul grădinii ne ajunse la urechi răspunsul unei minunate voci de soprană. Tenorul continuă şi cele două voci cîntară duetul întreg, spre desfătarea vecinilor, care-şi deschiseră geamurile spre a-şi sfinţi

casele cu suflul acelei iubiri irezistibile. Tenorul a fost gata să leşine cînd a aflat că Desdemona lui invizibilă era chiar marea María Camiglia în persoană.

Am impresia că episodul acela i-a oferit lui Margarito Duarte un motiv serios pentru a se integra în atmosfera casei. De atunci s-a aşezat împreună cu toţi la masa comună, şi nu la bucătărie, ca la început, unde mătuşa Antonieta îl răsfăţa aproape zilnic, gătindu-i mîncarea ei specială cu păsărele cîntătoare.

Maria Bella ne citea după masă ziarele zilei, ca să ne deprindă cu fonetica italiană, şi completa ştirile după bunu-i plac, cu o graţie care ne făcea să ne bucurăm de viaţă. Într-una din zilele acelea, povesti, în legătura cu sfînta, că în oraşul Palermo exista un uriaş muzeu cu cadavre neputrezite de bărbaţi, femei şi copii, chiar şi cîteva de episcopi, dezgropate din acelaşi cimitir al călugărilor capucini. Ştirea îl tulbură atît de tare pe Margarito, că nu-şi mai găsi o clipă de linişte pînă cînd nu ne-am dus la Palermo. Dar i-a fost de ajuns o privire în treacăt prin copleşitoarele galerii cu mumii amărîte pentru a-şi face o părere consolatoare.

– Nu sînt acelaşi caz, spuse. La ăştia se vede imediat că sînt morţi.

După prînz, Roma se cufunda în toropeala de august. Soarele de la miezul zilei rămînea neclintit în mijlocul cerului şi în liniştea de la ora două se auzea numai murmurul apei, vocea naturală a Romei. Dar către şapte seara ferestrele se deschideau dintr-o dată, pentru a lăsă să intre aerul proaspăt ce începea să se simtă, şi o mulţime veselă o pornea pe străzi, fără nici un alt ţel decît acela de a trăi în toiul păcăniturilor de motociclete, al strigătelor vînzătorilor de pepene verde şi al cîntecelor de dragoste printre florile de pe terase.

Tenorul şi cu mine nu obişnuiam să ne facem siesta. Plecam cu motocicleta lui, el conducînd, iar eu în spate, să le ducem îngheţată şi bomboane de ciocolată curvuliţelor de vară care mişunau pe sub laurii centenari din Villa Borghese, în căutare

de turiști treji în plin soare. Erau frumoase, sărace și drăgăstoase ca majoritatea italiencelor de pe vremea aceea, cu rochii de organdi albastru, de poplin trandafiriu, de in verde, protejîndu-se de soare cu umbreluțe ciupite ca de molii din pricina ploilor războiului recent. Era o plăcere cît se poate de omenească să stai cu ele, fiindcă săreau peste regulile meseriei și-și permiteau luxul de a pierde un client bun pentru a merge cu noi să bea o cafea bine preparată la barul din colț sau să se plimbe în trăsurile de închiriat pe aleile parcului, sau să-i compătimim pe regii detronați și pe amantele lor tragice, care veneau să călărească în amurg în *galoppatoio*. Nu doar o dată le slujeam drept tălmaci ca să se-nțeleagă cu vreun străin rătăcit.

Nu pentru ele l-am dus pe Margarito Duarte la Villa Borghese, ci ca să vadă leul. Trăia în libertate pe o insulă mică și pustie, înconjurată de un șanț adînc și, îndată ce ne zări pe celălalt mal, începu să scoată răgete cu o furie care îl surprinse și pe paznic. Vizitatorii parcului veniră în fugă să-l vadă, uimiți. Tenorul încerca să-l potolească cu matinalul său do de sus, dar leul nu-i dădu atenție. Părea că răgea către noi toți, fără deosebire, însă paznicul își dădu imediat seama că răgetele lui erau din pricina lui Margarito. Într-adevăr, așa era: cînd se mișca el, se mișca și leul, și de cum se ascundea, răgetele conteneau. Paznicul, care era doctor în filologie clasică al universității din Siena, a crezut că Margarito o fi stat în ziua aceea lîngă alți lei care l-au molipsit cu mirosul lor. În afară de explicația asta, care nu era bună, nu-i veni în minte alta.

– În orice caz, spuse, nu sînt răgete de luptă, ci de compasiune.

Cu toate acestea, ce l-a impresionat cel mai mult pe tenorul Ribero Silva n-a fost episodul acela supranatural, ci tulburarea lui Margarito, cînd s-au oprit să stea de vorbă cu fetele din parc. Ne-a povestit scena la masă și unii din amuzament, iar alții din înțelegere, am fost cu toții de acord că ar fi o faptă bună să-l ajutăm pe Margarito să pună capăt singurătății. Mișcată

de delicatețea noastră sufletească, Maria Bella își apăsă pieptu-i de mamă legendară cu mîinile împodobite cu inele *fantaisie*.

– Eu aş face-o din compasiune, zise, numai că n-am putut niciodată s-o fac cu bărbați care poartă vestă.

Şi aşa s-a întîmplat că tenorul trecu pe la Villa Borghese la două după-amiaza şi luă pe motocicleta lui fluturaşul care i se păru cel mai potrivit să-i dăruiască un ceas de plăcută tovărăşie lui Margarito Duarte. O puse pe fată să se dezbrace la el în cameră, o îmbăie cu săpun parfumat, o șterse, îi dădu cu colonia lui personală și-i pudră tot trupul cu talcul camforat pe care-l folosea după bărbierit. În cele din urmă, îi plăti pentru tot timpul petrecut pînă atunci și pentru o oră în plus, și-i explică amănunțit ce trebuia să facă.

Frumoasa, goală-puşcă, străbătu pe vîrfuri casa cufundată în penumbră, ca un vis al siestei şi bătu uşurel de două ori la uşa dormitorului din fund. Margarito Duarte, desculț şi fără cămaşă, deschise uşa.

– *Buona sera giovanotto,* îi spuse ea, cu voce şi gesturi de şcolăriță. *Mi manda il tenore.*

Margarito primi lovitura cu multă demnitate. Îi deschise larg să-i facă loc să intre şi ea se întinse pe pat, pe cînd el își punea în mare grabă cămaşa şi pantofii ca s-o trateze cu respectul cuvenit. Apoi se aşeză lîngă ea pe un scaun şi începu să converseze. Surprinsă, fata îi spuse să se grăbească, fiindcă n-avea la dispoziție decît o oră. El s-a făcut că nu pricepe.

Fata declară mai tîrziu că oricum ar fi stat cît ar fi vrut el, fără să-i ia un ban, pentru că nu putea exista pe lume un bărbat mai manierat. Fără să ştie ce să facă în vremea asta, cercetă camera cu privirea şi descoperi cutia de lemn pusă pe cămin. Întrebă dacă era un saxofon. Margarito n-a răspuns, ci a întredeschis jaluzelele să intre puțină lumină, a adus cutia pe pat şi i-a ridicat capacul. Fata încercă să spună ceva, dar i se încleştară dinții. Sau, cum ne-a zis mai apoi: *Mi si gelò il culo.* O luă îngrozită la fugă, dar pe coridor greşi direcția şi dădu

nas în nas cu mătuşa Antonieta, care venea să pună un bec nou la lampa din camera mea. Se speriară atît de tare amîndouă, că fata nu mai îndrăzni să iasă din camera tenorului pînă noaptea tîrziu.

Mătuşa Antonieta n-a ştiut niciodată ce s-a întîmplat. Intră la mine în cameră atît de înspăimîntată, că nu nimerea să înşurubeze becul în lampă din pricină că-i tremurau mîinile. Am întrebat-o ce-a păţit. „În casa asta sînt strigoi", îmi zise. „Chiar şi acum, în plină zi." Îmi povesti foarte convinsă că, pe vremea războiului, un ofiţer german i-a tăiat gîtul amantei sale în camera pe care o ocupa acum tenorul. Adesea, pe cînd îşi vedea de treburi, mătuşa Antonieta văzuse stafia frumoasei asasinate mergînd pe coridoare.

– Am văzut-o acum o clipă, în pielea goală, pe coridor, spuse. Era leită.

Oraşul îşi reluă rutina cînd veni toamna. Terasele înflorite ale verii se închiseră la prima rafală de vînt, iar eu şi tenorul ne-am întors la vechea bodegă din Trastevere, unde obişnuiam să luăm cina cu elevii de la cursurile de canto ale contelui Carlo Calcagni şi cu cîţiva dintre colegii mei de la şcoala de cinematografie. Printre aceştia din urmă, cel mai asiduu era Lakis, un grec inteligent şi simpatic, al cărui unic defect erau discursurile despre nedreptatea socială, care te făceau să adormi. Din fericire, tenorii şi sopranele reuşeau aproape întotdeauna să-i închidă gura cu fragmente din opere cîntate în gura mare şi care nu deranjau totuşi pe nimeni, chiar după miezul nopţii. Dimpotrivă, unii petrecăreţi care treceau pe acolo se alăturau corului, iar prin vecini se deschideau ferestre să se aplaude.

Într-o noapte, pe cînd cîntam, Margarito intră în vîrful picioarelor ca să nu ne întrerupă. Ducea cu el cutia de lemn de pin, căci nu avusese timp s-o lase la pensiune după ce i-o arătase pe sfîntă parohului din San Giovanni in Laterano, a cărui influenţă asupra Sfintei Congregaţii a Ritului era de domeniul public. Am reuşit să văd cu coada ochiului că a pus-o pe o masă

lăturalnică şi s-a aşezat, în vreme ce noi terminam de cîntat. Cum se întîmpla mereu la miezul nopţii, puseserăm mai multe mese una lîngă alta, cînd bodega începu să se golească, şi ne aşezarăm împreună cei care cîntam, cei care vorbeam de cinema şi prietenii tuturor. Şi, printre aceştia, Margarito Duarte, care era cunoscut acolo drept columbianul tăcut şi trist despre care nimeni nu ştia nimic. Lakis, intrigat, îl întrebă dacă chiar el cînta la violoncel. Eu m-am speriat, căci mi s-a părut o indiscreţie greu de evitat. Tenorul, la fel de stingherit ca şi mine, nu izbuti să dreagă lucrurile:

– Nu-i un violoncel, spuse. E sfînta.

Puse cutia pe masă, deschise lacătul şi dădu la o parte capacul. Un val de stupoare înfioră restaurantul. Ceilalţi clienţi, chelnerii şi, la urmă, cei de la bucătărie cu şorţurile pătate de sînge se adunară uluiţi să contemple minunea. Cîţiva îşi făcură semnul crucii. Una dintre bucătărese îngenunche cu mîinile împreunate, pradă unui tremur înfrigurat şi se rugă în tăcere. Cu toate acestea, după ce a trecut şocul iniţial, ne avîntarăm într-o discuţie aprinsă despre lipsa de sfinţenie din zilele noastre. Lakis, bineînţeles, a fost cel mai radical. Tot ce rămase limpede la sfîrşit a fost ideea lui de a face un film critic pe tema sfintei.

– Sînt sigur, spuse, că bătrînul Cesare n-ar lăsa să-i scape subiectul ăsta.

Se referea la Cesare Zavattini, maestrul nostru în materie de subiecte şi scenarii, unul dintre cei mai mari din istoria cinematografului şi singurul care păstra cu noi o legătură personală în afara şcolii. Încerca să ne înveţe nu numai meseria, ci şi un mod diferit de a vedea viaţa. Era o maşină de născocit subiecte. Îi veneau în cap cu nemiluita, aproape fără voia lui. Şi atît de repede, încît veşnic avea nevoie de ajutorul cuiva ca să le spună cu voce tare şi să le prindă din zbor. Numai că atunci cînd termina, îi pierea entuziasmul. „Păcat că trebuie să-l turnăm“, spunea. Deoarece credea că pe ecran subiectul va pierde mult din magia-i de la început. Păstra ideile pe cartonaşe

ordonate pe teme şi prinse cu ace pe pereţi şi avea atîtea, că ocupau la el un dormitor întreg.

Sîmbăta următoare ne-am dus să-l vedem cu Margarito Duarte. Era atît de nesăţios în tot ce înseamnă viaţă, încît l-am găsit în poarta casei lui de pe strada Angela Merici, perpelindu-se de nerăbdare, căci îi spusesem ideea la telefon. Nici măcar nu ne salută cu amabilitatea-i obişnuită, ci îl duse pe Margarito la o masă pregătită special şi deschise chiar el cutia. Atunci se întîmplă ceea ce ne aşteptam cel mai puţin. În loc să se dea în vînt după subiect, cum era de presupus, acesta rămase blocat:

– *Ammazza!* şopti înspăimîntat.

Preţ de două sau trei minute privi sfînta în tăcere, închise cutia cu mîna lui şi, fără să spună un cuvînt, îl conduse pe Margarito la uşă, ca pe un copil care ar face primii paşi. Îşi luă rămas-bun, bătîndu-l uşurel pe spate. „Mulţumesc, băiatule, mulţumesc mult“, îi spuse. „Şi să te însoţească Domnul în lupta pe care o duci!“ Cînd închise uşa, se întoarse spre noi şi ne dădu verdictul:

– Nu-i pentru film, spuse. Nimeni n-ar crede aşa ceva.

Lecţia asta surprinzătoare ne obsedă în tramvai, la întoarcere. Dacă el spunea aşa, trebuia să ne luăm gîndul: subiectul nu era de folos. Totuşi, Maria Bella ne întîmpină cu mesajul urgent că Zavattini ne aşteaptă chiar deseară, dar fără Margarito.

Îl găsirăm într-unul din momentele sale de inspiraţie. Lakis adusese doi sau trei colegi, dar el nici măcar nu păru că îi vede după ce deschise uşa.

– Am găsit, strigă el. Filmul o să fie o bombă dacă Margarito săvîrşeşte minunea de a învia fetiţa.

– În film sau în viaţă? l-am întrebat.

El îşi înfrînă supărarea. „Nu fi prost!“ îmi spuse. Dar imediat i-am văzut în ochi sclipirea unei idei irezistibile. „Te pomeneşti că o fi în stare s-o învie în viaţa reală“, spuse, chibzuind cu seriozitate:

– Ar trebui să încerce.

A fost doar o tentaţie de moment, înainte de a-şi relua gîndul. Începu să se plimbe prin casă, ca un nebun fericit, dînd din mîini şi recitînd filmul în gura mare. Îl ascultam năuciţi, cu impresia că vedeam imaginile ca nişte păsări fosforescente, care fugeau în cîrduri, zburînd înnebunite prin toată casa.

- Într-o seară, spuse, cînd muriseră deja cam douăzeci de papi care nu-l primiră, Margarito se întoarce acasă, ostenit şi bătrîn, deschide cutia, mîngîie chipul micuţei moarte şi-i spune cu toată duioşia de pe lume: „De dragul tatălui tău, fetiţo, scoală-te şi mergi!"

Se uită la noi toţi şi sfîrşi cu un gest triumfal:

- Şi fetiţa se scoală!

Aştepta ceva de la noi. Dar eram atît de uluiţi, că nu ne găseam cuvintele. În afară de Lakis, grecul, care ridică două degete ca la şcoală, să ceară cuvîntul.

- Problema mea e că nu cred aşa ceva, spuse şi, spre surpriza noastră, i se adresă direct lui Zavattini: Iertaţi-mă, maestre, dar nu vă cred.

Atunci Zavattini rămase încremenit.

- Şi de ce nu?

- Nu ştiu, zise Lakis, tulburat. Nu se poate aşa ceva.

- *Ammazza!* strigă atunci maestrul, făcînd un zgomot asurzitor care trebuie să se fi auzit în tot cartierul. Asta-i ceea ce mă înnebuneşte cel mai mult la stalinişti: că nu cred în realitate.

În următorii cincisprezece ani, după cum mi-a povestit el însuşi, Margarito a dus-o pe sfîntă la Castelgandolfo, doar, doar va avea prilejul să o arate. În cursul unei audienţe colective, cu două sute de pelerini din America Latină, ajunse să-şi povestească istoria, printre îmbrînciturі şi coate, binevoitorului Giovanni al XXIII-lea. Dar n-a putut să-i arate fetiţa, căci a fost nevoit s-o lase la intrare, alături de desagii altor pelerini, ca măsură de prevedere împotriva unui atentat. Papa îl ascultă cît putu de atent în mulţimea aceea şi-l bătu pe obraz în chip de încurajare:

– *Bravo, figlio mio,* îi spuse. Dumnezeu o să-ţi răsplătească perseverenţa.

Cu toate acestea se simţi cu adevărat pe punctul de a-şi realiza visul în timpul scurtei domnii a zîmbitorului Albino Luciani. O rudă a acestuia, impresionată de povestea lui Margarito, îi promise că o să intervină. Nimeni nu-l luă în seamă. Dar după două zile, pe cînd stăteau la masă, cineva telefonă la pensiune cu un mesaj rapid şi simplu pentru Margarito: nu trebuia să plece din Roma, fiindcă pînă joi avea să fie chemat la Vatican pentru o audienţă privată.

Nu s-a ştiut niciodată dacă a fost vreo glumă. Margarito credea că nu şi a fost în stare de alertă. Nu ieşi din casă. Dacă trebuia să se ducă la toaletă, anunţa cu glas tare: „Mă duc la toaletă". Maria Bella, veşnic plină de haz, deşi aflată la primele semne ale bătrîneţii, izbucnea în rîsul acela de femeie fără inhibiţii:

– Ştim bine, Margarito, striga, dacă cumva îţi telefonează Papa.

Săptămîna următoare, cu două zile înainte de telefonul anunţat, Margarito aproape că leşină în faţa titlului mare al ziarului strecurat pe sub uşă: *Morto il Papa.* Preţ de o clipă nutri speranţa că era un ziar mai vechi, adus din greşeală, pentru că nu era de crezut ca în fiecare lună să moară cîte un papă. Dar aşa s-a întîmplat: surîzătorul Albino Luciani, ales cu treizeci şi trei de zile în urmă, a fost găsit mort în zori, în patul lui.

M-am întors la Roma după douăzeci şi doi de ani de cînd l-am cunoscut pe Margarito Duarte şi poate nu m-aş fi gîndit la el dacă nu l-aş fi întîlnit întîmplător. Eram prea apăsat de ravagiile produse de trecerea timpului ca să mă gîndesc la altcineva. Cădea neîncetat o ploaie măruntă, stupidă ca o supă caldă, lumina de diamant de odinioară se tulburase, iar locurile care fuseseră ale mele şi-mi nutreau nostalgiile erau altele şi ale altora. Casa unde se afla pensiunea era aceeaşi, dar nimeni nu ştia nimic de Maria Bella. N-a răspuns nimeni la cele şase telefoane pe care tenorul Ribero Silva mi le dăduse

de-a lungul anilor. La un prînz cu noii cineaşti, am evocat memoria maestrului meu, pînă cînd cineva îndrăzni să spună:

- *Zavattini? Mai sentito.*

Era într-adevăr aşa: nimeni nu auzise vorbindu-se de el. Copacii de la Villa Borghese stăteau despletiţi în ploaie, vechiul *galoppatoio* al prinţeselor triste fusese devorat de ierburi fără flori, iar frumoasele de odinioară fuseseră înlocuite de atleţi androgini travestiţi în fete din popor. Unicul supravieţuitor al unei faune dispărute era bătrînul leu, rîios şi răcit, în insula lui cu apă stătută. Nimeni nu mai cînta şi nici nu mai murea din iubire în restaurantele pline de obiecte din plastic din Piaţa Spaniei. Căci Roma nostalgiilor noastre era acum o altă Romă veche înlăuntrul vechii Rome a Cesarilor. Pe neaşteptate, un glas care ar fi putut veni de pe lumea cealaltă mă făcu să mă opresc brusc pe o străduţă din Trastevere:

- Salut, poetule!

Era el, bătrîn şi obosit. Muriseră cinci papi, Roma eternă manifesta primele simptome de decrepitudine, iar el continua să aştepte. „Am aşteptat atît, că nu mai poate fi mult", îmi spuse la despărţire, după aproape patru ceasuri de depănat amintiri. „Poate fi vorba de cîteva luni." Plecă tîrîndu-şi picioarele prin mijlocul străzii, cu cizmele-i soldăţeşti şi şapca-i decolorată de roman bătrîn, fără să-i pese de bălţile ploii, în care lumina începea să se tulbure. Atunci n-am avut nici o îndoială, dacă am avut vreodată una cu adevărat, că sfîntul era chiar el. Fără să-şi dea seama, prin trupul neputrezit al fetei lui, împlinea douăzeci şi doi de ani, de cînd lupta, încă din în timpul vieţii, pentru cauza legitimă a propriei sale sanctificări.

august 1981

Avionul frumoasei adormite

Era frumoasă, suplă, cu o piele fragedă de culoarea pîinii și ochi de migdale verzi, avea părul neted, negru și lung, căzîndu-i pe spate, și o aură de vechime care putea proveni la fel de bine din Indonezia ori din Anzi. Era îmbrăcată cu un gust subtil: jachetă de piele de rîs, bluză de mătase cu floricele delicate, pantaloni de in ecru și pantofi fără toc de culoarea florilor de *bougainvillea*. „E femeia cea mai frumoasă pe care am văzut-o în viața mea", mi-am zis cînd am văzut-o trecînd cu pași tainici de leoaică, în vreme ce eu stăteam la rînd pentru avionul de New York, pe aeroportul Charles de Gaulle din Paris. A fost o apariție supranaturală care dăinui doar o secundă și dispăru în mulțimea din hol.

Era nouă dimineața. Ningea întruna din ajun, și circulația era mai intensă ca de obicei pe străzile orașului și încă și mai anevoioasă pe autostradă; se vedeau camioane de marfă înșirate pe marginea drumului și automobile ce scoteau fum, în zăpadă. În holul aeroportului, în schimb, primăvara era în toi.

Eu mă aflam la coadă la ghișeul de înregistrare după o olandeză în vîrstă care zăbovi aproape un ceas discutînd aprins despre greutatea valizelor sale în număr de unsprezece. Începusem să-mi pierd răbdarea cînd am zărit apariția fugară care-mi tăie răsuflarea, așa încît n-am știut cum s-a sfîrșit disputa, pînă cînd funcționara mă făcu să cobor pe pămînt reproșîndu-mi

neatenția. În chip de scuză am întrebat-o dacă credea în dragostea la prima vedere. „Sigur că da", îmi spuse. „Imposibile sînt celelalte." Stătu mai departe cu privirea ațintită pe ecranul calculatorului și mă întrebă ce loc preferam: la fumători sau la nefumători.

- Mi-e totuna, i-am răspuns cu subînțeles, numai să nu fie alături de cele unsprezece valize.

Ea îmi mulțumi cu un zîmbet comercial, fără a-și lua privirea de pe ecranul fosforescent:

- Alegeți un număr, îmi spuse: trei, patru sau șapte.

- Patru.

Zîmbetul ei avu o sclipire de triumf.

- În cincisprezece ani de cînd lucrez aici, zise, sînteți singurul care nu alege numărul șapte.

Marcă pe talonul de îmbarcare numărul locului și mi-l întinse împreună cu celelalte hîrtii, privindu-mă pentru prima oară cu niște ochi de culoarea strugurilor ce-au fost pentru mine o consolare pînă aveam s-o văd iar pe fata aceea frumoasă. Abia atunci mă înștiință că aeroportul tocmai se închisese și toate zborurile fuseseră amînate.

- Pînă cînd?

- Pînă cînd o vrea Domnul, spuse zîmbind. La radio s-a anunțat azi-dimineață ninsoarea cea mai mare a anului.

Se înșelă: a fost cea mai mare a secolului. Dar în sala de așteptare de la clasa întîi era atît de reală, că trandafirii din vaze semănau cu cei naturali și chiar muzica de la difuzoare părea la fel de minunată și liniștitoare cum pretindeau creatorii ei. Mi s-a năzărit deodată că acela era un refugiu potrivit pentru frumoasa misterioasă și am căutat-o prin celelalte saloane, înfiorat de propria-mi îndrăzneală. Dar acolo majoritatea erau bărbați din viața reală care citeau ziare englezești, în vreme ce nevestele lor stăteau cu gîndul la alții, contemplînd prin ferestrele panoramice avioanele moarte în zăpadă, fabricile înghețate, cîmpiile întinse de la Roissy, acum pustiite. După ora

douăsprezece nu mai era nici un spațiu disponibil și căldura devenise insuportabilă, încît am ieșit puțin să respir.

Afară m-am pomenit cu un spectacol cutremurător. Oameni de toate soiurile se revărsaseră din sălile de așteptare și se instalaseră pe culoarele sufocante, ba chiar și pe scări, zăcînd pe jos împreună cu animalele, copiii și obiectele lor de călătorie. Căci și comunicarea cu orașul fusese întreruptă și palatul de plastic transparent părea o uriașă capsulă spațială eșuată în mijlocul furtunii. N-am putut să nu mă gîndesc că și frumoasa trebuia să se afle pe undeva, în mijlocul acelor hoarde pașnice, și imaginea ei mi-a insuflat curajul s-o aștept mai departe.

La ora prînzului ne asumaserăm conștiința de naufragiați. Cozile deveniseră nesfîrșite în fața restaurantelor, cafenelelor și barurilor înțesate și în mai puțin de trei ceasuri a fost nevoie să fie închise fiindcă nu mai era nimic de mîncat, nici de băut. Copiii, care în clipa aceea păreau că sînt toți copiii de pe lume, se porniră să plîngă în același timp și din mulțime începu să se desprindă un miros de turmă. Venise vremea instinctelor. Tot ce am izbutit să mănînc în iureșul acela au fost ultimele două pahare de înghețată cu frișcă, într-un magazin pentru copii. Le-am mîncat pe îndelete, la tejghea, pe cînd chelnerii așezau scaunele la mese pe măsură ce se eliberau, privindu-mă în ochi în oglinda din fund, în mînă cu ultimul pahar de carton și cu ultima linguriță de carton și cu gîndul la frumoasa misterioasă.

Avionul de New York, prevăzut pentru unsprezece dimineața, decolă la opt seara. Cînd, în sfîrșit, am izbutit să urc la bord, pasagerii de la clasa întîi se aflau deja la locurile lor și o stewardesă mă conduse la al meu. Mi s-a tăiat răsuflarea. În fotoliul de alături, lîngă fereastră, frumoasa își luă în stăpînire spațiul cu siguranța călătorilor experimentați. „Dacă vreodată aș scrie despre așa ceva, nimeni nu m-ar crede“, mi-a trecut prin minte. Și abia am fost în stare să schițez, cu limba împleticită, un salut vag pe care ea nu-l luă în seamă.

Se instală de parcă ar fi făcut-o pentru mulți ani, punînd fiecare lucru la locul lui, în ordine, pînă cînd spațiul a fost la fel de bine aranjat ca într-o casă ideală unde totul se află la îndemînă. În timp ce făcea operațiile astea, însoțitorul de bord ne aduse șampania de bun-venit. Am luat o cupă să i-o ofer, dar m-am oprit la vreme. Căci n-a vrut decît un pahar cu apă și i-a cerut însoțitorului de bord, mai întîi într-o franceză de neînțeles, apoi într-o engleză doar o idee mai limpede, să n-o trezească pentru nimic în lume pe tot timpul zborului. Glasu-i suav și cald era năpădit de o tristețe orientală.

Cînd i-au adus paharul cu apă, a deschis pe genunchi un *nécessaire* mare și pătrat, cu colțare de aramă ca la cuferele de pe vremea bunicii, și a scos două pastile aurii dintr-o cutiuță plină cu multe altele, de diferite culori. Făcea totul metodic și fără gesturi de prisos, de parcă n-ar fi existat nimic care să nu fi fost prevăzut pentru ea din clipa nașterii. În cele din urmă, trase perdeaua hublоului, își extinse fotoliul la maximum, se acoperi cu pledul pînă la brîu, fără să-și scoată pantofii, își puse masca de dormit, se așeză pe o parte, cu spatele la mine, și a dormit fără nici o întrerupere, fără nici un suspin, fără cea mai mică schimbare de poziție, de-a lungul celor opt ore eterne și încă douăsprezece minute cît a durat zborul pînă la New York.

A fost o călătorie intensă. Dintotdeauna am fost încredințat că nu există nimic mai frumos pe lume decît o femeie frumoasă, așa încît mi-a fost cu neputință să mă sustrag măcar o clipă farmecului acestei făpturi neasemuite care dormea alături de mine. Însoțitorul de bord se făcuse nevăzut imediat după decolare și a fost înlocuit de o stewardesă care încercă s-o trezească pe frumoasă ca să-i dea trusa cu articole de toaletă și casca pentru muzică. I-am repetat recomandarea făcută însoțitorului de bord, dar stewardesa stărui să audă din gura ei că nu voia nici să servească cina. A fost nevoie să i-o confirme însoțitorul de bord, și chiar și așa m-a certat, pentru că frumoasa nu-și atîrnase de gît cartonașul pe care stătea scris să nu fie deranjată.

Am luat o cină solitară, spunîndu-mi în gînd tot ce i-aş fi spus ei dacă ar fi fost trează. Somnul îi era atît de liniştit, că la un moment dat m-a cuprins teama că pastilele pe care le luase nu erau de dormit, ci de murit. Înainte de fiecare înghiţitură, ridicam paharul şi închinam:

„În sănătatea ta, frumoaso!"

După ce s-a terminat cina, stinseră luminile, puseră filmul la care nu se uită nimeni şi amîndoi rămaserăm singuri în penumbra lumii. Cea mai mare furtună a secolului trecuse şi noaptea Atlanticului era infinită şi limpede, iar avionul părea nemişcat printre stele. Atunci am contemplat-o în voie, ceasuri în şir, şi unicul semn de viaţă pe care l-am putut percepe au fost umbrele viselor ce-i lunecau peste frunte ca norii pe apă. Avea la gît un lănţişor atît de fin, încît era aproape invizibil pe pielea ei de aur, avea urechile perfecte, fără găuri pentru cercei, unghiile trandafirii vădind o sănătate deplină şi mai avea un inel fără piatră la mîna stîngă. Cum nu părea să aibă mai mult de douăzeci de ani, m-am consolat cu ideea că nu era o verighetă, ci inelul unei logodne trecătoare. „Să ştiu că dormi aievea, singură, căuş fidel de abandon, linie pură la îndemîna braţelor mele ferecate", mi-am zis, îngînînd pe creasta spumei de şampanie sonetul magistral al lui Gerardo Diego. Apoi mi-am extins fotoliul la acelaşi nivel, şi am rămas culcaţi unul lîngă altul, mai aproape decît într-un pat nupţial. Ritmul respiraţiei sale era acelaşi cu al vocii, iar pielea exala o boare suavă, ce nu putea fi altceva decît parfumul frumuseţii ei. Mi se părea de necrezut: primăvara trecută citisem un minunat roman al lui Yasunari Kawabata despre burghezii în vîrstă din Kyoto care plăteau sume enorme ca să-şi petreacă noaptea contemplînd fetele cele mai frumoase din oraş, care zăceau, goale şi narcotizate, pe cînd ei agonizau de iubire în acelaşi pat. Nu le puteau trezi, nici atinge şi nici măcar nu încercau s-o facă, fiindcă esenţa plăcerii era să le vadă dormind. În noaptea aceea, veghind somnul frumoasei, am ajuns nu doar să înţeleg rafinamentul acela senil, ci şi să-l trăiesc plenar.

– Cine ar fi crezut, mi-am spus, cu amorul propriu exacerbat din pricina șampaniei: Iată-mă acum un japonez în vîrstă!

Cred c-am dormit cîteva ore, doborît de șampanie și de scăpărările mute ale filmului și m-am trezit cu capul plesnindu-mi de durere. M-am dus la toaletă. Două rînduri mai în spate zăcea bătrîna cu cele unsprezece valize, cu picioarele depărtate inestetic pe fotoliu. Părea un mort uitat pe cîmpul de luptă. Pe jos, în mijlocul culoarului, se aflau ochelarii ei de citit prinși cu șnurul de mărgele colorate, și preț de o secundă m-a cuprins bucuria meschină de a nu-i ridica.

După ce m-am ușurat de pe urma excesului de șampanie, m-am surprins în oglindă, jalnic și urît, și m-am speriat văzînd cît de cumplite erau urmele lăsate de iubire pe chipul meu. Brusc, avionul a fost gata să se prăbușească, se îndreptă cu greu și-și continuă zborul în viteză. Se aprinse comanda de întoarcere la locurile noastre. Am ieșit ca din pușcă, făcîndu-mi iluzia că numai dezlănțuirile Domnului ar putea-o trezi pe frumoasă, și că ar fi nevoită să se refugieze în brațele mele, îngrozită de moarte. În graba mea puțin a lipsit să nu calc pe ochelarii olandezei ceea ce mi-ar fi făcut plăcere. Dar m-am întors, i-am ridicat și i-am pus în poala ei, căci m-am simțit deodată recunoscător că nu alesese înaintea mea fotoliul cu numărul patru.

Somnul frumoasei era de nebiruit. Cînd avionul își reluă stabilitatea, a trebuit să rezist ispitei de a o scutura cu orice pretext, fiindcă în acel ultim ceas de zbor nu-mi doream decît s-o văd trează, chiar de-ar fi fost să se înfurie, pentru ca eu să-mi pot recîștiga libertatea și, poate, tinerețea. Însă n-am fost în stare. „La naiba!“, mi-am zis, copleșit de dispreț. „De ce nu m-am născut Taur!?“ S-a trezit singură în clipa în care se aprinse anunțul de aterizare și era atît de frumoasă și de proaspătă, de parcă ar fi dormit pe un pat de trandafiri. Numai atunci mi-am dat seama că pasagerii care stau alături în avion, ca perechile căsătorite de multă vreme, nu-și spun bună dimineața cînd

se trezesc. Nici ea n-o făcu. Își scoase masca, deschise ochii strălucitori, își îndreptă fotoliul, așeză pledul alături, își scutură pletele care se aranjară singure sub propria lor greutate, își puse iar pe genunchi *nécessaire*-ul, se fardă rapid și superfluu, operație care i-a luat exact atîta timp cît i-a trebuit ca să nu mă privească pînă cînd se deschise ușa. Atunci și-a îmbrăcat jacheta de piele de rîs, a trecut aproape pe deasupra mea, cu o scuză convențională rostită în spaniola armonioasă din America, și a plecat fără să-și ia măcar rămas-bun, fără să-mi mulțumească cel puțin pentru tot ce făcusem pentru noaptea noastră fericită, și dispăru pînă în ziua de azi în jungla New York-ului.

iunie 1982

MĂ OFER SĂ VISEZ

La nouă dimineața, în vreme ce luam micul dejun pe terasa de la Habana Riviera, un val îngrozitor în plin soare ridică pe sus mai multe automobile ce treceau pe bulevardul de pe faleză sau erau parcate pe trotuar, iar unul rămase înfipt într-o aripă a hotelului. A fost ca o explozie cu dinamită ce stîrni panică la toate cele douăzeci de etaje ale clădirii și prefăcu în pulbere peretele de sticlă din hol.

Nenumărații turiști care se aflau în sala de așteptare au fost proiectați pe sus împreună cu mobilele, cîțiva fiind răniți de grindina de cioburi. A fost, de bună seamă, un val uriaș, căci între zidurile falezei și hotel se afla un bulevard larg cu dublu sens, astfel încît furia apei sări peste el și încă îi mai rămăsese destulă putere să facă țăndări peretele de sticlă.

Veselii voluntari cubanezi, ajutați de pompieri, strînseră ravagiile prăpădului în mai puțin de șase ore, închiseră poarta ce dădea spre mare și amenajară altă intrare și totul reveni la normal. În cursul dimineții nimeni nu se ocupă de automobilul incrustat în zid, fiindcă toată lumea credea că era unul dintre cele parcate pe trotuar. Dar cînd macaraua reuși să-l scoată, descoperiră cadavrul unei femei legate cu centura de siguranță pe locul de la volan. Lovitura fusese atît de violentă, că nu-i mai rămăsese nici un os întreg. Avea chipul distrus, încălțările rupte, hainele făcute ferfeniță și un inel de aur în

formă de şarpe cu ochi de smaralde. Poliţia stabili că era menajera noilor ambasadori ai Portugaliei. Într-adevăr, sosise cu ei la Havana acum cincisprezece zile, iar în dimineaţa aceea plecase la piaţă conducînd un automobil nou. Numele ei nu-mi spuse nimic, cînd am citit ştirea în ziare, dar m-a intrigat inelul în formă de şarpe cu ochi de smaralde. N-am putut afla totuşi pe ce deget îl purta.

Era un indiciu hotărîtor, fiindcă mi-a fost teamă să nu fie o femeie de neuitat al cărei nume adevărat nu l-am ştiut niciodată, care purta un inel la fel pe arătătorul drept, ceea ce era şi mai neobişnuit chiar şi pe vremea aceea. O cunoscusem cu treizeci de ani în urmă la Viena, mîncînd cîrnaţi cu cartofi fierţi şi bînd bere la halbă într-o cîrciumă a studenţilor latino-americani. Eu sosisem de la Roma în dimineaţa aceea şi mi-aduc aminte că m-a impresionat pe loc, cu pieptu-i splendid de soprană, languroasele cozi de vulpe de la gulerul mantoului şi inelul acela egiptean în formă de şarpe. Mi s-a părut că era singura austriacă la masa aceea lungă de lemn, datorită spaniolei rudimentare pe care o vorbea pe nerăsuflate cu o intonaţie metalică. Dar nu era aşa, se născuse în Columbia şi plecase în Austria între cele două războaie, aproape copilă, să studieze muzică şi canto. În momentul acela avea cam treizeci de ani şi nu arăta grozav, căci nu fusese niciodată frumoasă şi începuse să îmbătrînească înainte de vreme. În schimb, era o ființă încîntătoare. Şi una dintre cele mai redutabile.

Viena era încă un oraş imperial, a cărui poziţie geografică între cele două lumi ireconciliabile, trasată de cel de-al doilea Război Mondial, o transformase de curînd într-un paradis al pieţei negre şi al spionajului internaţional. Nu mi-aş fi putut imagina un mediu mai potrivit pentru compatrioata mea fugară, care mînca mai departe la cîrciuma studenţească din colţ numai din fidelitate faţă de propria-i obîrşie, deoarece avea mijloace din belşug s-o cumpere cu bani gheaţă, cu comeseni cu tot. Niciodată nu şi-a spus numele adevărat, pentru că am ştiut-o veşnic

cu împiedicatul nume germanic pe care i l-au inventat studenții latino-americani din Viena: Frau Frida. Abia i-am fost prezentat, că am și comis impertinența fericită de a o întreba cum izbutise să se adapteze atît de bine acelei lumi atît de îndepărtate și de diferite de țancurile bătute de vînt ale muntelui ei de-acasă, Quindío, iar ea îmi dădu un răspuns care mă lăsă buimac:

– Mă ofer să visez.

În realitate era tot ce știa să facă. Fusese al treilea copil din cei unsprezece ai unui negustor prosper din vechiul Caldas și de cînd învăță să vorbească instaură în casă bunul obicei de a-și povesti visele dimineața pe nemîncate, adică la ceasul cînd harul ei de prezicătoare se găsește în starea cea mai pură. La șapte ani visă că unul dintre frați era înghițit de un vîrtej. Mama, numai din superstiție religioasă, îi interzise copilului tot ce-i plăcea mai mult, adică să se scalde în rîu. Însă Frau Frida avea deja un sistem propriu de tălmăcire:

– Visul acesta nu înseamnă, spuse, că o să se înece, ci că nu trebuie să mănînce dulciuri.

Interpretarea în sine părea o infamie fiind vorba de un copil de cinci ani, care nu putea trăi fără dulciurile din fiecare duminică. Mama, încredințată de virtuțile divinatorii ale fetei ei, făcu totul ca să respecte cu strășnicie avertismentul. Însă la prima clipă de neatenție din partea ei, copilul s-a înecat cu o bomboană mîncată pe ascuns și n-a fost cu putință să mai fie salvat.

Frau Frida nu se gîndise că facultatea aceea ar putea fi o îndeletnicire, pînă cînd viața n-o strînse de gît în toiul iernilor aprige de la Viena. Atunci sună la prima casă unde i-ar fi făcut plăcere să locuiască și, cînd au întrebat-o ce știa să facă, ea spuse adevărul-adevărat: „Visez". I-a fost de-ajuns o scurtă explicație pentru stăpîna casei ca să fie primită, cu un salariu care abia dacă acoperea cheltuielile mărunte, dar cu o cameră bună și trei mese pe zi. Mai ales micul dejun, care era momentul cînd familia se așeza la masă ca să afle destinul imediat al fiecăruia dintre membrii săi: tatăl – un excelent specialist în operații financiare, mama –

o femeie veselă, pasionată de muzica romantică de cameră, şi cei doi copii de unsprezece ani şi, respectiv, nouă ani. Toţi erau credincioşi, deci înclinaţi să creadă în superstiţiile străvechi, şi o primiră încîntaţi pe Frau Frida care avea drept unică sarcină să descifreze soarta de zi cu zi a familiei prin intermediul viselor.

A făcut-o temeinic şi vreme îndelungată, mai cu seamă în anii războiului, cînd realitatea a fost mai sinistră decît coşmarurile. Numai ea putea hotărî la micul dejun ce trebuia să facă fiecare în ziua aceea şi cum trebuia s-o facă, pînă cînd pronosticurile ei ajunseră să fie singura autoritate în casă. Puterea sa asupra familiei a fost absolută: chiar şi suspinul cel mai uşor se auzea doar la ordinul ei. Pe vremea cînd eu am fost la Viena tocmai murise stăpînul casei şi avusese eleganţa de a-i fi lăsat moştenire o parte din venituri, cu singura condiţie să viseze mai departe pentru familie pînă la sfîrşitul zilelor ei.

Am stat la Viena mai bine de o lună, trecînd prin lipsurile tuturor studenţilor şi tot aşteptînd nişte bani ce n-au sosit niciodată. Vizitele neprevăzute şi generoase ale lui Frau Frida la cîrciumă erau pe atunci un fel de sărbătoare în starea noastră de penurie. Într-una din serile acelea, în euforia stîrnită de bere, mi-a vorbit la ureche, cu o convingere ce nu îngăduia nici o pierdere de vreme:

– Am venit numai ca să-ţi spun că azi-noapte te-am visat, îmi spuse. Trebuie să pleci neîntîrziat şi să nu te mai întorci la Viena în următorii cinci ani.

Convingerea ei era atît de reală, încît chiar în noaptea aceea m-a dus la ultimul tren spre Roma. Eu, la rîndu-mi, am rămas atît de sugestionat, că de atunci mă consider supravieţuitor al unei nenorociri ce nu mi s-a întîmplat niciodată. Nu m-am mai întors nici astăzi la Viena.

Înainte de dezastrul de la Havana o văzusem pe Frau Frida la Barcelona, într-un chip atît de surprinzător şi de hazardat că mi s-a părut de-a dreptul misterios. A fost în ziua în care Pablo Neruda a călcat pe pămînt spaniol pentru prima oară

de la Războiul Civil, făcînd escală într-o lentă călătorie pe mare pînă la Valparaíso. Petrecu împreună cu noi o dimineață de vînătoare în stil mare prin anticariate și de la *Porter* cumpără o carte veche și îngălbenită de vreme, cu filele abia ținîndu-se, pentru care plăti cam cît ar fi fost leafa lui pe două luni în consulatul de la Rangoon. Se mișca printre oameni ca un elefant invalid, cu un interes copilăresc pentru mecanismul interior a tot ceea ce vedea în jur, căci lumea i se părea o imensă jucărie cu resort cu ajutorul căreia se inventa viața.

N-am cunoscut pe nimeni care să corespundă mai bine imaginii pe care ți-o poți face despre un Papă renascentist: gurmand și rafinat. Chiar fără voia lui, el era veșnic cel din fruntea mesei. Matilde, soția lui, îi punea o bavetă care părea mai curînd de frizerie decît de stat la masă, deoarece era singurul mod de a-l feri să se mînjească mereu cu toate sosurile. În ziua aceea la *Carvalleira* a fost exemplar. A mîncat trei languste întregi spintecîndu-le cu iscusință de chirurg, devorînd în același timp cu privirea tot ce mîncam noi ceilalți și ciugulind cîte ceva de la fiecare, cu o plăcere ce-ți stîrnea pofta: midii din Galicia, scoici din marea Cantabrică, crustacee din Alicante, felurite *espardenyes* de pe Costa Brava. Între timp, cum fac francezii, vorbea numai despre alte minunății culinare, în special despre fructele de mare preistorice din Chile pe care le purta în suflet. Se opri pe neașteptate din mîncat, își îndreptă antenele-i de vîslaș cap de rînd, și-mi spuse abia șoptit:

– E cineva în spate care nu-și ia ochii de la mine.

M-am uitat peste umărul lui și așa era, într-adevăr. În spatele lui, la distanță de trei mese, o femeie sigură pe ea, cu o pălărie demodată de fetru și un fular violet mesteca încet cu ochii la el. Am recunoscut-o imediat. Arăta îmbătrînită și grasă, dar era ea, cu inelul în formă de șarpe pe degetul arătător.

Călătorea de la Napoli cu același vapor ca și soții Neruda, însă nu se văzuseră la bord. Am invitat-o să bea cafeaua la masa

noastră și am făcut-o să ne vorbească despre visele ei, ca să-l surprindă pe poet. El n-a luat-o în seamă, căci decretă de la bun început că nu credea în ghicitul în vise:

– Numai poezia este clarvăzătoare, spuse.

După prînz, la inevitabila plimbare pe Ramblas, am rămas dinadins în urmă cu Frau Frida ca să ne împrospătăm amintirile fără să ne audă nimeni. Mi-a povestit că-și vînduse proprietățile din Austria și că trăia retrasă la Porto, în Portugalia, într-o casă pe care o descrisese ca pe un fel de castel pe o colină de unde se vedea întregul ocean pînă în America. Chiar dacă n-a spus-o, din conversație reieșea clar că, tot înșirînd vise, ajunsese pînă la urmă să pună mîna pe averea inefabililor săi patroni din Viena. Nu m-a impresionat totuși, deoarece crezusem mereu că visele ei nu erau decît un truc pentru a-și cîștiga traiul. I-am și spus-o.

Ea slobozi un hohot irezistibil. „Ești la fel de îndrăzneț ca întotdeauna", mi-a zis. Și n-a mai spus nimic, pentru că restul grupului se oprise așteptîndu-l pe Neruda să termine de vorbit în argoul chilian cu papagalii de pe Rambla Păsărilor. Cînd am reluat discuția, Frau Frida schimbă subiectul:

– Fiindcă veni vorba, îmi zise. Poți să te întorci la Viena.

Numai atunci mi-am dat seama că trecuseră treisprezece ani de cînd ne-am cunoscut.

– Chiar dacă visele tale nu se adeveresc, n-o să mă mai întorc în veci. Pentru orice eventualitate.

La trei ne-am despărțit de ea ca să-l însoțim pe Neruda la siesta lui sacră. Și-a făcut-o la noi acasă, după niște preparative solemne care aminteau oarecum de ceremonia ceaiului în Japonia. Trebuia să deschidem niște ferestre și să închidem altele ca să obținem gradul exact de căldură, un anumit fel de lumină dintr-o anumită direcție și o liniște desăvîrșită. Neruda adormi într-o clipă și se trezi după zece minute, cum fac copiii, cînd ne așteptam mai puțin. Apăru în salon, refăcut și cu monograma pernei imprimată pe obraz.

– Am visat-o pe femeia aceea care visează, spuse.

Matilde a vrut să-i povestească visul.

– Am visat că ea mă visa pe mine, spuse el.

– Asta-i din Borges, i-am zis.

El mă privi dezamăgit.

– A scris-o deja?

– Dacă n-a scris-o, o s-o scrie cîndva, i-am spus. O să fie unul dintre labirinturile sale.

Îndată ce se urcă la bord, la șase după-amiaza, Neruda se despărți de noi, se așeză la o masă lăturalnică și începu să scrie versuri curgătoare cu stiloul cu cerneală verde cu care desena flori, pești și păsări pe dedicațiile cărților sale. La primul șuierat de sirenă am pornit-o în căutarea lui Frau Frida și, în cele din urmă, am descoperit-o pe puntea turiștilor, chiar cînd eram pe punctul să ne luăm rămas-bun. Tocmai își terminase și ea siesta.

– L-am visat pe poet, ne spuse.

Uimit, am rugat-o să-mi povestească visul.

– Am visat că el mă visa pe mine, spuse, și chipul meu uluit o descumpăni. Ce vrei? Uneori, printre atîtea vise, ni se mai strecoară unul ce n-are nimic a face cu viața reală.

N-am mai văzut-o și nici nu m-am mai gîndit la ea pînă cînd am aflat de inelul în formă de șarpe al femeii care a murit în naufragiul de la hotelul Riviera. Astfel încît n-am rezistat tentației de a-l întreba pe ambasadorul portughez, cînd l-am întîlnit, după cîteva luni, la o recepție diplomatică. Ambasadorul mi-a vorbit de ea cu mare entuziasm și nețărmurită admirație. „Nu vă închipuiți ce nemaipomenită era", îmi spuse. „Dumneavoastră n-ați fi rezistat tentației de a scrie o povestire despre ea." Și continuă pe același ton, cu detalii surprinzătoare, dar fără indicii care să-mi permită o concluzie finală.

– De fapt, l-am întrebat în sfîrșit, ce făcea?

– Nimic, îmi spuse el, oarecum dezamăgit. Visa.

martie 1980

„AM VENIT DOAR SĂ DAU UN TELEFON"

Într-o dimineață cu ploi primăvăratice, pe cînd călătorea singură spre Barcelona, conducînd un automobil închiriat, María de la Luz Cervantes avu o pană în deșertul de la Monegros. Era o mexicană de douăzeci și șapte de ani, frumoasă și cuminte, care cu cîțiva ani înainte avusese un oarecare renume ca actriță de varietăți. Era măritată cu un prestidigitator de salon, cu care urma să se întîlnească în ziua aceea după ce-și vizitase niște rude la Zaragoza. După un ceas de făcut semne disperate automobilelor și camioanelor de transport ce treceau rapid prin furtună, șoferul unui autobuz hîrbuit se milostivi de ea. O avertiză însă că nu mergea prea departe.

– Nu contează, spuse María. N-am nevoie decît de un telefon.

Era într-adevăr așa, n-avea nevoie decît să-și prevină bărbatul că nu va ajunge înainte de șapte seara. Părea o mică pasăre udă leoarcă, îmbrăcată cu o haină studențească și cu niște pantofi de plajă, acum, în aprilie, și era atît de zăpăcită de incident, că uită să-și ia cheile mașinii. O femeie care stătea lîngă șofer, cu înfățișare milităroasă, dar cu purtări blînde, îi dădu un prosop și o pătură și-i făcu loc lîngă ea. După ce se uscă pe jumătate, María se așeză, se înfășură în pătură și încercă să-și aprindă o țigară, dar chibriturile se udaseră. Vecina de pe scaunul de alături îi dădu foc și-i ceru o țigară din puținele care

rămăseseră uscate. În timp ce fumau, María cedă dorinței aprige de a-și vărsa amarul și vocea ei se auzi mai tare decît ploaia și zdrăngăneala autobuzului. Femeia o întrerupse cu degetul pe buze:

– Dorm toate, șopti.

María se uită peste umăr și văzu că autobuzul era ocupat de femei cu vîrste incerte și de condiții diferite, care dormeau învelite cu pături la fel ca a ei. Molipsită de liniștea lor, María se ghemui în scaun și se lăsă purtată de zgomotul ploii. Cînd se trezi, era noapte și ploaia torențială se transformase într-un îngheț senin. N-avea cea mai vagă idee cîtă vreme dormise și nici în ce loc de pe lume se aflau. Vecina ei era ochi și urechi.

– Unde sîntem? o întrebă María.

– Am ajuns, răspunse femeia.

Autobuzul intra într-o curte pietruită a unei clădiri imense și sumbre, ce părea o veche mănăstire într-o pădure cu copaci uriași. Pasagerele, abia luminate de un felinar din curtea interioară, rămaseră nemișcate pînă cînd femeia cu înfățișare milităroasă le făcu semn să se dea jos cu o serie de ordine elementare, ca la grădiniță. Toate erau mai în vîrstă și se mișcau atît de lent în penumbra curții, că păreau imagini dintr-un vis. María, ultima care coborî, crezu că erau călugărițe. Încetă s-o mai creadă cînd văzu mai multe femei în uniformă care le așteptau la ușa autobuzului, le acopereau capetele cu pături, să nu se ude, și le așezau în șir indian, conducîndu-le fără să vorbească, bătînd din palme ritmic și rapid. După ce se despărți de vecina ei, María vru să-i dea înapoi pătura, dar îi spuse să-și acopere capul cît traversează curtea și s-o lase la poartă.

– O fi vreun telefon?

– Bineînțeles, spuse femeia. Chiar acolo, zise și i-l arătă.

Îi mai ceru o țigară Maríei, iar ea îi dădu restul pachetului ud. „Pe drum se usucă", îi spuse. Femeia îi făcu un semn de rămas-bun cu mîna, de pe scară, și aproape că-i strigă: „Mult noroc!" Autobuzul o porni fără să-i mai lase timp de nimic altceva.

María o luă la fugă spre intrarea clădirii. O femeie paznic încercă s-o oprească, bătînd energic din palme, dar trebui să recurgă la un strigăt poruncitor: „Am spus să stai!“ María se uită de sub pătură și văzu niște ochi de gheață și un arătător fără drept de apel care-i indica șirul. Se supuse. În vestibulul clădirii se despărți de grup și-l întrebă pe portar unde era un telefon. Una dintre femeile paznic o obligă să intre înapoi în rînd, bătînd-o ușurel pe spate în timp ce-i spunea cu blîndețe:

– Pe aici, dragă, pe aici e un telefon.

María merse mai departe cu celelalte femei pe un culoar tenebros, și la capătul lui intră într-un dormitor comun, unde femeile paznic strînseră păturile și începură să repartizeze paturile. O femeie mai deosebită, care i se păru Maríei mai omenoasă și cu un grad ierarhic superior, trecu prin dreptul șirului comparînd o listă cu numele pe care cele de curînd sosite le aveau scrise pe un carton cusut pe corsaj. Cînd ajunse în fața Maríei, se arătă surprinsă că nu avea semnul de identificare.

– Păi, eu am venit doar să dau un telefon, îi spuse María.

Îi explică în mare grabă că mașina ei rămăsese în pană pe șosea. Bărbatul ei, care era magician de salon, o aștepta la Barcelona să meargă împreună la cele trei întîlniri pentru care fusese angajat pînă la miezul nopții și voia să-l anunțe că n-o să ajungă la timp pentru a-l însoți. Curînd avea să fie șapte. El trebuia să plece de-acasă cam în zece minute și ea se temea să nu anuleze totul din pricina întîrzierii ei. Femeia paznic păru că o ascultă cu atenție.

– Cum te cheamă? o întrebă.

María își spuse numele cu un suspin de ușurare, dar femeia nu-l găsi după ce parcurse lista de mai multe ori. O întrebă alarmată pe o altă colegă, iar aceasta, fără să spună o vorbă, dădu din umeri.

– Păi am venit doar să dau un telefon, spuse María.

– Bine, dragă, îi spuse şefa, ducînd-o spre patul ei cu o blîndeţe prea evidentă ca să fie reală. Dacă te porţi frumos, o să poţi da un telefon cui pofteşti. Dar nu acum, mîine.

Ceva se petrecu atunci în mintea Maríei, care o făcu să înţeleagă de ce femeile din autobuz se mişcau ca pe fundul unui acvariu. În realitate erau drogate cu sedative, iar palatul acela în umbră, cu ziduri groase de piatră şi scări îngheţate era, de fapt, un spital de boli mintale pentru femei. Speriată, ieşi în fugă din dormitor şi, înainte de a ajunge la poarta mare, o femeie paznic uriaşă, într-o salopetă de mecanic, puse laba pe ea şi o imobiliză la pămînt cu o lovitură. María o privi paralizată de groază.

– Pentru numele Domnului, spuse. Vă jur pe mama care a murit că am venit doar să dau un telefon.

I-a fost de ajuns să-i vadă chipul ca să înţeleagă că nu era rugăminte pe lume să-i stîrnească mila acelei femei în salopetă care părea diavolul în persoană şi căreia i se spunea Herculina, datorită forţei ei nemaipomenite. Era cea însărcinată să se ocupe de cazurile grave şi două femei de acolo muriseră sugrumate de braţu-i de urs polar, deprins cu dibăcia de a omorî din neglijenţă. Primul caz a fost rezolvat ca fiind un accident dovedit. Al doilea a fost mai puţin clar şi Herculina a fost admonestată şi avertizată că data viitoare avea să i se deschidă o anchetă în toată regula. Versiunea curentă era că oaia aceea rătăcită a unei familii cu nume ilustru avea la activul său tulbure accidente îndoielnice în mai multe ospicii din Spania.

Pentru ca María să doarmă în prima noapte, a fost nevoie să i se injecteze somnifere. Înainte de a se crăpa de ziuă, cînd a trezit-o dorinţa de a fuma, era legată de încheieturile de la mîini şi de glezne de barele patului. Nimeni nu apăru la strigătele ei. În cursul dimineţii, pe cînd bărbatul ei nu găsea la Barcelona nici o pistă asupra locului în care se afla ea, au fost obligate s-o ducă la infirmerie, căci au găsit-o fără simţire, bălţind în propria-i murdărie.

N-a știut cîtă vreme trecuse cînd și-a venit în fire. Dar atunci lumea devenise o oază de iubire, iar în dreptul patului ei se afla un bătrîn impozant, cu o înfățișare de plantigrad și cu un zîmbet liniștitor, care, cu două pase de maestru, i-a redat bucuria de a trăi. Era directorul sanatoriului.

Înainte de a-i spune ceva, fără să-l salute măcar, María îi ceru o țigară. El i-o dădu aprinsă și-i dărui pachetul aproape plin. María nu și-a putut reține lacrimile.

– Profită acum să plîngi cît poftești, îi spuse doctorul, cu o voce adormitoare. Nu există leac mai bun decît lacrimile.

María își vărsă amarul fără pudoare, cum nu reușise s-o facă nicicînd cu amanții ei întîmplători, după ce făceau dragoste, în plictiseala care urma. Pe cînd o auzea, medicul o pieptăna cu degetele, îi aranja perna ca să poată respira în voie, o călăuzea în labirintul incertitudinii ei cu o înțelepciune și o blîndețe pe care nu le-ar fi visat în veci. Se întîmpla pentru prima oară în viața ei minunea de a fi înțeleasă de un bărbat care o asculta din tot sufletul, fără să aștepte, ca răsplată, să se culce cu ea. După un ceas, ușurată de-a binelea, îi ceru voie să vorbească la telefon cu bărbatul ei.

Medicul se ridică în picioare cu toată maiestatea rangului său. „Încă nu, domniță", îi spuse, dîndu-i pe obraz pălmuța cea mai blîndă pe care a simțit-o vreodată. „Toate la vremea lor." Îi făcu din ușă o binecuvîntare de episcop și dispăru pentru totdeauna.

– Ai încredere în mine, îi spusese.

Chiar în seara aceea, María a fost înscrisă în registrul ospiciului cu un număr de serie și cu un comentariu special despre enigma provenienței sale și despre îndoielile legate de identitatea ei. Pe margine, figura o caracterizare scrisă de mîna doctorului: *agitată*.

Așa cum prevăzuse María, bărbatul ei plecă din modestul lor apartament din cartierul Horta cu o jumătate de oră mai tîrziu pentru a onora cele trei angajamente. Era prima oară cînd ea nu ajungea la timp în aproape doi ani de conviețuire

liberă, întru totul consimțită, iar el interpretă întîrzierea ca fiind cauzată de sălbăticia ploilor torențiale, care devastară zona în acel sfîrșit de săptămînă. Înainte de a pleca, lăsă în ușă un bilet cu itinerarul din seara aceea.

La prima petrecere, la care toți copiii se travestiseră în canguri, sări peste trucul colosal cu peștii invizibili pentru că nu-l putea face fără ajutorul ei. Cel de-al doilea angajament era acasă la o bătrînă de nouăzeci și trei de ani, în scaun cu rotile, care se lăuda că și-a sărbătorit fiecare din ultimele sale treizeci de aniversări cu un magician diferit. El era atît de contrariat de întîrzierea Maríei, că nu se putu concentra asupra paselor celor mai simple. Cel de-al treilea angajament era cel din fiecare seară, într-un café-concert de pe Ramblas, unde se produse neinspirat în fața unui grup de turiști francezi care n-au putut crede ce vedeau fiindcă refuzau să creadă în magie. După fiecare reprezentație suna acasă și spera, fără prea mari iluzii, să răspundă María. La ultima nu și-a mai putut înfrînge neliniștea că se întîmplase ceva rău.

Întorcîndu-se acasă cu camioneta adaptată pentru reprezentații în aer liber, văzu splendoarea primăverii în palmierii de pe Paseo de Gracia și-l înfioră un gînd sinistru: cum ar putea fi orașul fără María. I se spulberă și ultima speranță cînd își găsi biletul încă prins în ușă. Era atît de supărat, că uită să-i dea de mîncare motanului.

Numai acum cînd scriu, îmi dau seama că n-am știut niciodată cum se numea în realitate, pentru că în Barcelona îl cunoșteam numai cu numele lui de scenă: Magicianul Saturno. Era un bărbat cu o fire ciudată și cu o stîngăcie socială fără leac, însă tactul și farmecul care-i lipseau lui erau completate cu prisosință de María. Ea îl ducea de mînă în această comunitate de mistere adînci, unde nimănui nu i s-ar fi năzărit să telefoneze cuiva după miezul nopții să întrebe de nevastă-sa. Saturno făcuse așa ceva pe vremea cînd abia sosise și nici nu mai voia să-și amintească. Așa încît, în noaptea aceea, s-a mulțumit să

telefoneze la Zaragoza, unde o bunică pe jumătate adormită îi răspunse fără să se alarmeze că María plecase după masa de prînz. Nu dormise mai mult de o oră cînd se crăpa de ziuă. Avu un vis nămolos, în care o văzu pe María cu o rochie de mireasă, zdrențuită, stropită cu sînge, și se trezi cu certitudinea înspăimîntătoare că îl lăsase iar singur, dar de data aceasta pentru totdeauna, în lumea necuprinsă, dar fără ea.

O mai făcuse de trei ori, cu trei bărbați diferiți, între care și el, în ultimii cinci ani. Îl părăsise în Ciudad de México, după șase luni de cînd se cunoscuseră, în vreme ce agonizau de fericire, iubindu-se cu o dragoste nebună într-o cameră de serviciu din colonia Anzures. Într-o dimineață, María dispăru din casă, după o noapte de excese de nemărturisit. Lăsă tot ce îi aparținea, pînă și verigheta din căsătoria anterioară și o scrisoare în care spunea că nu este în stare să supraviețuiască chinurilor acelei iubiri nesăbuite. Saturno crezu că s-a întors la primul ei soț, un coleg de liceu cu care s-a măritat pe ascuns, fiind minoră, și pe care l-a părăsit pentru altul după doi ani lipsiți de dragoste. Dar n-a fost așa: s-a întors acasă la părinți și Saturno s-a dus s-o caute acolo cu orice preț. O imploră fără condiții, îi promise mult mai mult decît era hotărît să facă, dar se lovi de o fermitate de neînvins. „Sînt iubiri scurte și iubiri lungi", îi spuse ea. Și încheie fără milă: „Aceasta a fost scurtă". El cedă în fața asprimii ei. Cu toate acestea, într-o dimineață, de ziua Tuturor Sfinților, întorcîndu-se la casa lui de orfan după aproape un an de uitare, o găsi adormită pe sofaua din sufragerie, cu coronița de lămîiță și trena lungă de dantelă a mireselor fecioare.

María îi spuse adevărul. Noul mire, văduv, fără copii, cu viața rezolvată și gata să se însoare pentru totdeauna, după cum cerea Biserica catolică, o lăsase să-l aștepte îmbrăcată astfel la altar. Părinții ei hotărîră să facă oricum petrecerea. Ea le cîntă în strună, dansă, cîntă cu *mariachis*, bău fără măsură și într-o stare cumplită de remușcări tardive se duse la miezul nopții să-l caute pe Saturno.

Nu era acasă, dar găsi cheile în glastra de flori de pe coridor, unde le ascundeau întotdeauna. De data aceasta ea a fost cea care se predă necondiționat: „Și acum, pînă cînd?“ o întrebă el. Ea îi răspunse cu un vers din Vinicius de Moraes: „Dragostea-i eternă cîtă vreme dăinuie“. După doi ani continua să fie eternă.

María păru că se maturizează. Renunță la visele de actriță și i se consacră lui Saturno, atît în profesie, cît și în pat. La sfîrșitul anului trecut, participase la un congres al magicienilor la Perpignan, iar la întoarcere se opriră în Barcelona. Le plăcu atît de mult, încît erau acolo de opt luni și le mergea atît de bine, că-și cumpăraseră un apartament în cartierul catalan Horta, zgomotos și fără portar, dar cu spațiu din belșug pentru cinci copii. Trăiseră o fericire posibilă, pînă la sfîrșitul acela de săptămînă, în care ea a închiriat un automobil și s-a dus să-și viziteze rudele la Zaragoza, cu promisiunea că se va întoarce luni, la șapte seara. În zorii zilei de joi încă nu dăduse semne de viață.

Lunea următoare compania de asigurări a mașinii închiriate telefonă acasă, întrebînd de María. „Nu știu nimic de ea“, spuse Saturno. „Căutați-o la Zaragoza.“ Închise telefonul. După o săptămînă, un polițist civil veni acasă cu vestea că găsiseră automobilul ajuns doar carcasă, pe o scurtătură lîngă Cadiz, la nouă sute de kilometri de locul unde îl abandonase María. Agentul voia să știe dacă ea cunoștea detalii în plus despre furt. Saturno tocmai dădea motanului de mîncare și abia dacă se uită la el ca să-i spună de-a dreptul să nu-și mai piardă timpul, căci nevastă-sa fugise de acasă, iar el nu știa cu cine și nici unde. Era atît de convins, că agentul se simți stingherit și-i ceru iertare pentru întrebări. Cazul a fost declarat închis.

Teama că María ar putea să fugă din nou îl cuprinsese pe Saturno cam pe la Florii, la Cadaqués, unde Rosa Regàs îi invitase să facă iahting. Ne aflam la *Maritim*, barul aglomerat și sordid al așa-numitei *gauche divine* în perioada de apus a franchismului, în jurul uneia dintre acele mese de fier cu scaune tot din fier unde încăpeam cu greu numai șase și ne așezam

douăzeci. După ce şi-a terminat cel de-al doilea pachet de ţigări din ziua aceea, María se pomeni fără chibrituri. Un braţ slab cu păr viril, cu o brăţară de bronz roman îşi croi drum prin tumultul mesei şi îi dădu un foc. Ea mulţumi fără să se uite la nimeni, dar Magicianul Saturno îl văzu. Era un adolescent osos şi imberb, palid ca un mort şi cu o coadă de cal foarte neagră ce-i venea pînă la talie. Geamurile barului abia dacă puteau îndura furia tramontanei de primăvară, dar el era îmbrăcat cu un fel de pijama de stradă, din in ecru şi încălţat cu nişte galenţi ţărăneşti.

Nu-l mai văzură decît la sfîrşitul toamnei, într-un restaurant marinăresc din Barcelona, cu acelaşi compleu de pînză grosolană şi cu o coadă lungă împletită în locul celei de cal. Îi salută pe amîndoi ca pe nişte prieteni buni, şi după cum o sărută pe María, şi după cum ea îl sărută, pe Saturno îl străfulgeră bănuiala că se vedeau pe furiş. După cîteva zile dădu din întîmplare peste un nume nou şi peste un număr de telefon scrise de María în agenda de acasă, iar necruţătoarea luciditate a geloziei îi dezvălui cui îi aparţineau. Fişa socială a intrusului îl dădu gata: douăzeci şi doi de ani, singurul fiu al unor oameni bogaţi, decorator de vitrine la modă, cu un renume facil de bisexual şi cu un prestigiu întemeiat de consolator plătit al doamnelor măritate. Dar reuşi să se stăpînească pînă în noaptea în care María nu se întoarse acasă. Atunci se apucă să-i dea telefon în fiecare zi, la început tot la două sau trei ore, de la şase dimineaţa pînă în zorii zilei următoare, şi apoi, ori de cîte ori avea un telefon la îndemînă. Faptul că nimeni nu-i răspundea îi sporea chinurile.

În a patra zi îi răspunse o andaluză care venea numai pentru curăţenie. „Domnişorul a plecat“, îi spuse destul de vag, cît să-l înnebunească. Saturno nu rezistă tentaţiei de a o întreba dacă întîmplător nu era acasă domnişoara María.

– Aici nu locuieşte nici o María, îi spuse femeia. Domnişorul e burlac.

– Ştiu, spuse el. Nu locuieşte, dar uneori vine. Sau nu-i aşa?

Femeia se supără.

– Dar cine naiba-i acolo?

Saturno închise telefonul. Faptul că femeia tăgădui i se păru o dovadă în plus a ceea ce nu mai era pentru el o bănuială, ci o certitudine nimicitoare. Îşi pierdu controlul. În zilele următoare îi sună la telefon, în ordine alfabetică, pe toţi cunoscuţii din Barcelona. Nimeni nu-i spuse nimic, dar fiecare telefon îi sporea disperarea, căci delirurile sale de gelozie erau deja celebre printre petrecăreţii împătimiţi ai acelei *gauche divine*, şi-i răspundeau cu vreo glumă care-l făcea să sufere. Numai atunci înţelese cît era de singur în oraşul acela frumos şi de nepătruns în care n-avea să fie în veci fericit.

După două luni, María nu se adaptase încă la viaţa din sanatoriu. Supravieţuia, abia ciugulind mîncarea ca de închisoare, cu tacîmurile legate cu lanţ de masa mare de lemn nelăcuit, cu privirea aţintită la litografia generalului Francisco Franco, ce prezida lugubra sală de mese medievală. La început se împotrivea orelor de rugăciune, cu rutina lor neroadă de utrenie, prînz şi vecernie, şi la alte slujbe bisericeşti ce ocupau majoritatea timpului. Refuză să joace pelota în curtea pentru recreaţie şi să lucreze la atelierul de flori artificiale, ţinut cu o sîrguinţă frenetică de un grup de femei internate. Dar din a treia săptămînă începu să se adapteze treptat vieţii de mănăstire. La urma urmelor, spuneau doctorii, aşa începeau toate, şi mai curînd sau mai tîrziu sfîrşeau prin a se integra în comunitate.

Lipsa de ţigări, soluţionată în primele zile de o femeie paznic care le vindea la un preţ de parcă ar fi fost de aur, începu s-o chinuie din nou cînd i se terminară puţinii bani pe care-i avea la ea. Se consolă apoi cu ţigările din hîrtie de ziar pe care femeile de acolo le făceau din mucurile culese de la gunoi, căci obsesia cu fumatul ajunsese pentru ea la fel de mare ca aceea cu telefonul. Puţinele pesete pe care le cîştigă mai tîrziu, făcînd flori artificiale, îi îngăduiră o alinare efemeră.

Cel mai greu era să îndure singurătatea nopţilor. Multe femei rămîneau treze în penumbră, ca şi ea, dar fără să se

încumete să facă ceva, căci supraveghetoarea de noapte stătea de veghe la poarta mare închisă cu lanț și lacăt. Cu toate acestea, într-o noapte, copleșită de amărăciune, María întrebă cu o voce destul de tare ca s-o audă vecina de pat:

– Unde sîntem?

Vocea gravă și lucidă a vecinei îi răspunse:

– În străfundurile iadului.

– Se spune că ăsta-i pămînt al maurilor, spuse alt glas din depărtare, care răsună în spațiul dormitorului. Și trebuie să fie așa, fiindcă vara, cînd e lună, se aud cîinii lătrînd către mare.

Se auzi lanțul în belciuge ca o ancoră de galion și poarta se deschise. Femeia-cerber, singura ființă care părea vie în liniștea clipei, începu să se plimbe dintr-un capăt în celălalt al dormitorului. María se înfioră și știa ea de ce.

Din prima ei săptămînă în sanatoriu, supraveghetoarea de noapte îi propusese fără ocolișuri să se culce cu ea în camera de gardă. Începu pe un ton de tîrguială concretă: schimb în natură, dragoste pe țigări, pe ciocolată, pe orice ar fi. „Vei avea de toate“, îi spunea tremurîndă. „Vei fi o prințesă.“ María o respinse și supraveghetoarea schimbă metoda. Îi lăsa bilețele de amor sub pernă, în buzunarele halatului, în locurile la care te gîndeai cel mai puțin. Erau mesaje de o urgență sfîșietoare, capabilă să înduioșeze și pietrele.

În noaptea în care se produse incidentul din dormitor se împlinea mai bine de o lună de cînd părea că se resemnase, acceptînd înfrîngerea.

Cînd s-a convins că toate femeile dormeau, supraveghetoarea se apropie de patul Maríei și-i șopti la ureche tot felul de obscenități drăgăstoase, în vreme ce-i săruta fața, gîtul încordat de groază, brațele încremenite, picioarele fără vlagă. În cele din urmă, crezînd poate că paralizia Maríei nu era pricinuită de frică, ci de încuviințare, se încumetă să meargă mai departe. María îi cîrpi atunci o palmă cu dosul mîinii,

făcînd-o să cadă peste patul alăturat. Supraveghetoarea se ridică furibundă în toiul larmei stîrnite de femeile tulburate.

- Nemernico, strigă. O să putrezim împreună în cocina asta pînă cînd ai să te dai în vînt după mine.

Vara sosi pe nepregătite în prima duminică a lui iunie și a fost nevoie să se ia măsuri de urgență pentru că femeile, sufocîndu-se de căldură, începeau să-și scoată în timpul slujbei, în biserică, halatele de etamină. María asistă amuzată la spectacolul bolnavelor în pielea goală, pe care femeile paznic le fugăreau prin naos ca pe niște găini oarbe. În toiul vacarmului, încercă să se ferească de loviturile rătăcite și, fără să știe cum, se pomeni singură într-un birou pustiu, cu un telefon care suna fără încetare cu un țîrîit implorator. María răspunse fără să stea pe gînduri și auzi un glas îndepărtat și vesel care se amuza imitînd serviciul telefonic cu ora exactă.

- Este ora patruzeci și cinci, nouăzeci și două de minute și o sută șapte secunde.

- Nenorocitule, spuse María.

Închise amuzată telefonul. Dădu să plece cînd luă aminte că lăsa să-i scape o ocazie ce n-o să se mai ivească în veci. Atunci formă șase cifre, atît de încordată și de grăbită, că n-a mai fost sigură dacă acela era numărul lor de acasă. Așteptă cu inima bătîndu-i nebunește în piept, auzi sunetul familiar cu tonu-i avid și trist, o dată, de două ori, de trei ori și auzi, în sfîrșit, vocea bărbatului vieții ei în casa din care ea lipsea:

- Alo?

Trebui să aștepte să i se dezlege nodul de lacrimi ce-i stătea în gît.

- Iepuraș, iubitul meu, suspină.

Lacrimile o năpădiră. La celălalt capăt al firului se lăsă o tăcere scurtă și înspăimîntată, iar vocea înflăcărată de gelozie slobozi cuvîntul:

- Curvo!

Și închise brusc.

În noaptea aceea, într-un atac frenetic, María dădu jos de pe peretele din sala de mese litografia generalisimului, o aruncă în geamul dinspre grădină cu toată puterea și se prăbuși scăldată în sînge. Mai avu încă atîta furie în a ea, cît să înfrunte cu pumnii supraveghetoarele care încercau s-o potolească, fără succes, pînă cînd o văzu pe Herculina postată în cadrul ușii, cu brațele încrucișate, privind-o. Se dădu bătută. Cu toate acestea, o tîrîră pînă în pavilionul cu nebune furioase, o stropiră cu un furtun cu apă înghețată, îi făcură injecții cu trementină în picioare. Fără să mai poată merge din pricina umflăturilor provocate, María își dădu seama că nu exista nimic pe lume de care să nu fie în stare ca să scape de iadul acela. Săptămîna următoare, întoarsă în dormitorul comun, se duse pe vîrfuri și bătu la ușa celulei supraveghetoarei de noapte.

Prețul Maríei, cerut de ea cu anticipație, a fost să-i ducă un mesaj bărbatului ei. Supraveghetoarea acceptă numai dacă înțelegerea avea să rămînă absolut secretă. Și îndreptă spre ea arătătoru-i necruțător.

– Dacă se află vreodată, ai să mori.

Astfel că magicianul Saturno se duse la ospiciu sîmbăta următoare, în camioneta circului pregătită să sărbătorească întoarcerea Maríei. Directorul în persoană îl primi în biroul lui, la fel de curat și de ordonat ca o navă de război, și-i făcu un raport afectuos asupra stării soției. Nimeni nu știa de unde apăruse, nici cînd, nici cum, căci primul indiciu al internării ei era examenul oficial dictat de el cînd i-a pus întrebările. O cercetare începută chiar în ziua aceea n-a dus la nimic. În orice caz, pe director îl intriga cel mai mult cum a aflat Saturno locul unde era soția lui. Saturno n-o dădu de gol pe supraveghetoare:

– M-a informat compania de asigurări a automobilului, spuse.

Directorul încuviință bucuros. „Nu știu cum de fac asigurările ca să le afle pe toate“, spuse. Aruncă o privire asupra dosarului pe care-l ținea pe biroul său de ascet și conchise:

– Singurul lucru cert este gravitatea stării ei.

Era dispus să-i dea voie s-o viziteze, cu precauțiile cuvenite, dacă magicianul Saturno îi promitea, spre binele soției sale, să procedeze astfel încît să nu iasă din cuvîntul lui. Mai cu seamă în felul de a se purta cu ea, pentru a evita să recidiveze în privința acceselor de furie tot mai frecvente și mai primejdioase.

- Ciudat, zise Saturno. Întotdeauna a fost iute la mînie, dar se stăpînea grozav.

Medicul făcu un gest de înțelept. „Sînt comportamente care rămîn în stare latentă mai mulți ani și dintr-o dată izbucnesc", spuse. „Totuși este un noroc că a picat la noi, fiindcă sîntem specialiști în cazurile care impun mînă de fier." La sfîrșit, făcu o remarcă în legătură cu strania obsesie a Maríei pentru telefon:

- Cîntați-i în strună.

- Fiți pe pace, domnule director, zise Saturno cu un aer vesel, e specialitatea mea.

Sala de vizite, amestec de închisoare și de loc de spovedanie, era fostul vorbitor al mănăstirii. Intrarea lui Saturno n-a însemnat explozia de bucurie la care amîndoi s-ar fi putut aștepta. María stătea în picioare, în mijlocul sălii, lîngă o măsuță cu două scaune și un vas de flori gol. Era limpede că se pregătise de plecare, cu groaznicul său pardesiu de culoare frez și cu niște pantofi nenorociți pe care îi primise de pomană. Într-un colț, aproape nevăzută, stătea Herculina cu brațele încrucișate. María nu se mișcă văzîndu-și soțul intrînd și nu i se citi nici o emoție pe fața încă marcată de ravagiile provocate de cioburile geamului. Își dădură o sărutare de rutină.

- Cum te simți? o întrebă el.

- Fericită că, în sfîrșit, ai venit, iepuraș, spuse ea. Am văzut cu adevărat moartea.

N-au avut timp să se așeze. Sufocîndu-se de plîns, María îi povesti mizeriile captivității, barbaria supraveghetoarelor, mîncarea infectă, nopțile nesfîrșite în care nu închidea ochii de groază.

– Nici nu mai știu de cîte zile sînt aici, de cîte luni sau ani, dar știu că fiecare zi a fost mai cumplită decît cea dinainte. Spuse și oftă din adîncul sufletului: cred că n-am să mai fiu niciodată aceeași.

– Acum toate astea au trecut, spuse el, mîngîindu-i cu vîrful degetelor cicatricele recente de pe față. Eu voi veni în fiecare sîmbătă, ba și mai des, dacă-mi dă voie directorul. Ai să vezi că totul o să fie foarte bine.

Ea își aținti privirea îngrozită în ochii lui. Saturno își încercă trucurile de salon. Îi povesti, pe tonul copilăros al marilor minciuni, o versiune edulcorată a pronosticului doctorului. „Pe scurt", încheie, „mai ai încă vreo cîteva zile ca să te refaci de tot." María înțelese adevărul.

– Pentru Dumnezeu, iepuraș! exclamă uluită. N-ai să-mi spui că și tu crezi că sînt nebună!

– Cum de-ți trece așa ceva prin cap? zise el, încercînd să rîdă. Dar e mult mai bine pentru toți să stai încă o vreme aici. În condiții mai bune, bineînțeles.

– Dar ți-am spus că am venit doar să dau un telefon! spuse María.

El nu știu cum să reacționeze în fața obsesiei de temut. Se uită la Herculina. Aceasta profită de privire ca să-i arate, la ceasul ei de la mînă, că era timpul să-și termine vizita. María interceptă semnalul, se uită în spate și o văzu pe Herculina încordată, gata de asaltul iminent. Se agăță atunci de gîtul bărbatului, țipînd ca o nebună adevărată. El a respins-o cît de drăgăstos a putut și a lăsat-o la cheremul Herculinei, care-i sări în spate. Fără a-i da timp să reacționeze, îi aplică o lovitură cu mîna stîngă, îi trecu celălalt braț de fier în jurul gîtului și-i strigă Magicianului Saturno:

– Plecați!

Saturno o luă la fugă îngrozit.

Cu toate acestea, sîmbăta următoare, revenindu-și din spaima vizitei, se întoarse la sanatoriu cu motanul îmbrăcat

la fel ca el: maioul roşu şi galben al marelui Leotardo, jobenul şi o capă în care te înfăşurai o dată şi jumătate, care părea croită pentru zbor. Camioneta de bîlci intră pînă în curtea interioară cu galerie şi acolo dădu o reprezentaţie minunată de aproape trei ceasuri, de care bolnavele se bucurară de la balcoane, cu ţipete stridente şi ovaţii inoportune. Erau toate în afară de María, care nu numai că refuză să-şi primească bărbatul, dar nici nu vru măcar să-l vadă de la balcon. Saturno se simţi rănit de moarte.

– E o reacţie tipică, îl consolă directorul. O să treacă.

Dar n-a trecut niciodată. După ce încercă de mai multe ori s-o vadă pe María, Saturno făcu imposibilul pentru ca ea să-i accepte măcar o scrisoare, dar a fost zadarnic. De patru ori i-o înapoie nedesfăcută şi fără comentarii.

Saturno renunţă, dar continuă să lase la poarta spitalului pachetele de ţigări, fără să ştie măcar dacă-i ajungeau Maríei, pînă cînd realitatea a fost mai tare ca el.

Nu s-a mai ştiut niciodată de el, decît că s-a recăsătorit şi s-a întors în ţara lui. Înainte de a pleca din Barcelona i-a lăsat motanul aproape mort de foame unei iubite întîmplătoare, care pe deasupra se angajă să-i ducă mai departe ţigări Maríei. Dar şi ea dispăru. Rosa Regàs îşi amintea că o văzuse la *El Corte Inglés*, acum vreo doisprezece ani, cu capul ras şi chimonoul portocaliu al vreunei secte orientale şi însărcinată în ultima lună. Ea îi povesti că-i dusese în continuare ţigări Maríei, ori de cîte ori a putut, şi-i rezolvase chiar unele treburi urgente neprevăzute, pînă într-o zi cînd se pomeni doar cu ruinele spitalului, demolat ca o amintire tristă a acelor vremuri ingrate. María îi păru foarte lucidă ultima dată cînd o văzu, puţin cam grasă şi împăcată cu liniştea de acolo. În ziua aceea i-a dus şi motanul, fiindcă se terminaseră banii lăsaţi de Saturno ca să-i dea de mîncare.

aprilie 1978

SPAIME DE AUGUST

Ajunseserăm la Arezzo puţin înainte de prînz şi pierdurăm mai bine de două ceasuri tot căutînd castelul renascentist pe care scriitorul venezuelean Miguel Otero Silva îl cumpărase în colţul acela idilic din cîmpia toscană. Era o duminică de la începutul lui august, arzătoare şi năvalnică, şi nu era uşor să dai de cineva care să ştie ceva pe străzile acelea înţesate de turişti. După multe încercări zadarnice, ne întoarserăm la maşină, ieşirăm din oraş pe un drum străjuit de chiparoşi, fără semne de circulaţie, şi o bătrînă care păzea gîşte ne-a indicat cu precizie unde se afla castelul. Înainte de a ne despărţi, ne întrebă dacă aveam de gînd să dormim acolo, şi-i răspunserăm, aşa cum stabiliserăm, că urma să luăm numai prînzul.

– Mai bine, zise ea, căci castelul e bîntuit de stafii.

Eu şi soţia mea, necrezînd în strigoi în miez de zi, glumirăm pe seama naivităţii ei. Însă pe cei doi băieţi ai noştri, de nouă şi şapte ani, ideea de a vedea o fantomă aievea îi entuziasmă.

Miguel Otero Silva, care era nu numai un bun scriitor, ci şi o gazdă minunată şi un gurmand rafinat, ne aştepta cu un prînz de neuitat. Cum se făcuse tîrziu, n-avuseserăm timp să vedem castelul pe dinăuntru înainte de a ne aşeza să mîncăm, dar înfăţişarea sa exterioară n-avea nimic

înspăimîntător, și orice neliniște ni se risipi la vederea întregului oraș de pe terasa înflorită unde stăteam la masă. Era greu de crezut că pe colina aceea, cu case cățărate pînă sus, unde abia încăpeau nouăzeci de mii de ființe, s-au născut atîția oameni atinși de scînteia nepieritoare a geniului. Și totuși, Miguel Otero Silva ne spuse, cu umorul său din Caraibi, că nici unul din mulțimea aceea nu era bărbatul cel mai de vază pe care-l dăduse Arezzo.

- Cel mai de vază, decretă, a fost Ludovico.

Așa, fără nume de familie: Ludovico, marele senior al artelor și al războaielor, care construise castelul acela al nenorocirii lui și despre care Miguel ne-a vorbit cît a durat prînzul. Ne-a vorbit de puterea-i imensă, de iubirea nefericită și de moartea sa îngrozitoare. Ne-a povestit cum s-a întîmplat totul, cum într-o clipă de rătăcire a cugetului și-a înjunghiat aleasa pe patul unde tocmai se iubiseră, iar apoi și-a asmuțit împotrivă-i ferocii cîini de vînătoare, care-l sfîșiară din cîteva mușcături. Ne-a încredințat cît se poate de serios că, începînd cu miezul nopții, fantoma lui Ludovico bîntuia prin castelul cufundat în beznă, străduindu-se să-și găsească liniștea în purgatoriul său de iubire. Castelul era în realitate uriaș și sumbru. Dar în toiul zilei, fiind noi cu stomacul plin și cugetul împăcat, povestirea lui Miguel nu ne putea părea decît o glumă, ca atîtea altele spuse de el ca să-și distreze invitații. Cele optzeci și două de încăperi pe care le străbăturăm fără teamă, după ce ne făcurăm siesta, suferiseră felurite schimbări aduse de stăpînii lor succesivi. Miguel restaurase complet parterul și-și amenajase un dormitor modern, cu pardoseala de marmură și instalații pentru saună și cultură fizică, precum și terasa cu flori parfumate unde mîncaserăm. Etajul întîi, care în cursul veacurilor fusese cel mai folosit, era o înșiruire de camere fără nici un stil, cu mobile din epoci diferite, rămase de izbeliște. Însă la ultimul etaj, se păstra o încăpere neatinsă, peste care timpul uitase să treacă. Era dormitorul lui Ludovico.

A fost o clipă magică. Acolo era alcovul cu baldachin brodat în fir de aur şi cuvertura cu dantele măiestrite, încă întărite de sîngele uscat al amantei sacrificate. Era şi căminul cu cenuşa îngheţată şi lemnul cel de pe urmă pietrificat, şi dulapul cu armele bine încărcate, şi portretul în ulei al cavalerului îngîndurat, într-o ramă de aur, zugrăvit de vreunul dintre maeştrii florentini care n-avuseseră norocul să supravieţuiască vremii lor. Totuşi, ceea ce m-a impresionat cel mai tare a fost mireasma de fragi proaspete ce dăinuia fără nici o explicaţie posibilă în aerul din dormitor.

Zilele de vară sînt lungi şi molcome în Toscana, iar orizontul nu se clinteşte din loc pînă la nouă seara. Cînd sfîrşirăm de vizitat castelul, trecuse de cinci, dar Miguel stărui să ne ducă să vedem frescele lui Piero della Francesca de la biserica San Francisco, apoi băurăm o cafea însoţită generos de conversaţie, sub pergola din piaţă şi, cînd ne întoarserăm să ne luăm valizele, găsirăm cina servită. Aşa că rămaserăm să mîncăm.

În timpul mesei, sub un cer violet cu o singură stea, copiii aprinseră nişte torţe de la bucătărie şi porniră să cerceteze negurile de la ultimul etaj. De la masă le auzeam tropotul de căluţi slobozi pe scări, tînguirile pe la uşi, strigătele fericite chemîndu-l pe Ludovico prin încăperile tenebroase. Lor li se năzări proasta idee să rămînem peste noapte. Miguel Otero Silva le sări în ajutor, iar noi n-avurăm curajul să refuzăm politicos.

În pofida temerilor mele, dormirăm foarte bine, eu şi soţia mea, într-un dormitor la parter, iar copiii într-o cameră alăturată. Ambele fuseseră modernizate şi n-aveau nimic tenebros. Pe cînd încercam să adorm, am auzit cele douăsprezece bătăi neostoite ale pendulei din salon şi mi-am amintit de avertismentul îngrozitor al femeii cu gîştele. Dar eram atît de frînţi de oboseală, că ne cufundarăm curînd într-un somn adînc şi neîntrerupt, şi m-am trezit după ora şapte cu un soare

splendid răzbătînd prin iedera de la fereastră. Lîngă mine, soția plutea pe marea liniștită a celor nevinovați. „Ce prostie, mi-am zis, cineva să mai creadă în strigoi în vremea noastră!“ Abia atunci mă înfioră parfumul de fragi proaspăt culese și am văzut căminul cu cenușa înghețată și lemnul cel de pe urmă pietrificat, și portretul cavalerului trist care ne privea de peste trei veacuri din rama de aur. Căci nu ne aflam în dormitorul de la parter unde ne culcaserăm în ajun, ci în acela al lui Ludovico, sub cornișa și perdelele prăfuite și sub cearșafurile îmbibate în sîngele încă fierbinte ale patului său blestemat.

octombrie 1980

María dos Prazeres

Funcționarul de la agenția de pompe funebre sosi atît de punctual, că María dos Prazeres era încă în halat de baie și cu capul plin de bigudiuri și abia dacă avu timp să-și pună un trandafir roșu după ureche pentru a nu părea atît de neatrăgătoare cum se simțea. Îi păru și mai rău de starea ei cînd deschise ușa și văzu că nu era un notar lugubru, cum bănuia ea că erau negustorii care se ocupau cu moartea, ci un tînăr timid, cu o haină în carouri și o cravată cu păsări colorate. N-avea pardesiu, în pofida primăverii incerte din Barcelona, cu ploaia ei măruntă și rafalele piezișe de vînt, care o făceau aproape întotdeauna mai puțin suportabilă ca iarna. María dos Prazeres, care primise atîția bărbați la orice oră, se simți rușinată ca în foarte puține rînduri. Tocmai împlinise șaptezeci și șase de ani și era convinsă că avea să moară înainte de Crăciun, dar chiar și așa a fost pe punctul de a închide ușa și de a-l ruga pe vînzătorul de înmormîntări să aștepte o clipă pînă se îmbracă, să-l primească așa cum se cuvine. Dar apoi s-a gîndit că avea să înghețe pe palierul întunecos și-l lăsă să intre.

– Iartă-mi mutra asta de liliac, zise, dar stau de peste cincizeci de ani în Catalunya și e prima oară cînd cineva vine la ora fixată.

Vorbea o catalană fără cusur, de o perfecțiune puțin arhaică, deși se mai simțea încă muzica portughezei sale uitate. În ciuda anilor și a buclelor de sîrmă, continua să fie o mulatră

zveltă și vioaie, cu părul aspru și ochii galbeni și congestionați, și de multă vreme își pierduse compasiunea pentru bărbați. Vînzătorul, orbit încă de lumina străzii, nu făcu nici un comentariu, ci își șterse tălpile pantofilor pe preșul de iută și-i sărută mîna cu o plecăciune.

– Ești un bărbat ca aceia de pe vremea mea, zise María dos Prazeres cu un hohot ca bătaia grindinei. Ia loc.

Cu toate că era nou în meserie, el o știa destul de bine ca să nu se aștepte la o primire festivă, la opt dimineața, și cu atît mai puțin din partea unei bătrîne nemiloase care, la prima vedere, i se păru o nebună fugară din America. Așa încît rămase la un pas de ușă fără să știe ce să spună, pe cînd María dos Prazeres dădu în lături draperiile de pluș de la ferestre. Gingașa strălucire de aprilie abia lumină interiorul meticulos aranjat al salonului care părea mai degrabă vitrina unui anticariat. Erau obiecte pe care le folosea zilnic, nici unul în plus, nici unul în minus, și fiecare părea pus la locul potrivit și cu un gust atît de sigur, încît ar fi fost greu să găsești o altă casă mai bine aranjată, chiar și într-un oraș atît de vechi și de tainic precum Barcelona.

– Iertați-mă, spuse. Am greșit ușa.

– Ce bine ar fi, zise ea, dar moartea nu se înșală.

Vînzătorul desfăcu pe masa din sufragerie un grafic cu multe foi, ca o hartă pentru navigatori, cu parcele de diferite culori și numeroase cruci și cifre pentru fiecare culoare. María dos Prazeres înțelese că era planul complet al cimitirului de pe Montjuic și-și aminti cu groază de vechiul cimitir din Manaos sub ploile de octombrie, unde tapirii se bălăceau printre tumuli fără nume și cavouri de aventurieri cu vitralii florentine. Într-o dimineață, cînd ea era foarte mică, fluviul Amazonas revărsat se prefăcuse în zori într-o mlaștină grețoasă și ea văzuse coșciugele distruse plutind prin curtea casei lor cu bucăți de zdrențe și păr de oameni morți ivindu-se prin crăpături. Amintirea aceea era pricina pentru care alesese

colina Montjuic spre a se odihni în pace, și nu micul cimitir San Gervasio, atît de aproape și de familiar.

– Vreau un loc unde să nu ajungă apele niciodată, spuse.

– Păi, iată-l aici, spuse vînzătorul, indicînd locul pe hartă cu o baghetă extensibilă pe care o purta în buzunar ca un stilou de oțel. Nu-i mare pe lume care să ajungă acolo.

Ea se orientă pe tabelul în culori pînă găsi intrarea principală, unde se aflau cele trei morminte alăturate, identice și fără nume, unde zăceau Buenaventura Durruti și alți doi conducători anarhiști morți în Războiul Civil. În fiecare noapte cineva le scria numele pe lespezile albe. Le scriau cu creionul, cu vopsea, cu cărbune, cu dermatograf sau cu ojă, numele complete și în ordinea cuvenită, și în fiecare dimineață paznicii le ștergeau ca nimeni să nu știe cine se afla sub marmura mută. María dos Prazeres fusese la înmormîntarea lui Durruti, cea mai tristă și mai tumultuoasă dintre toate cîte au fost vreodată în Barcelona, și voia să se odihnească aproape de mormîntul lui. Dar nu era nici unul disponibil în vastul cimitir arhiaglomerat. Astfel încît se resemnă la ceea ce era posibil. „Cu condiția, spuse, să nu mă băgați într-unul din sertarele acelea pe cinci ani unde te simți ca într-o căsuță poștală.“ Apoi, amintindu-și dintr-o dată de cerința esențială, încheie:

– Și, mai cu seamă, să mă îngropați culcată.

Într-adevăr, ca o replică la publicitatea răsunătoare făcută mormintelor vîndute în rate anticipate, circula zvonul că morții erau îngropați pe verticală din economie de spațiu. Vînzătorul a explicat, cu precizia unui discurs învățat pe dinafară și repetat de multe ori, că versiunea aceea era o minciună perversă a întreprinderilor de pompe funebre internaționale pentru a discredita noutatea promovării de morminte în rate. Pe cînd dădea aceste explicații, se auziră trei bătăi discrete în ușă, iar el făcu o pauză nehotărîtă, însă María dos Prazeres îl îndemnă să continue:

- Nu-ți face griji, spuse în șoaptă. Este *Noi*[1].

Vînzătorul reluă firul discuției și María dos Prazeres a fost satisfăcută de explicație. Totuși, înainte de a deschide ușa, vru să facă o sinteză a unor gînduri pe care le tot rumegase în sinea ei ani în șir, în cele mai mici amănunte, de la legendara revărsare a apelor de la Manaos.

- Ce vreau să spun, zise, e că eu caut un loc unde să stau culcată sub pămînt, fără riscuri de inundație, și, dacă se poate, la umbra copacilor, vara, și de unde să nu mă scoată după un anumit timp și să mă arunce la gunoi.

Deschise ușa dinspre stradă și intră un pudel mic, ud leoarcă de ploaie și cu un aer neîngrijit, fără nici o legătură cu restul casei. Se întorcea de la plimbarea matinală prin apropiere și cînd intră fu apucat de un acces de bucurie. Sări pe masă, lătrînd fără rost, și a fost gata să strice planul cimitirului cu labele lui murdare de noroi. O singură privire a stăpînei a fost de ajuns să-i potolească avîntul.

- *Noi!* îi spuse fără să strige. *Baixa d'ací!*[2]

Animalul își pierdu entuziasmul, o privi speriat și două lacrimi limpezi i se prelinseră pe bot. Atunci María dos Prazeres se întoarse să se ocupe din nou de vînzător și-l văzu rămas perplex.

- *Collons!*[3] exclamă el. Plînge!

- Asta fiindcă-i tulburat că găsește pe cineva aici la ora asta, îl scuză María dos Prazeres în șoaptă. În general, intră în casă cu mai multă grijă decît bărbații. În afară de dumneata, cum am văzut.

- Dar a plîns, drace! repetă vînzătorul, dar imediat își dădu seama de greșeală și-și ceru iertare, aprins la față: Scuzați-mă, dar așa ceva nu s-a mai văzut nici în filme.

---

[1] „Băiatul" (în catalană, în original).

[2] „Dă-te jos de-aici!" (în catalană, în original).

[3] „Drace!" (în catalană, în original).

– Toţi cîinii pot s-o facă dacă sînt învăţaţi, spuse ea. Însă stăpînii îşi petrec viaţa deprinzîndu-i cu treburi care îi fac să sufere, cum e să mănînce din farfurii sau să-şi facă nevoile la ore fixe şi în acelaşi loc. Şi, în schimb, nu-i învăţă ceea ce-i natural şi le place, cum e să rîdă şi să plîngă. Unde rămăsesem?

Mai era foarte puţin. María dos Prazeres a fost nevoită să se resemneze şi în privinţa verilor fără copaci, deoarece singurii care erau în cimitir aveau umbra rezervată pentru grangurii la putere. În schimb, condiţiile şi termenii contractului în rate erau superflui, căci ea dorea să beneficieze de reducerea acordată pentru plata anticipată şi cu banii jos.

Numai după ce terminară, pe cînd îşi strîngea hîrtiile să le pună la loc în geantă, vînzătorul cercetă casa cu o privire conştientă şi-l înfioră boarea vrăjită a frumuseţii ei. Se uită din nou la María dos Prazeres de parcă ar fi văzut-o prima oară.

– Pot să vă pun o întrebare indiscretă? întrebă el.

Ea îl însoţi spre uşă.

– Bineînţeles, îi spuse, numai să nu se refere la vîrstă.

– Am mania să ghicesc cu ce se îndeletnicesc oamenii după lucrurile din casă, dar adevărul e că aici nu izbutesc s-o fac, spuse el. Cu ce vă ocupaţi dumneavoastră?

María dos Prazeres îi răspunse, prăpădindu-se de rîs:

– Sînt curvă, băiatule. Sau nu se mai vede?

Vînzătorul roşi.

– Îmi pare rău.

– Mie ar trebui să-mi pară şi mai rău, spuse ea, luîndu-l de braţ ca să-l ferească să-şi spargă capul de uşă. Şi ai grijă! Nu-ţi sparge ţeasta înainte de a mă îngropa cum se cuvine.

Îndată ce închise uşa luă în braţe căţeluşul şi se apucă să-l răsfeţe, alăturîndu-şi frumoasa voce africană corului de copii care începu să se audă în clipa aceea de la grădiniţa de alături. Cu trei luni în urmă, avusese în vis revelaţia că o să moară şi de atunci se simţea mai legată ca oricînd de făptura aceea în singurătatea ei. Prevăzuse cu mare grijă împărţirea postumă

a lucrurilor sale şi soarta trupului ei, încît în clipa aceea ar fi putut să moară fără să deranjeze pe nimeni. Se retrăsese din proprie voinţă, cu o avere strînsă treptat, dar fără sacrificii prea mari şi alesese ca ultim refugiu prea vechiul şi nobilul sat Gràcia, acum înghiţit de expansiunea oraşului. Cumpărase mezaninul în ruină, veşnic mirosind a hering afumat, cu pereţii mîncaţi de salpetru, ce păstrau încă impactul vreunei bătălii fără glorie. Nu exista portar şi scările umede şi întunecoase aveau cîteva trepte lipsă, deşi toate etajele erau ocupate. María dos Prazeres renovă baia şi bucătăria, căptuşi pereţii cu draperii în culori vii şi puse geamuri mate şi perdele de catifea la ferestre. În cele din urmă, aduse mobilele acelea minunate, serviciile şi obiectele decorative, cuferele cu mătăsuri şi brocarturi, pe care fasciştii le furau din reşedinţele părăsite de republicani în goana înfrîngerii şi pe care ea le cumpărase încetul cu încetul, ani în şir, la preţuri de ocazie şi la licitaţii tainice. Unica legătură care i-a rămas cu trecutul a fost prietenia cu contele de Cardona, care continuă s-o viziteze în ultima vineri a fiecărei luni ca să ia cina împreună şi să facă dragoste sfios după ce mîncau. Dar chiar şi acea prietenie din tinereţe se menţinu în taină, căci contele îşi lăsa automobilul cu emblemele-i heraldice la o distanţă mai mult decît prudentă pentru a proteja atît onoarea ei, cît şi a lui. María dos Prazeres nu cunoştea pe nimeni din clădire, decît pe cei de la uşa din faţă, unde locuia de puţină vreme o pereche foarte tînără cu o fetiţă de nouă ani. I se părea de necrezut că nu se întîlnise niciodată cu altcineva pe scări, dar acesta era adevărul.

Totuşi, împărţirea bunurilor ei îi dovedi că era mai integrată decît ar fi crezut în comunitatea aceea de catalani neaoşi, a căror cinste naţională se confunda cu pudoarea. Chiar şi flecuşteţele cele mai mărunte la împărţise celor care îi erau mai aproape de suflet, adică celor care erau mai aproape de casa ei. În sfîrşit, nu era convinsă că fusese dreaptă, dar, în schimb, era sigură că nu uitase pe nimeni

care să merite ceva. A fost un act pregătit cu atîta rigoare, încît notarul de pe strada Copacului, care se lăuda că văzuse multe, nu-și putea crede ochilor cînd a văzut-o dictînd pe de rost copiștilor lista amănunțită a bunurilor ei, cu numele exact al fiecărui obiect în catalana medievală, și lista completă a moștenitorilor, cu profesiile și adresele lor și cu locul pe care-l ocupau în inima ei.

După vizita vînzătorului de înmormîntări, ajunse unul dintre numeroșii vizitatori de duminică ai cimitirului. La fel ca vecinii ei de mormînt, seamăna flori în straturi pentru fiecare din cele patru anotimpuri, uda iarba ivită de curînd și o egala cu foarfeca pînă o făcea precum covoarele de la primărie, familiarizîndu-se într-atît cu locul, că pînă la urmă nu mai înțelese cum de îi păruse atît de dezolant la început.

În prima ei vizită, inima îi tresări cînd văzu lîngă poarta principală cele trei morminte fără nume, dar nu se opri nici măcar să le privească, fiindcă la cîțiva pași de ea era paznicul vigilent. Dar în a treia duminică, profită de nebăgarea lui de seamă și-și împlini unul din visele cele mai mari, scriind cu ruj pe prima lespede spălată de ploaie: *Durruti.* De atunci, ori de cîte ori a putut, a făcut-o din nou, uneori pe un mormînt, pe două sau pe toate trei și totdeauna cu mîna neșovăielnică și cu inima tulburată de nostalgie.

Într-o duminică, la sfîrșitul lui septembrie, asistă la prima înmormîntare de pe colină. După trei săptămîni, într-o după-amiază cu vînt înghețat, îngropară o tînără proaspăt căsătorită în mormîntul de alături. La sfîrșitul anului, șapte parcele erau ocupate, dar iarna efemeră trecu fără ca ea să pățească ceva. Nu simțea nici o durere și pe măsură ce căldura se întețea și zgomotul trepidant al vieții intra prin ferestrele deschise, se trezea cu tot mai mult elan pentru a supraviețui enigmelor din visele ei. Contele de Cardona, care-și petrecea la munte lunile cele mai călduroase, o găsi la întoarcere încă și mai atrăgătoare decît în surprinzătoarea-i tinerețe de la cincizeci de ani.

După mai multe tentative eșuate, María dos Prazeres reuși să-l facă pe *Noi* să-i recunoască mormîntul pe vasta colină cu morminte identice. Apoi se strădui să-l învețe să plîngă deasupra gropii goale ca să continue s-o facă din obișnuință după moartea ei. Îl duse de mai multe ori de acasă la cimitir, indicîndu-i puncte de referință ca să țină minte ruta autobuzului de pe Ramblas, pînă cînd îl simți destul de sigur pe el ca să-l trimită singur.

Duminica în care făcu repetiția finală, la trei după-amiaza, îi scoase vesta de primăvară, în parte pentru că vara era iminentă, în parte ca să nu atragă prea mult atenția, și-l lăsă de capul lui. Îl văzu îndepărtîndu-se pe trotuarul marcat de umbră, în trap ușor, cu funduleţu-i trist sub coada agitată, și reuși cu mare greutate să-și înfrîngă dorința de a plînge, pentru ea și pentru el și pentru atît de multe și atît de amare iluzii comune, pînă cînd îl văzu dînd colțul spre mare, pe Strada Mare. După cincisprezece minute se urcă în autobuzul care mergea pe Ramblas în Plaza de Lesseps, din apropiere, încercînd să-l vadă fără să fie văzută, de la fereastră, și într-adevăr îl văzu printre pîlcurile de copii care ieșeau duminica pe stradă, îndepărtat și serios, așteptînd să se schimbe semaforul pentru pietoni pe Paseo de Gràcia.

„Dumnezeule!" suspină. „Ce singurel mai e!"

A trebuit să-l aștepte două ceasuri sub soarele arzător de pe Montjuic. Salută cîteva persoane îndurerate din alte duminici mai puțin memorabile, deși abia dacă le recunoștea, căci trecuse atîta vreme de cînd le văzuse întîia oară, încît acum nu mai purtau haine cernite și nici nu mai plîngeau, punînd florile pe morminte fără a se mai gîndi la morți. Puțin mai tîrziu, cînd plecară cu toții, auzi un urlet lugubru ce înspăimîntă pescărușii și văzu pe marea nemărginită un transatlantic alb cu steagul Braziliei, și dori din tot sufletul să-i aducă o scrisoare de la cineva care ar fi murit de dragul ei în închisoarea din Pernambuco. Puțin după cinci, cu douăsprezece

minute avans, pe colină apăru *Noi*, cu balele curgîndu-i de oboseală și de căldură, dar cu aere de copil victorios. În clipa aceea, María dos Prazeres își învinse groaza de a nu avea pe nimeni să-i plîngă la mormînt.

Abia în toamna următoare începu să deslușească semne funeste, al căror tîlc nu izbutea să-l pătrundă, dar care-i sporiră greutatea de pe suflet. Începu iar să-și bea cafeaua sub salcîmii auriți din Piața Ceasului, cu pardesiul cu guler de cozi de vulpe și pălăria împodobită cu flori artificiale, care, de veche ce era, ajunsese să fie iar la modă. Își ascuți simțurile. Încercă să-și explice propria tulburare, ascultă iscoditor taifasul vînzătorilor de păsări de pe Ramblas, șușotelile bărbaților de la chioșcurile de cărți, care, pentru prima oară după mulți ani, nu vorbeau de fotbal, tăcerea adîncă a invalizilor de război care aruncau firimituri de pîine porumbeilor și pretutindeni găsi semne negreșite ale morții. De Crăciun se aprinseră luminile colorate printre salcîmi și se auziră prin balcoane muzică și voci pline de veselie, iar o mulțime de turiști străini de destinul nostru invadă cafenelele în aer liber, însă chiar în miezul sărbătorii se simțea aceeași încordare reținută de dinaintea timpurilor în care anarhiștii deveniseră stăpînii străzii. María dos Prazeres, care trăise epoca aceea de pasiuni aprinse, nu reușea să-și înfrîneze neliniștea și, pentru prima oară, s-a trezit în mijlocul visului cuprinsă de ghearele groazei. Într-o noapte, agenți ai Securității Statului asasinară cu focuri de armă, în dreptul ferestrei sale, un student care scrisese cu bidineaua pe zid: *Visca Catalunya lliure!*[1]

„Dumnezeule – își zise uimită – parcă totul ar muri o dată cu mine!"

Mai simțise o neliniște asemănătoare pe vremea cînd era foarte mică, la Manaos, cu o clipă înainte de răsăritul soarelui, cînd zgomotele nenumărate ale nopții conteneau dintr-o dată,

---

[1] „Viva Catalonia liberă!" (în catalană, în original).

apele se opreau, timpul se poticnea și selva amazoniană se cufunda într-o liniște abisală, care semăna doar cu tăcerea morții. În toiul acelei tensiuni de nesuportat, în ultima vineri din aprilie, ca întotdeauna, contele de Cardona veni să cineze la ea acasă. Vizita devenise un ritual. Contele ajungea punctual, între șapte și nouă seara, cu o sticlă de șampanie autohtonă, înfășurată în ziarul de seară, ca să se vadă cît mai puțin, și cu o cutie de trufe umplute. María dos Prazeres îi pregătea colțunași gratinați și un pui fraged în sos propriu, care erau felurile de mîncare preferate ale catalanilor de viță veche din vremurile bune, și o tavă bine asortată cu fructe de sezon. Pe cînd ea punea masa, contele asculta la gramofon arii din opere italiene, în interpretări de referință, bînd cu sorbituri lente un păhărel de Porto care-i ajungea pînă la sfîrșitul discurilor.

După cina lungă și cu multă conversație, făceau dragoste în amintirea vremurilor de altădată, sedentar, lăsîndu-le amîndurora un iz de dezastru. Înainte de a pleca, veșnic speriat de apropierea miezului nopții, contele punea douăzeci și cinci de pesete sub scrumiera din dormitor. Acesta era prețul Maríei dos Prazeres cînd o cunoscuse el într-un hotel cu ora, pe Paralelo, și era singurul lucru pe care rugina timpului îl lăsase neatins.

Nici unul dintre ei nu se întreba vreodată pe ce se întemeia prietenia lor. María dos Prazeres îi datora cîteva servicii neînsemnate. El îi dădea sfaturi oportune ca să-și plaseze bine economiile, o învățase să distingă valoarea reală a relicvelor ei și felul în care să le țină spre a nu se descoperi că erau lucruri furate. Dar mai cu seamă el a fost cel care i-a arătat calea unei bătrîneți cuviincioase în cartierul Gràcia, cînd, în bordelul unde își petrecuse toată viața, se hotărîse că era prea trecută pentru gusturile moderne și vrură s-o trimită la o casă de pensionare clandestină, unde pentru cinci pesete trebuia să-i învețe pe copii să facă dragoste. Ea îi povestise contelui cum maică-sa o vînduse la paisprezece ani în portul Manaos și cum

secundul de pe un vapor turc profitase nemilos de ea cît a durat traversarea Atlanticului, ca apoi s-o părăsească, lăsînd-o fără bani, fără limbă și fără nume, în mocirla de lumini de pe Paralelo. Amîndoi erau conștienți că aveau atît de puține lucruri în comun, încît niciodată nu se simțeau mai singuri decît atunci cînd erau împreună, dar nici unul din ei nu îndrăznise să întunece farmecul obișnuinței. Au avut nevoie de o emoție națională ca să-și dea seama amîndoi în același timp cît de mult se urîseră, și cu cîtă duioșie, atît amar de ani.

A fost o explozie. Contele de Cardona stătea și asculta duetul de dragoste din *La Bohème*, cîntat de Licia Albanese și Beniamino Gigli, cînd ajunse pînă la el o frîntură întîmplătoare de știri de la radioul pe care María dos Prazeres îl asculta la bucătărie. Se apropie în vîrful picioarelor și ascultă. Generalul Francisco Franco, dictator etern al Spaniei, își asumase responsabilitatea de a decide soarta finală a trei separatiști basci care tocmai fuseseră condamnați la moarte. Contele scoase un oftat de ușurare.

– Atunci o să-i împuște fără cruțare, spuse, căci Conducătorul e un om drept.

María dos Prazeres își aținti asupră-i ochii înflăcărați de cobră și-i văzu pupilele lipsite de pasiune în dosul ochelarilor cu rame de aur, dinții de animal de pradă, mîinile hibride de făptură obișnuită cu umezeala și bezna. Îl văzu așa cum era.

– Păi roagă-l pe Domnul să n-o facă, spuse, fiindcă dacă-l împușcă, fie și pe unul singur, o să-ți torn otravă în supă.

Contele se sperie:

– Dar de ce?

– Pentru că și eu sînt o curvă dreaptă.

Contele de Cardona nu s-a mai întors niciodată, iar María dos Prazeres avu certitudinea că ultimul ciclu al vieții ei tocmai se încheiase. Pînă de curînd, într-adevăr, o indigna să i se cedeze locul în autobuz, să fie ajutată să treacă strada, să fie luată de braț ca să urce scările, dar, pînă la urmă, ajunsese nu

numai să admită toate astea, ci chiar să şi le dorească precum o nevoie detestabilă. Atunci comandă o lespede de anarhist, fără nume şi fără dată, şi începu să doarmă fără a mai trage zăvoarele la uşă, pentru ca *Noi* să poată da de veste, dacă ea ar muri în timpul somnului.

Într-o duminică, intrînd în casă, la întoarcerea de la cimitir, o întîlni pe palierul scării pe fetiţa care locuia la uşa din faţa apartamentului ei. O însoţi cîteva străzi, sporovăind despre toate cu o candoare de bunică, uitîndu-se la ea cum se zbenguie cu *Noi* ca doi prieteni buni. În Piaţa Diamantului, aşa cum plănuise, o invită la o îngheţată.

– Îţi plac cîinii? o întrebă.

– Grozav, spuse fetiţa.

Atunci María dos Prazeres îi făcu propunerea la care se gîndise de multă vreme:

– Dacă mi se întîmplă vreodată ceva, ia-l tu pe *Noi*, îi spuse, cu o singură condiţie, să-l laşi liber duminica, fără să-ţi faci vreo grijă. O să ştie ce trebuie să facă.

Fetiţa fu încîntată. María dos Prazeres, la rîndul ei, se întoarse acasă cu bucuria de a-şi fi trăit visul la care se gîndise ani de zile în sinea sa. Totuşi, nu datorită oboselii, bătrîneţii şi nici întîrzierii morţii nu se împlini acel vis. Nici măcar n-a fost o decizie proprie. Viaţa o luase pentru ea, într-o după-amiază îngheţată de noiembrie, cînd se stîrni deodată o furtună, în timp ce ieşea din cimitir. Scrisese numele pe cele trei lespezi şi cobora pe jos spre staţia de autobuz, cînd se pomeni udă din cap pînă-n picioare o dată cu primele rafale ale ploii. Abia dacă avu timp să se adăpostească pe la porţile unui cartier pustiu, care părea din alt oraş, cu magazii în ruină şi fabrici prăfuite, cu uriaşe furgoane de transport, care făceau şi mai înspăimîntător zgomotul furtunii. Pe cînd încerca să-l încălzească de zor cu trupul ei pe căţeluşul ud leoarcă, María dos Prazeres vedea cum trec autobuzele pline ochi, cum trec taxiurile goale cu lumina stinsă, dar nimeni nu lua în seamă semnele ei de naufragiată. Pe

neașteptate, cînd pînă și o minune părea imposibilă, un automobil somptuos de culoarea oțelului crepuscular trecu aproape fără zgomot pe strada inundată, se opri brusc la colț și se întoarse mergînd cu spatele pînă unde stătea ea. Geamurile coborîră printr-o mișcare magică și șoferul se oferi să o conducă.

– Merg foarte departe, spuse María dos Prazeres cu sinceritate. Dar mi-ați putea face un mare serviciu dacă m-ați duce puțin mai aproape.

– Spuneți-mi unde mergeți, insistă el.

– În Gràcia, zise ea.

Portiera se deschisese fără să fie atinsă.

– E în direcția mea, spuse el. Urcați!

În interiorul mirosind a medicamente ținute la rece, ploaia se prefăcu într-un incident ireal, orașul își schimbă culoarea și ea se simți într-o lume străină și fericită, unde totul era hotărît dinainte. Șoferul își croia drum prin harababura traficului cu o fluență ce părea magică. María dos Prazeres era intimidată, nu numai de propria mizerie, ci și de cea a cățelușului nenorocit care dormea la ea în poală.

– Ăsta-i un transatlantic, zise, fiindcă simțea că trebuie să spună ceva demn. N-am văzut niciodată așa ceva, nici măcar în vise.

– De fapt, singurul cusur pe care-l are e că nu-i al meu, spuse el, într-o catalană greoaie, și după o pauză, adaugă în spaniolă: Salariul pe toată viața nu mi-ar ajunge să-l cumpăr.

– Îmi închipui, suspină ea.

Îl cercetă cu coada ochiului, în lumina verde ce-i bătea în față de la tabloul de comandă, și văzu că era aproape un adolescent, cu părul creț și scurt și cu un profil demn de o medalie romană. Se gîndi că nu e frumos, dar că are un farmec deosebit, că îi venea foarte bine haina de piele uzată și că maică-sa trebuia să fie foarte fericită cînd îl auzea întorcîndu-se acasă. Numai datorită mîinilor lui de țăran se putea crede că, într-adevăr, nu era el proprietarul automobilului.

Nu mai vorbiră tot drumul, dar María dos Prazeres se simţi şi ea cercetată cu coada ochiului, în mai multe rînduri, şi o dată în plus regretă că mai e în viaţă la vîrsta ei. Se simţi urîtă şi vrednică de milă, cu basmaua de bucătărie pe care şi-o pusese strîmb pe cap, cînd începuse să plouă, şi cu pardesiul jalnic de toamnă pe care nu i-a trecut prin minte să-l schimbe, căci stătea cu gîndul la moarte.

Cînd ajunseră în cartierul Gràcia, ploaia încetase, era noapte şi luminile de pe stradă erau aprinse. María dos Prazeres îi indică şoferului s-o lase într-un colţ aproape, dar el se strădui s-o ducă pînă în poarta casei şi nu numai că aşa făcu, dar se şi opri lîngă bordură, ca să poată coborî fără să se ude. Ea lăsă jos căţelul, încercă să iasă din maşină cu toată demnitatea pe care i-o îngăduia trupul, dar cînd se întoarse să mulţumească, dădu peste o privire de bărbat care-i tăie răsuflarea. Îl privi şi ea o clipă, fără să înţeleagă prea bine cine ce anume aştepta, nici din partea cui, şi atunci el o întrebă cu o voce hotărîtă:

- Urc şi eu?

María dos Prazeres se simţi umilită.

- Vă mulţumesc că m-aţi adus, dar nu vă permit să vă bateţi joc de mine.

- N-am nici un motiv să-mi bat joc de nimeni, spuse el în spaniolă cu o seriozitate categorică. Şi cu atît mai puţin de o femeie ca dumneavoastră.

María dos Prazeres cunoscuse mulţi bărbaţi ca acesta, salvase de la sinucidere pe mulţi alţii mai îndrăzneţi ca acesta, dar niciodată în lunga ei viaţă nu i-a fost atît de frică să ia o hotărîre. Îl auzi insistînd fără cel mai mic semn de schimbare în glas:

- Urc şi eu?

Ea se îndepărtă, fără să închidă uşa automobilului, şi-i răspunse în spaniolă, ca să fie sigură că o să se facă înţeleasă.

- Faceţi ce vreţi.

Intră în vestibulul abia luminat de strălucirea piezişă a străzii şi începu să urce prima porţiune de scări cu genunchi tremurători, sugrumată de o groază pe care ar fi crezut-o cu putinţă numai în clipa morţii. Cînd se opri în faţa uşii de la mezanin, căutînd înfrigurată de nelinişte cheile în buzunar, auzi cum se trînteau cele două uşi ale automobilului în stradă. *Noi*, care o luase înainte, încercă să latre. „Taci", îi porunci cu un glas şoptit, de agonie. Aproape imediat auzi primii paşi pe treptele scării şi se temu că o să-i crape inima în piept. Într-o fracţiune de secundă îşi cercetă încă o dată visul premonitoriu care-i schimbase viaţa vreme de trei ani şi-şi înţelese greşeala în tălmăcirea lui.

„Dumnezeule!" îşi spuse, minunîndu-se. „Deci nu era moartea!"

Găsi în sfîrşit broasca, ascultînd paşii rari în întuneric, respiraţia tot mai puternică a cuiva care se apropia la fel de speriat ca ea în beznă şi pricepu atunci că a meritat să aştepte atît amar de ani şi să sufere atîta în întuneric, fie şi numai pentru a trăi clipa aceea.

mai 1979

ȘAPTESPREZECE ENGLEZI OTRĂVIȚI

Primul lucru pe care îl remarcă doamna Prudencia Linero, cînd ajunse în portul din Napoli, a fost că avea același miros ca portul din Riohacha. N-a spus nimănui, de bună seamă, căci n-ar fi înțeles-o nimeni de pe transatlanticul acela senil, înțesat de italieni din Buenos Aires, care se întorceau în patrie pentru prima oară după război, dar oricum se simți mai puțin singură, mai puțin speriată și distantă la cei șaptezeci și doi de ani pe care îi avea și după optsprezece zile de mare agitată ce-o despărțeau de lume și de casa ei.

Din zorii zilei se văzuseră luminile de pe uscat. Pasagerii se sculară mai devreme ca de obicei, îmbrăcați în haine noi și cu inima strînsă de nesiguranța debarcării, astfel încît acea ultimă duminică la bord păru a fi singura adevărată din toată călătoria. Doamna Prudencia Linero a fost printre foarte puținele persoane care au asistat la liturghie. Spre deosebire de zilele de dinainte, cînd mergea pe vapor îmbrăcată pe jumătate în doliu, își pusese pentru debarcare o tunică de culoare cafenie, din pînză grosolană, cu cordonul ordinului Sfîntului Francisc la mijloc, și niște sandale de piele neprelucrată care, numai pentru că erau prea noi, nu păreau de pelerin. Era o plată anticipată: promisese Domnului să poarte veșmîntul acesta pînă la călcîie, dacă-i dăruia grația de a se duce la Roma să-l vadă pe Suveranul Pontif, și socotea că grația îi fusese

dăruită deja. La sfîrşitul slujbei, aprinse o lumînare Sfîntului Duh, pentru curajul pe care i-l insuflase de a îndura furtunile Caraibilor, şi făcu o rugăciune pentru fiecare dintre cei nouă copii şi paisprezece nepoţi, care în momentul acela o visau în noaptea bătută de vînt din Riohacha.

Cînd urcă pe punte după micul dejun, viaţa de pe vapor se schimbase. Bagajele erau îngrămădite în salonul de dans, printre tot felul de obiecte pentru turişti cumpărate de italieni din tîrgurile magice din Antile, şi pe tejgheaua de la barul din sala de mese stătea o maimuţă din Pernambuco într-o cuşcă de fier dantelat. Era o dimineaţă strălucitoare de început de august. O duminică exemplară din verile acelea de după război, în care lumina se arăta ca o revelaţie în fiecare zi, iar vaporul uriaş se mişca foarte încet, cu gîfîieli de om bolnav, pe o pînză de apă diafană. Fortăreaţa tenebroasă a ducilor de Anjou abia dacă începea să se zărească la orizont, dar pasagerii îngrămădiţi la bord credeau că recunosc locurile familiare şi le tot arătau, fără să le vadă în mod sigur, strigînd de bucurie în dialecte meridionale. Doamna Prudencia Linero, care-şi făcuse atîţia prieteni la bord şi avusese grijă de copii în vreme ce părinţii lor dansau, ba chiar îi cususe un nasture la veston secundului, îi găsi deodată străini şi diferiţi. Spiritul social şi căldura omenească, care-i îngăduiseră să supravieţuiască primelor nostalgii în toropeala de la tropice, dispăruseră. Iubirile eterne din largul mării se sfîrşeau cînd se vedea portul. Doamna Prudencia Linero, care nu cunoştea natura volubilă a italienilor, crezu că răul nu se afla în sufletele celorlalţi, ci în al ei, căci ea era singura care venea în mulţimea aceea care se întorcea. „Aşa trebuie să fie toate călătoriile", se gîndi, simţind pentru prima dată în viaţă o strîngere de inimă din pricină că era străină de locurile acelea, în vreme ce contempla de pe punte vestigiile atîtor lumi apuse pe fundul apei. Pe neaşteptate, o fată foarte frumoasă care stătea lîngă ea o sperie cu un ţipăt de groază:

– *Mamma mia*, spuse, arătînd în jos. Uitaţi-vă acolo!

Era un înecat. Doamna Prudencia Linero îl văzu plutind descumpănit cu fața în sus; era un bărbat matur și cu chelie, cu o rară prestanță naturală, iar ochii săi deschiși și veseli aveau aceeași culoare ca a cerului în zori. Purta un costum de ceremonie cu vestă de brocart, ghete de lac și cu o gardenie proaspătă la rever. În mîna dreaptă ținea un pachețel cubic, învelit în hîrtie de cadouri, și degetele ca de fier livid erau înțepenite pe panglica șnurului, singurul lucru de care putuse să se agațe în clipa morții.

- Trebuie să fi căzut de la o nuntă, spuse un ofițer de pe vapor. Se întîmplă adesea în timpul verii în apele astea.

A fost o viziune instantanee, căci tocmai atunci intrau în golf și alte motive mai puțin lugubre au atras atenția pasagerilor. Însă doamna Prudencia Linero rămase cu gîndul la cel înecat, la sărmanul înecat, a cărui redingotă își ondula pulpanele în dîra lăsată de vapor.

Îndată ce intră în golf, un remorcher decrepit ieși în întîmpinarea vaporului și-l călăuzi „de căpăstru" printre numeroasele nave militare distruse în timpul războiului. Apa se prefăcea în ulei pe măsură ce vasul își croia drum printre epavele ruginite, iar căldura deveni și mai copleșitoare decît cea din Riohacha la două după-amiaza. De partea cealaltă a cheiului, strălucitor în soarele de la ora unsprezece, se ivi brusc orașul întreg, cu palatele-i himerice și cu vechile barăci pestrițe îngrămădite pe coline. De pe fundul răscolit al apei se stîrni atunci o duhoare de neîndurat, pe care doamna Prudencia Linero o asemănă cu izul de raci putreziți din curtea casei sale.

Cît dură manevra, pasagerii își recunoscură rudele în iureșul de pe chei, cu gesturi nestăpînite de bucurie. Majoritatea erau matroane tomnatice, cu piepturi impozante, sufocate în hainele lor de doliu, cu copiii cei mai frumoși și mai numeroși de pe pămînt și cu soți scunzi și harnici, din soiul acela nemuritor al celor care citesc ziarul abia după soțiile lor și se îmbracă în haine scorțoase de conțopist, în ciuda căldurii.

În toiul vacarmului aceluia de bîlci, un bărbat foarte bătrîn, cu un aer neconsolat, într-o haină de cerșetor, scotea cu amîndouă mîinile din buzunare nenumărați puișori. Într-o clipă aceștia umplură cheiul, privind înnebuniți în toate părțile, și numai fiindcă erau rodul magiei mulți dintre ei continuau să fugă teferi, după ce fuseseră călcați în picioare de mulțimea străină de miracol. Magicianul își pusese pălăria pe pămînt, dar nimeni de la bord nu-i aruncă vreun bănuț de pomană.

Fascinată de spectacolul minunat care părea să fi fost dat în cinstea ei, căci numai ea se bucura privindu-l, doamna Prudencia Linero nu-și dădu seama în ce moment fusese întinsă pasarela și o avalanșă omenească năvăli pe vapor cu strigătele și elanul unui atac de pirați. Năucită de veselia și de izul de ceapă stricată specific atîtor familii pe timp de vară, izbită de echipele de hamali care-și disputau cu lovituri bagajele, se simți amenințată de aceeași moarte fără glorie ca puișorii de pe chei. Se așeză atunci pe cufărul ei de lemn cu colțare de alamă vopsită și rămase nemișcată, începînd un șir nesfîrșit de rugăciuni împotriva ispitelor și primejdiilor de pe meleagurile necredincioșilor. Acolo o găsi secundul cînd cataclismul încetă și nu mai rămăsese nimeni în afară de ea în salonul eliberat.

– Nimeni nu trebuie să mai fie aici la ora asta, îi spuse cu oarecare amabilitate. Pot să vă ajut cu ceva?

– Trebuie să-l aștept pe consul, zise ea.

Într-adevăr, așa era. Cu două zile înainte de a ridica ancora, fiul ei cel mare îi trimisese o telegramă consulului de la Napoli, cu care era prieten, ca să-l roage s-o aștepte în port și s-o ajute cu toate formalitățile necesare pentru a merge mai departe la Roma. Îi indicase numele vaporului și ora sosirii și, pe deasupra, îi spusese că putea s-o recunoască după rasa ordinului Sfîntului Francisc, pe care și-o va pune la debarcare. Ea se arătă atît de strictă în privința acestor reguli, încît secundul îi permise să mai aștepte puțin, chiar dacă avea să fie în curînd ora cînd echipajul mînca de prînz și puseseră deja

scaunele pe mese și acum spălau puntea cu găleți de apă. În mai multe rînduri au fost nevoiți să mute cufărul ca să nu-l ude, dar ea își schimba locul netulburată, fără să-și întrerupă rugăciunile, pînă cînd o scoaseră și din sălile de distracții, ajungînd să stea în bătaia soarelui printre bărcile de salvare. Acolo dădu iar peste secundul vasului, puțin înainte de ora două, sufocîndu-se transpirată în costumul de scafandru al penitenței sale și făcînd rugăciuni fără speranță, căci era îngrozită și tristă și-și înfrîna cu greu dorința de a plînge.

– Zadarnic vă tot rugați, spuse secundul, fără amabilitatea de prima oară. Pînă și Dumnezeu pleacă în vacanță în august.

Se apucă să-i explice că jumătate din Italia era la plajă la ora aceea, mai ales duminica. Poate că totuși consulul nu era în vacanță, datorită naturii funcției lui, dar precis că nu se va mai duce la birou decît luni. Singurul lucru rezonabil era să meargă la un hotel, să se odihnească liniștită la noapte, iar mîine să telefoneze la consulat, al cărui număr era cu siguranță în cartea de telefon. Așa încît doamna Prudencia Linero a fost nevoită să se mulțumească doar cu vorbele astea, iar secundul o ajută cu formalitățile de imigrare și cu cele vamale, și apoi să schimbe niște bani și o urcă într-un taxi cu indicația hazardată: s-o ducă la un hotel cuviincios.

Taxiul decrepit, cu reminiscențe de dric, înainta hurducăindu-se pe străzile pustii. Doamna Prudencia Linero crezu o clipă că șoferul și ea erau singurele ființe vii într-un oraș de fantome atîrnate pe sîrmă în mijlocul străzii, dar își mai zise că un om care vorbea așa de mult și cu atîta pasiune nu putea să aibă timp pentru a-i face rău unei biete femei singure, care înfruntase primejdiile oceanului ca să-l vadă pe Papă.

La capătul labirintului de străzi, se vedea din nou marea. Taxiul mergea mai departe, hurducăindu-se, de-a lungul unei plaje arzătoare și singuratice, unde se aflau numeroase hoteluri micuțe în culori vii. Dar nu se opri la nici unul dintre ele, ci se duse drept la cel mai puțin arătos, situat într-o grădină publică

plină de palmieri mari și de bănci verzi. Șoferul puse cufărul pe trotuarul umbrit și, văzînd șovăiala doamnei Prudencia Linero, o asigură că acela era hotelul cel mai cuviincios din Napoli.

Un hamal frumos și amabil își puse cufărul pe umăr și se ocupă de ea. O conduse pînă la ascensorul cu plasă de sîrmă, improvizat în golul scării, și începu să cînte o arie din Puccini, în gura mare și cu o hotărîre alarmantă. Era o clădire vetustă, restaurată, cu nouă etaje, fiecare fiind un hotel diferit. Doamna Prudencia Linero se simți brusc cufundată într-o clipă halucinantă, vîrîtă într-un coteț de găini care urca foarte încet prin mijlocul unei scări de marmură răsunătoare, și surprindea lumea la ea acasă, în situațiile cele mai intime, cu izmene rupte și rîgîieli acre. La etajul trei ascensorul se opri cu o zguduire și hamalul încetă să mai cînte, deschise ușa cu romburi pliabile și-i arătă doamnei Prudencia Linero, cu o plecăciune galantă, că se afla la ea acasă.

Văzu un adolescent slab în spatele unei tejghele de lemn cu incrustații de sticlă colorată, într-un vestibul cu plante care țin umbră, în oale de aramă. Îl plăcu imediat pentru că avea aceleași bucle de serafim ca nepoțelul ei cel mai mic. Îi plăcu numele hotelului, cu literele gravate pe o placă de bronz, îi plăcu mirosul de fenol, ferigile atîrnate, liniștea, florile de crin aurite de pe tapetul pereților. Apoi făcu un pas în afara ascensorului și i se strînse inima. Un grup de turiști englezi, în pantaloni scurți și cu sandale de plajă, moțăiau într-un lung șir de fotolii de așteptare. Erau șaptesprezece și stăteau jos într-o ordine simetrică, de parcă ar fi fost unul singur repetat de mai multe ori într-o galerie de oglinzi. Doamna Prudencia Linero îi văzu fără să-i deosebească, dintr-o singură privire, și tot ce o impresionă fu lungul șir de genunchi trandafirii, care păreau bucăți de carne de porc atîrnate în cîrlige la o măcelărie. Nu mai făcu nici un pas către tejghea, ci se dădu înapoi speriată și intră din nou în ascensor.

– Să mergem la alt etaj, zise.

- Ăsta-i singurul care are sală de mese, *signora*, spuse hamalul.

- Nu contează, spuse ea.

Hamalul făcu un gest de încuviințare, închise ușa ascensorului și cîntă fragmentul care lipsea din arie pînă la hotelul de la etajul cinci. Acolo totul părea mai puțin strict, proprietăreasa era o matroană primăvăratică, vorbind o spaniolă fluentă, iar în fotoliile din hol nu-și făcea nimeni siesta. Nu exista sală de mese, într-adevăr, dar hotelul avea o înțelegere cu o bodegă din apropiere ca să-i servească clienții la un preț special.

Așa încît doamna Prudencia Linero hotărî să rămînă o noapte, convinsă deopotrivă de elocvența și de simpatia proprietăresei, ca și de ușurarea că nu există nici un englez cu genunchii trandafirii dormind în hol.

Dormitorul avea jaluzelele trase la două după-amiaza, iar penumbra păstra răcoarea și liniștea unei dumbrăvi ascunse, fiind tocmai bun ca să poată plînge. Nu rămase bine singură, că și trase cele două zăvoare și se duse să urineze pentru prima dată de dimineață, anevoie și cu un firicel subțire, ceea ce-i permise să-și recapete identitatea pierdută în timpul călătoriei. Apoi își scoase sandalele și cordonul de la rasă și se întinse pe partea stîngă, pe patul dublu prea lat și prea mare pentru ea, și dădu drumul altui izvor al lacrimilor ei întîrziate.

Nu numai că era pentru prima oară cînd pleca din Riohacha, dar era și una dintre puținele dăți în care ieșise din casă după ce copiii se căsătoriseră și plecaseră, iar ea rămăsese singură cu două indience desculțe, îngrijind trupul fără suflet al soțului ei. Își prăpădi jumătate din viață în dormitor, în fața rămășițelor singurului bărbat pe care îl iubise și care stătuse în letargie vreme de aproape treizeci de ani, întins pe patul iubirii lor din tinerețe, pe o saltea din piei de ied.

În octombrie anul trecut, bolnavul deschise ochii într-o tresărire subită de luciditate, îi recunoscu pe toți ai lui și ceru să fie chemat un fotograf. Îl aduseră pe bătrînul din parc, cu uriașu-i aparat cu burduf, manivelă neagră și cu placă de

magneziu pentru pozele făcute în casă. Bolnavul însuşi conduse fotografiatul. „Una pentru Prudencia, pentru dragostea şi fericirea pe care mi le-a dăruit în viaţă", spuse. Făcură poza cu prima străfulgerare de magneziu. „Acum încă două pentru fiicele mele adorate, Prudencita şi Natalia", spuse. Le făcură şi pe acestea. „Alte două pentru băieţii mei, care sînt o pildă a familiei prin iubirea şi judecata lor chibzuită", spuse. Şi tot aşa pînă se termină hîrtia, iar fotograful a fost nevoit să se ducă acasă ca să se aprovizioneze. La patru după-amiaza, cînd nu mai puteai respira în dormitor din cauza fumului de magneziu şi a iureşului rudelor, prietenilor şi cunoscuţilor, care veniră să-şi primească fiecare copia portretului lui, invalidul începu să-şi piardă cunoştinţa, stînd în pat, şi se despărţi treptat de toţi, făcînd cu mîna semne de adio, parcă dispărînd de pe lume pe puntea cu balustradă a unui vapor.

Moartea lui n-a însemnat pentru văduvă alinarea aşteptată de toţi. Dimpotrivă, a fost atît de îndurerată, că toţi copiii ei se adunară s-o întrebe cum ar putea s-o consoleze, iar ea le-a răspuns că nu voia nimic altceva decît să se ducă la Roma să-l cunoască pe Papă.

– Mă duc singură şi cu rasa Sfîntului Francisc, îi anunţă. E un legămînt.

Singurul lucru plăcut care i-a rămas din anii aceia de veghe a fost desfătarea de a plînge. Pe vapor, cît a trebuit să împartă cabina cu două călugăriţe clarise, care rămaseră la Marsilia, zăbovea la baie ca să plîngă fără a fi văzută. Astfel, camera de la hotelul din Napoli a fost singurul loc potrivit pentru a plînge după pofta inimii, de cînd plecase de la Riohacha. Şi ar fi plîns pînă a doua zi cînd pleca trenul spre Roma, dacă proprietăreasa nu i-ar fi bătut în uşă la ora şapte s-o anunţe că o să rămînă nemîncată, dacă nu ajungea la timp la bodegă.

Omul de la hotel o însoţi. O briză răcoroasă prinse să adie dinspre mare şi pe plajă tot mai stăteau cîţiva amatori de scăldat, sub soarele palid de la ora şapte. Doamna Prudencia

Linero îl urmă pe omul de la hotel pe coclauri, pe niște străduțe povîrnite și înguste, care abia începeau să se trezească din siesta de duminică, și se pomeni brusc sub o boltă umbroasă, unde pe mesele cu fețe în pătrățele roșii se aflau borcane de murături, pe post de vaze, cu flori de hîrtie. Singurii comeseni la ora aceea, atît de devreme, erau chiar chelnerii și un preot foarte sărman care mînca ceapă cu pîine, retras într-un colț. Cînd intră, simți ațintită asupra-i privirea tuturor, din pricina rasei cafenii, dar nu se tulbură, căci era conștientă că ridicolul făcea parte din penitență. Chelnerița, în schimb, îi stîrni un dram de milă, fiindcă era blondă și frumoasă și vorbea ca și cum ar fi cîntat, iar ea se gîndi că o duceau de bună seamă tare greu în Italia după război, dacă o fată ca aceea trebuia să servească într-o bodegă. Se simți însă mai bine în atmosfera bolții de viță în floare și aroma de mîncare cu foi de dafin de la bucătărie îi stîrni foamea amînată de neliniștea din timpul zilei. Pentru prima oară de mai multă vreme nu avea chef să plîngă.

Totuși, nu putu mînca relaxată. În parte, fiindcă i-a fost greu să se înțeleagă cu chelnerița cea blondă, cu toate că era simpatică și răbdătoare, și, în parte, pentru că singura carne pe care o aveau era a unor păsărele cîntătoare, din acelea pe care le creșteau în colivii prin casele din Riohacha. Preotul care mînca în colț și care ajunse să le slujească drept tălmaci, se strădui s-o facă să înțeleagă că lipsurile războiului nu se sfîrșiseră în Europa și că trebuiau să considere o adevărată minune că aveau măcar păsărelele de pădure ca hrană. Însă ea refuză.

- Pentru mine, spuse, ar fi ca și cum mi-aș mînca un copil.

Așa încît a fost nevoie să se mulțumească doar cu o supă cu fidea, o mîncare de dovlecei fierți cu niște felii de slănină rîncedă și cu o bucată de pîine ce părea de marmură. Pe cînd mînca, preotul veni s-o roage fierbinte să-l invite la o ceașcă de cafea și se așeză lîngă ea. Era iugoslav, dar fusese misionar în Bolivia, și vorbea o spaniolă greoaie, dar expresivă. Doamnei Prudencia Linero i se păru un om de rînd și fără cea mai mică

urmă de indulgență, observînd că avea niște mîini vrednice de dispreț, cu unghiile rupte și murdare, și un iz de ceapă atît de persistent, că părea mai curînd un atribut al făpturii lui. Dar, la urma urmei, îl slujea pe Domnul și era o plăcere nouă să găsească pe cineva cu care să se înțeleagă, fiind atît de departe de casă.

Stătură de vorbă pe îndelete, străini de rumoarea adîncă de staul care-i înconjura pe măsură ce clienții ocupau celelalte mese. Doamna Prudencia Linero își făcuse deja o părere de nestrămutat despre Italia: nu-i plăcea. Și nu pentru că oamenii ar fi fost cam exagerați, ceea ce oricum conta mult, și nici fiindcă mîncau păsări, ceea ce era prea de tot, ci din cauza felului nepăsător de a-i lăsa pe înecați în derivă.

Preotul, care pe lîngă cafea ceru să i se aducă pe socoteala ei și un păhărel de *grappa*, încercă s-o facă să vadă cît de superficială îi era părerea. Căci în timpul războiului se stabilise un serviciu foarte eficace pentru a recupera, identifica și înmormînta în pămînt sfințit nenumărații înecați care apăreau în zori, plutind în golful din Napoli.

– De veacuri, conchise preotul, italienii și-au dat seama că nu există decît o viață și încearcă s-o trăiască așa cum pot mai bine. Asta i-a făcut calculați și volubili, dar i-a și vindecat de cruzime.

– Nici măcar n-au oprit vaporul, spuse ea.

– Și nu pot decît să anunțe prin radio autoritățile portului, spuse preotul. La ora asta trebuie să-l fi scos deja și să-l fi înmormîntat în numele Domnului.

Discuția le schimbă dispoziția amîndurora. Doamna Prudencia Linero terminase de mîncat și numai atunci își dădu seama că toate mesele erau ocupate. La cele mai apropiate stăteau turiști aproape goi și, printre ei, cîteva perechi de îndrăgostiți care se sărutau în loc să mănînce. La mesele din fund, aproape de tejghea, stătea lumea din cartier, jucînd zaruri și bînd un vin fără culoare. Doamna Prudencia Linero înțelese că avea un singur motiv pentru care se afla în țara aceea de nedorit.

- Credeți că-i foarte greu să-l văd pe Papă? întrebă.

Preotul îi răspunse că nimic nu era mai ușor vara. Papa era în vacanță la Castelgandolfo, iar miercurea după-amiaza primea în audiență colectivă pelerini din lumea întreagă. Intrarea era foarte ieftină: douăzeci de lire.

- Și cît ia ca să spovedească pe cineva? întrebă ea.

- Sfîntul Părinte nu spovedește pe nimeni, răspunse preotul cam scandalizat, numai pe regi, bineînțeles.

- Nu văd de ce i-ar refuza favoarea aceasta unei biete femei venite de atît de departe, spuse ea.

- Chiar și unii regi, cît au fost ei de regi, au murit așteptînd, zise preotul. Dar spuneți-mi: trebuie să fie un păcat îngrozitor dacă ați făcut dumneavoastră singură o astfel de călătorie numai pentru a i-l mărturisi Sfîntului Părinte.

Doamna Prudencia Linero se gîndi o secundă și preotul o văzu zîmbind pentru prima oară.

- *Ave María Purisima!* spuse. Mi-ar fi de ajuns să-l văd. Și adăugă cu un suspin ce păru să-i iasă din suflet: A fost visul vieții mele!

De fapt, era mai departe supărată și tristă și nu voia decît să plece imediat, nu numai din locul acela, ci și din Italia. Preotul se gîndi, probabil, că de la nebuna aceea nu mai scotea nimic, așa încît îi ură mult noroc și se duse la altă masă ca să ceară de pomană o cafea.

Cînd plecă de la bodegă, doamna Prudencia Linero găsi orașul schimbat. O surprinse lumina soarelui la nouă seara și o sperie mulțimea stridentă care năvălise pe străzi alinată de briză. Nu se putea trăi cu păcăniturile atîtor motociclete înnebunite. Le conduceau bărbați fără cămașă, ducîndu-și în spate nevestele frumoase, care le înlănțuiau mijlocul, și-și croiau drum în salturi, șerpuind printre porcii atîrnați și mesele cu pepene verde.

Atmosfera era sărbătorească, dar doamnei Prudencia Linero îi păru dezastruoasă. Se rătăci. Se pomeni pe neașteptate pe o

stradă dubioasă, cu femei taciturne, stînd în poarta caselor lor, toate la fel, ale căror lumini roșii și intermitente îi stîrniră o înfiorare de groază. Un bărbat bine îmbrăcat, cu un inel de aur masiv și un diamant la cravată, o urmări mai multe străzi, spunîndu-i ceva în italiană, apoi în engleză și în franceză. Fiindcă nu obținu nici un răspuns, îi arătă o carte poștală dintr-un pachet pe care-l scoase din buzunar, iar ei i-a fost de ajuns o singură privire pentru a simți că străbătea iadul.

Fugi înspăimîntată și la capătul străzii întîlni iar întinderea de apă crepusculară, cu același iz de fructe de mare stătute al portului din Riohacha, și inima îi veni la loc. Recunoscu hotelurile colorate în dreptul plajei pustii, taxiurile funebre, diamantul celei dintîi stele pe cerul imens. În fundul golfului, singuratic la chei, recunoscu vaporul cu care sosise, uriaș și cu punțile luminate, și-și dădu seama că nu mai avea nici o legătură cu viața ei. Acolo făcu la stînga, dar n-a mai putut înainta din pricina unei mulțimi de curioși ținuți la distanță de o patrulă de carabinieri. Un șir de ambulanțe așteptau cu ușile deschise în fața clădirii în care se afla hotelul ei. Aplecată peste umărul unuia dintre curioși, doamna Prudencia Linero îi revăzu atunci pe turiștii englezi. Îi scoteau pe targă, unul după altul, și toți erau nemișcați și demni, și păreau mai departe unul și același, repetat de mai multe ori, cu costumul pus pentru cină: pantaloni de lînă, cravată în dungi diagonale și haină de culoare închisă cu emblema de la Trinity College brodată pe buzunarul de la piept. Vecinii iviți pe la balcoane și curioșii blocați în stradă îi numărau în cor, ca pe un stadion, pe măsură ce îi scoteau. Erau șaptesprezece. Îi urcară în ambulanțe, doi cîte doi, și îi duseră cu zgomot de sirene de război.

Năucită de atîtea pricini de stupoare, doamna Prudencia Linero urcă în ascensorul înțesat de clienții de la alte hoteluri care vorbeau limbi de neînțeles. Coborîră treptat pe la toate etajele, în afară de al treilea, care era deschis și luminat, dar nu era nimeni la tejghea și nici în fotoliile din hol, unde văzuse

genunchii trandafirii ai celor şaptesprezece englezi adormiţi. Proprietăreasa de la etajul cinci comenta dezastrul, cuprinsă de o exaltare nestăpînită:

– Au murit cu toţii, îi spuse doamnei Prudencia Linero în spaniolă. S-au otrăvit cu supa de stridii de la cină. Stridii în august, închipuiţi-vă!

Îi dădu cheia de la cameră, fără să-i mai acorde atenţie, pe cînd le spunea altor clienţi în dialectul lor: „Cum aici nu există sală de mese, toţi cei care se culcă se scoală teferi în zori!" Din nou cu nodul de lacrimi în gît, doamna Prudencia Linero trase zăvoarele camerei. Apoi fixă uşa cu măsuţa de scris şi cu fotoliul, iar la sfîrşit puse cufărul ca baricadă de netrecut împotriva groazei inspirate de ţara aceea unde se întîmplau atîtea lucruri în acelaşi timp. Apoi îşi puse cămaşa de noapte de văduvă, se întinse cu faţa în sus pe pat şi făcu şaptesprezece rugăciuni pentru veşnica odihnă a sufletelor celor şaptesprezece englezi otrăviţi.

aprilie 1980

TRAMONTANA

L-am văzut o singură dată la *Boccacio*, cabaretul la modă din Barcelona, cu cîteva ceasuri înaintea morții lui îngrozitoare. Era încolțit de un grup de tineri suedezi care încercau să-l ia cu ei, la două noaptea, să termine petrecerea la Cadaqués. Erau unsprezece și cu greu îi puteai deosebi, fiindcă băieții și fetele păreau toți la fel: frumoși, cu șolduri înguste și plete lungi, aurii. El nu avea probabil mai mult de douăzeci de ani. Avea capul acoperit cu bucle lucioase, pielea măslinie și netedă a antilienilor deprinși de mămica să meargă pe la umbră și o privire arabă menită parcă să le înnebunească pe suedeze, ba poate chiar și pe unii suedezi. Îl așezară pe tejgheaua barului ca pe o păpușă de ventriloc și-i cîntau șlagăre moderne în ritmul bătăilor din palme, ca să-l convingă să vină cu ei. El, îngrozit, le explica motivele. Cineva interveni spunînd în gura mare să-l lase în pace, dar unul dintre suedezi îl înfruntă, prăpădindu-se de rîs:

– E al nostru, strigă. L-am găsit la lada de gunoi.

Eu intrasem de puțină vreme cu un grup de prieteni, după ultimul concert al lui David Oistrach la *Palau de la Música*, și neîncrederea suedezilor m-a făcut să mă înfior. Căci motivele băiatului erau sacre. Stătuse la Cadaqués pînă vara trecută, unde fusese angajat să cînte melodii din Antile într-un bar la modă, pînă cînd l-a gonit tramontana. Izbuti să fugă a doua

zi, hotărît să nu mai revină nicicînd, cu tramontana sau fără ea, încredințat că, dacă s-ar întoarce vreodată, l-ar aștepta moartea. Era o credință antiliană ce nu putea fi înțeleasă de o bandă de nordici raționaliști, înflăcărați de vară și de vinurile tari catalane de pe atunci, care făceau să încolțească în cuget gînduri smintite.

Eu îl înțelegeam ca nimeni altcineva. Cadaqués era unul dintre satele cele mai frumoase de pe Costa Brava și, totodată, cel mai bine păstrat. Aceasta se datora în parte faptului că șoseaua de acces era un fel de cornișă strîmtă și întortocheată pe marginea unei prăpăstii fără fund, pe unde, ca să conduci cu peste cincizeci de kilometri la oră, trebuia să fii bărbat, nu glumă. Casele erau veșnic albe și scunde, în stilul tradițional al satelor de pescari de pe coasta Mediteranei. Cele noi erau construite de arhitecți renumiți care respectaseră armonia originală. Vara, cînd căldura părea a veni din deșerturile africane de peste drum, Cadaqués se prefăcea într-un Babel infernal, cu turiști din toată Europa, care vreme de trei luni își disputau paradisul celor din partea locului și al străinilor care avuseseră norocul să-și cumpere o casă la un preț bun cînd încă mai era cu putință. Totuși, primăvara și toamna, adică în perioadele cînd Cadaqués era cel mai ademenitor, nimeni nu înceta să se gîndească plin de teamă la tramontana, un vînt de uscat neîndurător și tenace care, după cum cred localnicii și unii scriitori pățiți, aducea cu sine germenii nebuniei.

Acum vreo cincisprezece ani, eu eram unul dintre vizitatorii stăruitori ai satului, pînă cînd tramontana a intervenit în viețile noastre. Am simțit-o înainte de a se apropia, într-o duminică după-amiaza, copleșit de presimțirea inexplicabilă că avea să se întîmple ceva. M-am simțit vlăguit și trist fără motiv și-am avut impresia că băieții mei, care pe atunci nu împliniseră încă zece ani, mă urmăreau prin casă cu priviri ostile. La puțină vreme intră portarul cu lădița de scule și niște

frînghie marinărească, să fixeze ușile și ferestrele, și n-a fost surprins de starea mea de apatie.

– E tramontana, îmi spuse. În mai puțin de un ceas o să fie aici.

Era un fost lup de mare, foarte bătrîn, care mai păstra de pe cînd era în serviciu haina impermeabilă, șapca și pipa, și avea pielea arsă de toată sarea de pe lume. În orele-i de răgaz, juca popice cu veteranii unor războaie pierdute și bea cîte ceva cu turiștii prin cîrciumile de pe plajă, fiindcă avea darul de a se face înțeles în orice limbă cu catalana-i de tunar. Se fălea c-ar cunoaște toate porturile planetei, dar nici un oraș de pe uscat. „Nici Parisul din Franța, cu toate că-i Parisul", spunea. Căci n-avea încredere în nici un vehicul în afara celor de pe mare.

În ultimii ani îmbătrînise pe neașteptate și nu prea mai ieșise din casă. Își petrecea mai tot timpul în bîrlogu-i de portar, de unul singur, cum trăise mereu. Își pregătea cu mîna lui mîncarea, într-o cratiță pe un reșou, iar acestea-i erau de ajuns ca să ne răsfețe pe toți cu minunățiile bucătăriei sale fără cusur. De cum se făcea ziuă se ocupa de chiriași, luînd apartamentele la rînd, și era unul dintre oamenii cei mai serviabili pe care i-am cunoscut, cu acea generozitate spontană și duioșie reținută a catalanilor. Vorbea puțin, dar într-un fel direct și chibzuit. Cînd nu mai avea nimic de făcut, își petrecea ore în șir completînd formulare de pronosport pe care numai arareori le trimitea.

În ziua aceea, în vreme ce fixa uși și ferestre ca să preîntîmpine dezastrul, ne vorbi de tramontana ca despre o femeie înfricoșătoare, dar fără de care viața i-ar fi fost lipsită de sens. M-a mirat că un om al mării cinstea astfel un vînt de uscat.

– Păi ăsta-i mai vechi, spuse.

Lăsa impresia că pentru el anul nu era împărțit în zile și luni, ci în perioadele cînd bătea tramontana. „Anul trecut, cam la trei zile după a doua tramontană, am avut o criză de stomac", îmi spusese odată. Așa se explica poate convingerea lui că fiecare tramontană te îmbătrînea cu cîțiva ani. Obsesia-i era atît de mare,

că ne-a insuflat dorinţa tulburătoare de a cunoaşte acest vînt şi-l aşteptam aşa cum aştepţi o vizită fatală şi fascinantă.

N-am avut mult de aşteptat. Abia plecă portarul, că se auzi un şuierat ce devenea tot mai pătrunzător şi puternic, ca să se topească apoi într-un zgomot asurzitor de cutremur. Atunci se dezlănţui vîntul. Mai întîi în rafale, la răstimpuri tot mai dese, pînă cînd una nu mai conteni, stăruind fără răgaz, cu o tărie şi o sălbăticie care avea ceva supranatural. Apartamentul nostru, spre deosebire de cum se obişnuieşte în Antile, dădea spre munte, poate din pricina gustului ciudat al catalanilor neaoşi care iubesc marea, dar fără s-o vadă. Aşa încît vîntul ne bătea în faţă şi ameninţa să smulgă frînghiile de la ferestre.

Cel mai tare m-a impresionat vremea, care continua să fie de o frumuseţe neasemuită, cu un soare de aur şi cerul limpede. Într-atît, încît m-am hotărît să ies în stradă cu copiii să vedem cum era marea. În definitiv, ei crescuseră printre cutremurele din Mexic şi uraganele din Marea Caraibilor, şi un vînt mai mult sau mai puţin nu ni s-a părut ceva care să ne poată tulbura. Ne-am strecurat pe vîrfuri, pe dinaintea bîrlogului portarului, şi-l zărirăm înmărmurit în faţa unei farfurii de fasole cu cîrnaţi, contemplînd vîntul pe fereastră. Nu ne văzu ieşind.

Izbutirăm să facem cîţiva paşi la adăpostul casei, însă cînd dădurăm colţul, am fost nevoiţi să strîngem în braţe un stîlp ca să nu ne doboare furia vîntului. Stăturăm aşa, admirînd marea neclintită şi diafană în toiul cataclismului, pînă cînd portarul, ajutat de cîţiva vecini, dădu fuga să ne salveze. Numai atunci ne-am convins că singurul lucru cuminte era să rămînem închişi în casă pînă cînd o vrea Dumnezeu. Şi nimeni n-avea pe atunci habar cînd se va întîmpla asta.

După două zile, aveam cu toţii senzaţia că vîntul acela înspăimîntător nu era un fenomen teluric, ci un afront personal pe care cineva ni-l făcea dinadins numai nouă. Portarul ne vizita de mai multe ori pe zi, îngrijorat de starea noastră

de spirit, şi ne aducea fructe de sezon şi turtă dulce pentru copii. Marţi, la prînz, ne desfătă cu piesa de rezistenţă a bucătăriei catalane, pregătită în cratiţă: iepure cu melci. A fost un festin în toiul urgiei.

Miercuri, cînd n-a mai apărut nimic în afară de vînt, a fost ziua cea mai lungă din viaţa mea. Dar a fost, pesemne, ca un fel de negură dinaintea ivirii zorilor, pentru că după miezul nopţii ne-am trezit toţi deodată, copleşiţi de o linişte absolută ce putea fi doar prevestitoare de moarte. Înspre munte nu se clintea nici o frunză în copaci. Astfel că am ieşit în stradă cînd încă nu era lumină în încăperea portarului şi ne-am bucurat de cerul răsăritului cu toate stelele-i aprinse şi de marea fosforescentă. Deşi nu se făcuse încă ora cinci, mulţi turişti savurau liniştea pe pietrele de pe plajă şi velierele începeau să se pregătească după trei zile de penitenţă.

La plecare nu luaserăm aminte că la portar era beznă. Cînd ne-am întors însă acasă, văzduhul avea aceeaşi fosforescenţă ca marea, iar la el era tot întuneric. Uimit, am bătut de două ori şi, cum nu răspundea, am împins uşa. Cred că-l văzură copiii înaintea mea şi sloboziră un strigăt de groază. Bătrînul portar, cu insignele de navigator destoinic prinse pe reverul hainei marinăreşti, atîrna spînzurat de bîrna din mijloc, legănat de ultima suflare a tramontanei.

În plină convalescenţă şi cu un sentiment de nostalgie anticipată, plecarăm din sat înainte de momentul prevăzut, cu hotărîrea nestrămutată de a nu ne mai întoarce niciodată. Turiştii ieşeau iar pe străzi şi se auzea muzică în piaţa veteranilor, care abia mai aveau tragere de inimă să lovească popicele. Prin geamul prăfuit de la barul *Maritim* apucarăm să vedem cîţiva prieteni supravieţuitori, care-şi începeau din nou viaţa în primăvara strălucitoare a tramontanei. Însă toate acestea aparţineau acum trecutului.

De aceea, în tristul revărsat de ziuă de la *Boccacio*, nimeni nu înţelegea mai bine ca mine teroarea cuiva care se împotrivea

să se întoarcă la Cadaqués, fiind sigur că avea să moară. N-a fost totuşi chip să-i fac să se răzgîndească pe suedezii, care, pînă la urmă, îl luară pe băiat cu forţa, cu pretenţia europeană de a aplica un remediu straşnic superstiţiilor lui africane. Îl băgară într-o camionetă de beţivani, în timp ce el se zbătea dînd din picioare, în aplauzele şi fluierăturile clienţilor împărţiţi în două tabere, şi-şi începură lunga călătorie spre Cadaqués.

Dimineaţa mă trezi telefonul. Uitasem să trag perdelele cînd m-am întors de la chef şi n-aveam habar cît putea fi ceasul, însă dormitorul era năpădit de strălucirea verii. Glasul tulburat de la telefon, pe care n-am fost în stare să-l recunosc pe dată, m-a deşteptat de-a binelea:

– Ţi-aminteşti de băiatul pe care l-au dus azi-noapte la Cadaqués?

Nu mi-a trebuit să aud mai mult. Atîta doar că nu s-a întîmplat aşa cum îmi imaginasem eu, ci într-un fel încă şi mai tragic. Băiatul, îngrozit de fatalitatea întoarcerii, profită de o clipă de neatenţie a suedezilor ţicniţi şi se aruncă în prăpastie din camioneta în goană, încercînd astfel să scape de o moarte inevitabilă.

ianuarie 1982

Vara fericită a doamnei Forbes

După-amiaza, întorcîndu-ne acasă, am dat peste un țipar de mare, un exemplar uriaș, țintuit de gît pe pragul de sus al porții; era negru și fosforescent și părea vrăjitoria unui țigan, cu ochii încă vii și dinții ca ferăstrăul în fălcile larg căscate. Aveam pe atunci nouă ani și am simțit o spaimă atît de cumplită în fața acelei apariții de coșmar, că mi-a pierit graiul. Iar fratele meu, care era cu doi ani mai mic, aruncă tuburile de oxigen, măștile și aripioarele de înot, și o rupse la fugă cu un strigăt de groază. Doamna Forbes îl auzi de pe scara șerpuitoare de piatră, care se cățăra pe stînci, de la debarcader pînă acasă, și ne ajunse din urmă gîfîind, lividă; i-a fost însă de ajuns să vadă animalul crucificat în poartă ca să înțeleagă pricina ororii noastre. Obișnuia să spună că atunci cînd doi copii sînt împreună, amîndoi sînt vinovați de ceea ce face fiecare în parte, așa că ne dojeni pentru strigătele fratelui meu, mustrîndu-ne apoi pentru lipsa noastră de stăpînire. Vorbi în germană, nu în engleză, cum prevedea contractul ei de guvernantă, poate fiindcă era și ea speriată, deși refuza să recunoască. Dar, îndată ce-și trase sufletul, se întoarse la engleza ei bolovănoasă și la obsesia pedagogică.

– Este o *muraena helena*, ne spuse, numită astfel pentru că a fost animal sacru la vechii greci.

Oreste, băiatul din partea locului care ne învăţa să înotăm sub apă, se ivi pe neaşteptate de după nişte tufe de caperi. Avea masca de scafandru pe frunte, un slip minuscul şi un brîu de piele cu şase cuţite, de forme şi mărimi diferite, căci nu concepea alt mod de a vîna sub apă decît lupta corp la corp cu vietăţile. Avea cam douăzeci de ani; petrecea mai multă vreme pe fundul mării decît pe uscat şi el însuşi părea un animal marin, cu trupul veşnic mînjit de ulei de motor. Cînd îl văzuse prima oară, doamna Forbes le spusese părinţilor mei că nu era cu putinţă să-ţi imaginezi o făptură omenească mai frumoasă. Cu toate acestea, frumuseţea nu-l punea la adăpost de severitate: a fost nevoit şi el să înghită un perdaf în italiană pentru că atîrnase ţiparul de mare în poartă, fără altă explicaţie posibilă decît intenţia de a-i speria pe copii. Apoi doamna Forbes i-a poruncit să-l desprindă din cui cu tot respectul cuvenit unei creaturi legendare şi ne-a trimis să ne îmbrăcăm pentru cină.

Ne-am executat îndată, străduindu-ne să nu facem nici o greşeală, fiindcă după două săptămîni de regim instituit de doamna Forbes învăţaserăm că nu-i nimic mai greu decît să trăieşti. Pe cînd făceam duş în baie, în penumbră, mi-am dat seama că fratele meu era tot cu gîndul la ţipar. „Avea ochi de om", mi-a zis. Eram de aceeaşi părere, dar l-am făcut să creadă dimpotrivă, şi-am reuşit să schimb subiectul pînă am terminat cu spălatul. Cînd am ieşit de la duş, m-a rugat să rămîn să-i ţin de urît.

– E încă lumină, i-am spus.

Am dat la o parte perdelele. Eram în toiul lui august şi prin fereastră se vedea torida cîmpie lunară pînă la capătul celălalt al insulei şi soarele neclintit pe cer.

– Nu de-asta, zise fratele meu. Mi-e frică să nu-mi fie frică.

Totuşi, cînd ajunserăm la masă, părea liniştit, şi-şi dăduse silinţa să se dichisească cu atîta grijă, încît merită o felicitare specială din partea doamnei Forbes şi încă două plusuri în

punctajul lui din săptămîna aceea. Mie, în schimb, îmi scăzu două din cele cinci pe care le cîștigasem, deoarece în ultimul moment m-a găsit zorul și-am ajuns în sufragerie cu sufletul la gură. Fiecare cincizeci de plusuri ne dădeau dreptul la o porție dublă de desert, dar nici unul dintre noi nu izbutise să treacă de cincisprezece.

Era mare păcat, căci n-am mai mîncat niciodată budinci atît de minunate precum cele ale doamnei Forbes.

Înainte de a începe să mîncăm, ne făceam rugăciunea în picioare, în fața farfuriilor goale. Doamna Forbes nu era catolică, dar „contractul" prevedea să ne pună să ne rugăm de șase ori pe zi și ne învățase rugăciunile ca să-l respecte. Apoi ne așezam toți trei, ținîndu-ne respirația în timp ce ea verifica pînă în cele mai mici amănunte felul în care ne prezentam, și numai cînd găsea totul în perfectă ordine suna din clopoțel. Atunci intra Fulvia Flaminea, bucătăreasa, cu veșnica supă de tăiței din vara aceea îngrozitoare.

La început, cînd eram singuri cu părinții, mîncarea era o sărbătoare. Fluvia Flaminea ne servea cotcodăcind în jurul mesei, cu o vocație a neorînduielii care făcea viața veselă, și la sfîrșit se așeza cu noi și termina prin a ciuguli cîte ceva din farfuriile tuturor. De cînd doamna Forbes a preluat însă destinul nostru, ne servea într-o tăcere atît de întunecată, că puteam distinge bolboroseala supei care fierbea în oală. Mîncam cu șira spinării sprijinită de spătarul scaunului, mestecînd de zece ori pe o parte și de zece ori pe cealaltă, fără să ne luăm ochii de la femeia tomnatică, dură și istovită, care recita pe de rost o lecție de comportare civilizată. Era la fel ca slujba de duminică, însă fără mîngîierea de a auzi lumea cîntînd.

În ziua în care ne pomenirăm cu țiparul atîrnat în poartă, doamna Forbes ne vorbi despre datoria față de patrie. Fluvia Flaminea, aproape plutind în aerul rărit parcă din pricina vocii, ne aduse după supă un grătar dintr-o carne albă ca zăpada, cu un miros îmbietor. Mie, care de pe atunci preferam

peștele oricărei alte hrane de pe pămînt sau din cer, amintirea casei noastre din Guacamayal mi-a mers la suflet. Dar fratele meu refuză farfuria fără să guste.

- Nu-mi place, spuse.

Doamna Forbes întrerupse lecția.

- N-ai cum să știi, nici măcar n-ai gustat.

Aruncă bucătăresei o privire de avertisment, însă era prea tîrziu.

- Țiparul de mare este peștele cel mai delicios din lume, *figlio mio*, îi spuse Fulvia Flaminea. Gustă-l și ai să vezi.

Doamna Forbes nu se tulbură. Ne povesti, cu metoda sa neînduratoare, că în antichitate țiparul de mare era o mîncare regească și că războinicii își disputau fierea lui, pentru că insufla un curaj supraomenesc. Apoi ne repetă, ca în atîtea rînduri într-un răstimp atît de scurt, că bunul-gust nu e o facultate înnăscută, dar că nici nu se învață la vreo vîrstă, ci se impune din copilărie. Așa că nu există nici un motiv valabil ca să nu mîncăm. Eu, care gustasem din țipar înainte să știu ce era, am rămas pentru totdeauna cu o senzație contradictorie: avea un gust pur, chiar dacă ușor melancolic, dar imaginea șarpelui țintuit de buiandrug era mai puternică decît pofta mea de mîncare. Fratele meu făcu o sforțare supremă la prima înghițitură, dar n-a fost în stare să îndure și a vărsat.

- Te duci la baie, îi spuse doamna Forbes fără să clipească, te speli bine și vii să mănînci mai departe.

M-a cuprins o neliniște adîncă pentru el, căci știam cît îl costa să traverseze toată casa în întunericul care începea să se lase și să stea singur în baie atît cît era nevoie să se spele. Dar se întoarse foarte curînd, cu o cămașă curată, palid și scuturat imperceptibil de un tremur ascuns și făcu față foarte bine examenului sever privitor la curățenia lui. Atunci doamna Forbes tăie o bucată de țipar și ne porunci să mîncăm mai departe. Eu am mai luat o înghițitură, cu chiu, cu vai. În schimb, fratele meu nici nu se atinse de tacîmuri.

– Nu mănînc, zise.

Hotărîrea lui era atît de neclintită, că doamna Forbes dădu înapoi.

– Bine, spuse, dar n-ai să mănînci desert.

Uşurarea pe care o simţi fratele meu îmi dădu curaj. Am încrucişat tacîmurile în farfurie, aşa cum ne învăţase doamna Forbes că trebuia să facem cînd terminam de mîncat, şi am spus:

– Nici eu n-o să mănînc desert.

– Nici n-o să vă uitaţi la televizor, replică ea.

– Nici n-o să ne uităm la televizor, am spus.

Doamna Forbes puse şervetul pe masă şi toţi trei ne sculărăm să spunem rugăciunea. Apoi ne trimise în dormitor, avertizîndu-ne că trebuia să adormim pînă cînd ea avea să termine de mîncat. Toate plusurile noastre au fost anulate şi ne-a spus că numai de la douăzeci ale lunii ne vom mai putea desfăta iar cu prăjiturile ei cu cremă, tartele cu vanilie şi cu nemaipomenitele fursecuri cu prune, cum nu ne-a mai fost dat să gustăm tot restul vieţii.

Mai curînd sau mai tîrziu trebuia să ajungem la această ruptură. Un an întreg aşteptaserăm cu nerăbdare vara aceea de libertate pe insula Pantelaria, în partea cea mai de sud a Siciliei, şi am trăit-o aievea în prima lună, cînd părinţii erau cu noi. Încă mi-amintesc ca într-un vis cîmpia solară de roci vulcanice, marea eternă, casa în alb pînă la brîul de cărămizi, de la ferestrele căreia se zăreau, în nopţile fără vînt, razele luminoase ale farurilor din Africa. Explorînd cu tata adîncurile încremenite din jurul insulei descoperiserăm un şir de torpile galbene, împotmolite de pe vremea ultimului război; recuperaserăm o amforă grecească de aproape un metru, cu ghirlande pietrificate, pe fundul căreia zăcea drojdia unui vin străvechi şi otrăvitor, şi ne scăldaserăm într-o baltă aburindă, ale cărei ape erau atît de dense, că aproape se putea merge pe ele. Dar revelaţia cea mai minunată pentru noi a fost Fulvia Flaminea. Avea un aer de episcop fericit şi era înconjurată de

o liotă de pisici somnoroase care o stinghereau la mers, însă ea spunea că nu din dragoste le îngăduia, ci pentru că în felul acesta nu aveau s-o mănînce șobolanii. Noaptea, pe cînd părinții vedeau la televizor programele pentru adulți, Fulvia Flaminea ne lua acasă la ea, la mai puțin de o sută de metri de locuința noastră, și ne învăța să distingem vuietele îndepărtate, cîntecele, rafalele tînguitoare ale vînturilor din Tunis. Bărbatu-său era un om prea tînăr pentru ea, care lucra în timpul verii pe la hoteluri, în celălalt capăt al insulei și se întorcea acasă numai ca să doarmă. Oreste locuia cu părinții puțin mai departe și apărea totdeauna seara cu peștii înșirați pe funii și cu coșuri pline cu languste prinse de curînd, pe care le agăța în bucătărie, pentru ca bărbatul Fulviei Flaminea să le vîndă a doua zi la hotel. Apoi își punea iar lanterna de scafandru pe frunte și ne ducea să vînăm șobolani mari ca niște iepuri, care pîndeau resturile de la bucătării. Uneori, ne întorceam acasă cînd părinții erau deja culcați și abia de puteam adormi de zgomotul șobolanilor ce-și disputau resturile prin curți. Însă chiar și deranjul acela era un ingredient magic al verii noastre fericite.

Ideea de a angaja o guvernantă nemțoaică nu i se putea năzări decît tatălui meu, scriitor din Caraibi cu mai multe pretenții decît talent. Obsedat de cenușa gloriilor din Europa, părea mereu prea dornic să i se treacă neobservată obîrșia, atît în cărți, cît și în viața de toate zilele, și-și impusese fantezia ca în fiii lui să nu mai dăinuie nici o urmă din propriul său trecut. Mama a fost mereu la fel de simplă ca pe vremea cînd era învățătoare, colindînd toată Guajira, și nu și-a închipuit niciodată că bărbatul ei ar putea concepe o idee care să nu fie providențială. Așa încît nici unul dintre ei nu s-a întrebat în adîncul inimii cum avea să fie viața noastră cu o femeie-sergent din Dortmund, care se înverșuna să ne deprindă cu de-a sila cu cele mai vechi obiceiuri ale societății europene, pe cînd ei, împreună cu patruzeci de scriitori la modă, făceau o croazieră culturală de cinci săptămîni în zona insulelor Mării Egee.

Doamna Forbes sosi în ultima sîmbătă a lui iulie, cu vaporașul ce făcea curse regulate de la Palermo, și de cum am văzut-o ne-am dat seama că sărbătoarea se sfîrșise. Purta pe căldura aceea meridională niște cizme soldățești și o rochie cu reverele petrecute și avea părul tuns scurt, băiețește, sub pălăria de fetru. Mirosea a urină de maimuță. „Așa miros toți europenii, mai ales vara", ne spuse tata. „Este mirosul civilizației." Dar, în ciuda îmbrăcămintei sale marțiale, doamna Forbes era o creatură plăpîndă, care ne-ar fi stîrnit o oarecare milă dacă am fi fost mai mari sau dacă ea ar fi avut vreun dram de duioșie. Lumea deveni cu desăvîrșire alta. Cele șase ore de scăldat, care de la începutul verii fuseseră un neîntrerupt exercițiu de imaginație, se prefăcură într-o singură oră identică, repetată de mai multe ori. Cînd eram numai cu părinții, tot timpul era al nostru ca să înotăm cu Oreste, uimiți de măiestria și de îndrăzneala cu care înfrunta sepiile, în propriul lor mediu tulbure de cerneală și sînge, fără alte arme decît cuțitele sale de luptă. Continua să sosească tot la unsprezece, ca de obicei, în bărcuța lui cu motorul deasupra bordului, dar doamna Forbes nu-i dădea voie să mai rămînă cu noi nici un minut mai mult decît era strict necesar pentru ora de înot submarin. Ne interzisese să ne ducem după cină acasă la Fulvia Flaminea, întrucît considera că asta era o familiaritate prea mare cu servitorimea, și-am fost nevoiți să dedicăm lecturii analitice din Shakespeare timpul în care înainte ne desfătam vînînd șobolani. Obișnuiți să furăm fructe din manglierii de prin curți și să omorîm cîinii cu pietre, pe ulițele încinse din Guacamayal, pentru noi era cu neputință de scornit o tortură mai crudă decît viața aceea de prinți.

Totuși, ne-am dat seama foarte curînd că doamna Forbes nu era așa strictă cu ea însăși cum era cu noi, și asta a fost prima fisură a autorității sale. La început rămînea pe plajă sub umbrela multicoloră, îmbrăcată ca de război, citind balade de Schiller, pe cînd Oreste ne învăța să ne cufundăm, și apoi ne

preda teoria manierelor elegante în societate, ceasuri în şir, pînă la pauza de prînz.

Într-o zi, îi ceru lui Oreste s-o ducă cu bărcuţa cu motor la magazinele pentru turişti de prin hoteluri şi se întoarse cu un costum de baie întreg, negru cu violet, ca o piele de focă, dar nu intră niciodată în apă. Se însorea pe plajă, în vreme ce noi înotam, şi-şi ştergea sudoarea cu prosopul fără să treacă pe la duş, aşa încît după trei zile părea un rac fiert, iar mirosul ei de civilizaţie devenise irespirabil.

Noaptea însă îşi făcea de cap. Încă de la începutul mandatului ei, auzeam pe cineva păşind în bezna din casă, bîjbîind prin întuneric, iar fratele meu ajunsese să se sperie la gîndul că erau înecaţii rătăcitori de care ne tot povestise Fulvia Flaminea. Am descoperit foarte curînd că era doamna Forbes care-şi petrecea noaptea trăindu-şi viaţa reală de femeie singuratică, pe care ea însăşi ar fi dezaprobat-o în timpul zilei. Într-o dimineaţă, în zori, am surprins-o în bucătărie, în cămaşă de noapte de şcolăriţă, pregătind deserturile acelea extraordinare, mînjită cu făină pe tot trupul, pînă şi pe faţă, şi bînd un pahar de Porto într-o dezordine mintală ce-ar fi stîrnit un scandal din partea celeilalte doamne Forbes. Pe atunci ştiam deja că, după ce ne trimitea la culcare, nu se ducea la ea în dormitor, ci cobora să înoate pe ascuns, sau rămînea pînă foarte tîrziu în salon, văzînd filme interzise minorilor la televizorul fără sonor, în vreme ce mînca torturi întregi şi bea chiar şi o sticlă din vinul special pe care tata îl păstra cu atîta zel pentru ocazii deosebite. Contrazicîndu-şi propriile predici despre austeritate şi cumpătare, se înfrupta fără răgaz, cu un fel de pasiune nestăvilită. O auzeam vorbind singură în camera ei, o auzeam recitînd într-o germană melodioasă fragmente întregi din *Die Jungfrau von Orleans*, o auzeam cîntînd, o auzeam suspinînd pînă în zori, iar apoi apărea la micul dejun cu ochii umflaţi de plîns, tot mai lugubră şi mai autoritară. Nici fratele meu, nici eu n-am fost vreodată aşa de nefericiţi ca atunci, dar

eu eram gata s-o suport pînă la sfîrşit, căci ştiam că oricum temeiurile ei aveau să fie mai puternice decît ale noastre. Fratele meu, în schimb, o înfrunta cu toată ardoarea firii lui şi vara fericită ajunsese să fie un iad. Episodul cu ţiparul a fost ultima picătură. Chiar în noaptea aceea, pe cînd auzeam din pat acel du-te-vino neîntrerupt al doamnei Forbes prin casa adormită, fratele meu slobozi deodată toată povara urii care-i clocotea în suflet.

– O s-o omor, zise.

Mă luă prin suprindere, nu atît hotărîrea lui, cît faptul că şi mie îmi stătea gîndul tot la asta, de la cină încoace. Totuşi, am încercat să-l fac să se răzgîndească:

– Or să-ţi taie capul, i-am spus.

– În Sicilia nu există ghilotină, răspunse el. Pe deasupra, nimeni n-o să ştie cine a făcut-o.

Se gîndea la amfora recuperată din mare, unde mai era pe fund un rest din vinul acela ucigător. Tata îl păstra deoarece voia să-l cerceteze mai atent, ca să afle natura otrăvii din el, pentru că nu putea fi doar rezultatul trecerii timpului. Era foarte uşor să i-l dăm doamnei Forbes, întrucît nimănui nu i-ar fi trecut prin cap c-a fost altceva decît accident sau sinucidere. Aşa încît, în zori, cînd am auzit-o căzînd istovită de veghea ei zgomotoasă, am turnat vinul din amforă în sticla cu vinul special al tatălui nostru. După cum aflaserăm, o doză era suficientă să omoare un cal.

Luam gustarea de dimineaţă în bucătărie, la nouă fix: ne-o servea chiar doamna Forbes, dîndu-ne brioşele pe care Fulvia Flaminea le lăsa foarte devreme pe plită. La două zile după ce înlocuiserăm vinul, cînd eram la micul dejun, fratele meu îmi atrase atenţia, cu o privire dezamăgită, că sticla otrăvită era intactă pe bufet. Asta a fost vineri, iar sticla rămăsese neatinsă tot acel sfîrşit de săptămînă. În noaptea de marţi însă, doamna Forbes bău jumătate, pe cînd se uita la nişte filme deşucheate la televizor.

Cu toate acestea, miercuri coborî la gustarea de dimineață la fel de punctuală ca oricînd. Avea obișnuita față trasă după o noapte de nesomn, iar ochii îi erau neliniștiți ca întotdeauna, în spatele lentilelor masive, și deveniră și mai neliniștiți cînd găsi în coșulețul cu brioșe o scrisoare cu timbre din Germania. O citi bîndu-și cafeaua, cum ne spusese în atîtea rînduri că nu se cade, și, în vreme ce o citea, pe chip îi jucau luminile împrăștiate de cuvintele scrise. Apoi rupse timbrele de pe plic și le puse în coșulețul cu brioșele rămase, pentru colecția bărbatului Fulviei Flaminea. În pofida nereușitei sale experiențe inițiale în explorarea adîncurilor, în ziua aceea ne însoți și rătăcirăm pe fundul unei mări transparente pînă începu să ni se termine oxigenul din tuburi și ne întoarserăm acasă fără să mai ținem lecția de bune maniere. Doamna Forbes nu numai că a fost într-o dispoziție îngerească toată ziua, dar la ora cinci părea mai însuflețită ca oricînd. Cît despre fratele meu, nu era în stare să îndure acalmia. Îndată ce-am primit ordinul să începem, împinse la o parte farfuria cu supa de tăiței cu un gest provocator.

– Sînt sătul pînă în gît de apa asta cu viermi, zise.

A fost ca și cum ar fi aruncat pe masă o grenadă. Doamna Forbes păli, buzele ei se crispară pînă prinse a se împrăștia fumul exploziei, și lentilele ochelarilor i se aburiră de lacrimi. Și-i scoase, îi șterse cu șervetul și, înainte de a se ridica, îi puse pe masă cu amărăciunea unei capitulări fără glorie.

– Faceți ce poftiți! Eu nu mai exist.

Se închise de la șapte în camera ei. Dar înainte de miezul nopții, cînd ne credea adormiți, am văzut-o trecînd în cămașa de noapte de școlăriță și ducîndu-și în dormitor o jumătate de tort de ciocolată și sticla cu mai bine de patru degete din vinul otrăvit. Mă scutură un fior de milă.

– Biata doamnă Forbes, am spus.

Fratele meu răsuflă neliniștit:

– Bieții de noi dacă nu moare la noapte, spuse.

În zorii zilei vorbi iar singură un lung răstimp, declamă din Schiller în gura mare, inspirată de o nebunie frenetică, şi culmină cu un strigăt final ce umplu toată casa. Apoi suspină adînc de mai multe ori şi căzu răpusă, cu un şuierat trist şi neîntrerupt ca al unui vapor în derivă. Cînd ne-am trezit, încă istoviţi de tensiunea din ajun, săgeţile soarelui răzbăteau prin jaluzele, dar casa părea cufundată într-un bazin. Ne-am dat seama că era aproape zece şi nu fuseserăm deşteptaţi de rutina matinală a doamnei Forbes. Nu auzisem apa trasă la toaletă la ora opt, nici robinetul chiuvetei, nici zgomotul jaluzelelor, nici placheurile cizmelor şi cele trei bătăi fatale în uşă cu palma ei de traficant de sclavi negri. Fratele meu îşi lipi urechea de perete, ţinîndu-şi respiraţia pentru a putea desluşi cel mai mic semn de viaţă din camera de alături, şi în cele din urmă scoase un suspin de uşurare.

– S-a făcut, zise. Nu se aude decît marea.

Ne pregătirăm gustarea cu puţin înainte de unsprezece şi coborîrăm pe plajă cu doi cilindri de oxigen pentru fiecare şi încă doi de rezervă, mai înainte ca Fulvia Flaminea să apară, cu liota ei de pisici, să deretice prin casă. Oreste se afla deja la debarcader, spintecînd o doradă de şase livre pe care tocmai o prinsese. I-am spus că o aşteptaserăm pe doamna Forbes pînă la unsprezece şi că, deoarece continua să doarmă, ne-am hotărît să coborîm singuri pe plajă. I-am povestit că aseară suferise o criză de plîns la masă şi că poate dormise prost şi preferase să rămînă în pat. Pe Oreste nu-l prea interesă explicaţia, cum ne şi aşteptam, şi hoinărirăm împreună mai bine de un ceas pe fundul mării. Apoi ne sfătui să ne ducem să mîncăm şi plecă în bărcuţa lui cu motor să vîndă dorada la hotelurile de turişti. De pe scările de piatră fluturarăm din mînă în semn de rămas-bun, făcîndu-l să creadă că eram gata să urcăm spre casă, pînă cînd dispăru după o cotitură a ţărmului abrupt. Atunci ne-am pus tuburile pline cu oxigen şi am înotat mai departe, fără permisiunea nimănui.

Ziua era înnorată și în zare se auzea un bubuit de tunete nedeslușite, dar marea era netedă și diafană, iar propria-i lumină îi era parcă de ajuns. Înotarăm la suprafață pînă la linia farului din Pantelaria, o luarăm apoi cam o sută de metri spre dreapta și ne cufundarăm în locul unde socoteam că văzuserăm la începutul verii torpilele de război. Erau acolo: șase, vopsite în galben strălucitor, cu numerele de serie intacte, întinse pe fundul vulcanic într-o ordine atît de perfectă, că nu putea să pară întîmplătoare. Ne învîrtirăm apoi mai departe în jurul farului, în căutarea orașului scufundat despre care Fulvia Flaminea ne vorbise atît de mult și cu atîta uimire, dar n-am putut da de el. După două ceasuri, încredințați că nu mai existau alte taine de descoperit, ieșirăm la suprafață cu ultimele sorbituri de oxigen.

Pe cînd înotam în adînc, afară se dezlănțuise o furtună de vară; marea era agitată și o puzderie de păsări de pradă se roteau cu țipete feroce deasupra șuvoiului de pești muribunzi de pe plajă. Dar lumina după-amiezei părea că se înfiripase de curînd și viața era frumoasă fără doamna Forbes. Totuși, cînd izbutirăm să urcăm anevoie scările povîrnite, văzurăm o grămadă de lume în casă și două mașini ale poliției în fața porții și atunci am realizat pentru prima oară ce făcuserăm. Fratele meu începu să tremure și dădu să se întoarcă.

– Eu nu intru, spuse.

Eu, în schimb, am avut inspirația confuză că numai văzînd cadavrul vom fi la adăpost de orice bănuială.

– Fii cuminte, i-am spus. Respiră adînc și gîndește-te la un singur lucru: noi nu știm nimic.

Nimeni nu ne dădu atenție. Lăsarăm pe verandă tuburile de oxigen, măștile și labele și intrarăm prin galeria laterală, unde erau doi bărbați care fumau, stînd jos lîngă o targă. Atunci ne-am dat seama că la ușa din spate se afla o ambulanță și mai mulți militari înarmați cu carabine. În salon, femeile din vecinătate spuneau rugăciuni în dialect, așezate pe scaunele care fuseseră trase toate la perete, iar bărbații lor

se îngrămădiseră în curte, vorbind despre tot felul de lucruri care n-aveau nici o legătură cu moartea. Am strîns și mai tare mîna fratelui meu, care era înțepenită și înghețată, și am intrat în casă prin ușa din spate. Dormitorul nostru avea ușa deschisă și era în aceeași stare cum îl lăsaserăm de dimineață. În cel de alături, al doamnei Forbes, un carabinier înarmat păzea intrarea, dar ușa era dată de perete. Dădurăm să intrăm, cu inima grea, dar nu făcurăm bine doi pași, că Fulvia Flaminea ieși ca din pușcă din bucătărie și închise ușa cu un strigăt de spaimă:

– Pentru Dumnezeu, *figlioli*, nu vă uitați la ea!

Era însă prea tîrziu. Niciodată, în tot restul vieții noastre, n-aveam să uităm clipa aceea fugară. Doi bărbați în civil măsurau cu o ruletă distanța dintre pat și perete, în vreme ce altul făcea poze cu un aparat acoperit cu o pînză neagră, ca fotografii de prin parcuri. Doamna Forbes nu se afla în patul răvășit. Era trîntită pe jos, într-o rînă, goală, într-o baltă de sînge uscat care mînjise toată pardoseala camerei, și trupul ei era ciuruit de lovituri de cuțit. Erau douăzeci și șapte de răni mortale, și după numărul și sălbăticia lor se vedea că fuseseră făcute cu furia unei iubiri înverșunate și că doamna Forbes le primise cu aceeași pasiune, fără măcar să strige, fără să plîngă, recitînd din Schiller cu vocea-i frumoasă de soldat, conștientă că era prețul inexorabil al verii sale fericite.

1976

LUMINA E CA APA

De Crăciun, copii cerură din nou o bărcuţă cu vîsle.

- De acord, zise tăticul, o să v-o cumpărăm cînd ne întoarcem la Cartagena.

Totó, de nouă ani, şi Joel, de opt, erau mai hotărîţi decît credeau părinţii lor.

- Nu, spuseră în cor. Avem nevoie de ea acum şi aici.

- Să fie clar, zise mama, aici nu-i altă apă de navigat decît cea de la duş.

Şi ea şi soţul ei aveau dreptate. În casa lor din Cartagena de Indias era o curte ce da spre golf şi un refugiu pentru două iahturi mari. În schimb, aici, la Madrid, locuiau înghesuiţi la etajul cinci de pe Paseo de la Castellana, la numărul 47. Dar, pînă la urmă, nici el, nici ea n-avură încotro, fiindcă le făgăduiseră o bărcuţă cu vîsle, cu sextant şi busolă, cu tot, dacă aveau să cîştige premiul întîi cu coroniţă la sfîrşitul clasei a treia primare, şi ei îl cîştigaseră. Aşa încît tăticul cumpără totul fără să-i spună nimic soţiei lui, care se lăsa mai greu cînd era vorba de plătit ceva. Era o mîndreţe de bărcuţă de aluminiu, cu o dungă aurită în dreptul liniei de plutire.

- Barca e în garaj, înştiinţă tăticul în timpul prînzului. Însă treaba e că nu-i chip s-o urcăm nici cu liftul, nici pe scară, iar în garaj nu mai e loc.

Totuşi, sîmbăta următoare, după-amiază copiii îşi invitară acasă colegii ca să urce barca pe scări şi izbutiră astfel s-o aducă pînă în camera de serviciu.

– Felicitări, le spuse tăticul. Şi acum ce-o să mai faceţi?

– Nimic, răspunseră copiii. Tot ce voiam era să aducem barca în cameră şi am făcut-o.

În seara de miercuri, ca în fiecare miercuri, părinţii se duseră la cinema. Băieţii, rămaşi singuri şi stăpîni pe casă, închiseră uşile şi ferestrele şi sparseră becul aprins de la o lampă din salon. Un şuvoi de lumină aurie şi proaspătă ca apa începu să curgă din becul spart, şi-l lăsară să se reverse pînă cînd nivelul ajunse de patru palme. Atunci întrerupseră curentul, scoaseră bărcuţa şi navigară după pofta inimii printre insulele din casă.

Aventura aceasta nemaipomenită a fost rezultatul unei nechibzuinţe de-ale mele, de pe vremea cînd participam la un seminar despre poezia obiectelor de uz casnic. Totó mă întrebă cum se face că lumina se aprinde printr-o simplă apăsare de buton, iar eu n-am avut prudenţa să mă gîndesc cu luare aminte.

– Lumina este ca apa, i-am răspuns. Dai drumul la robinet şi curge.

Aşa încît continuară să navigheze în fiecare miercuri seara, deprinzîndu-se să mînuiască sextantul şi busola, pînă cînd părinţii se întorceau de la cinema şi-i găseau adormiţi ca nişte îngeraşi pe uscat. După cîteva luni, dornici să meargă mai departe, cerură un echipament de pescuit submarin. Cu tot ce-i trebuia: măşti, aripioare, butelii de oxigen şi puşti cu aer comprimat.

– Nu se cade să ţineţi în camera de serviciu o bărcuţă cu vîsle care nu vă e de nici un folos, spuse tatăl. Dar e şi mai rău să vreţi şi un echipament de scafandru.

– Şi dacă luăm gardenia de aur pe primul semestru? zise Joel.

– Nu, răspunse speriată mama. Nici atunci.

Tatăl i-a reproşat intransigenţa.

– Copiii ăştia nu cîştigă nimic de dragul învăţăturii, spuse ea, dar dintr-un capriciu sînt în stare să cîştige chiar şi scaunul învăţătorului.

Pînă la urmă părinţii n-au spus nici da, nici nu. Însă Totó şi Joel, care fuseseră codaşii clasei doi ani la rînd, cîştigaseră în iunie două gardenii de aur şi felicitările în public ale directorului. Chiar în după-amiaza aceea, fără ca ei să le mai fi cerut, găsiră în dormitorul lor două echipamente de scafandru în ambalajul original. Prin urmare, miercurea următoare, pe cînd părinţii vedeau *Ultimul tangou la Paris*, umplură apartamentul cam la nivelul a două braţe şi înotară ca nişte rechini blînzi pe sub mobile şi paturi, recuperînd din adîncurile luminii lucruri care se pierduseră de ani de zile în întuneric.

La serbarea cu premii de sfîrşit de an, amîndoi fraţii au fost lăudaţi şi daţi ca exemplu în şcoală, şi li s-au dat diplome de merit. De data asta n-au avut nevoie să mai ceară nimic, fiindcă părinţii i-au întrebat ce-şi doreau. Ei se arătaseră atît de cuminţi, încît tot ce au cerut a fost o petrecere acasă, pentru colegii de clasă.

Tatăl, între patru ochi cu nevastă-sa, radia de bucurie.

– E o dovadă de maturitate, zise.

– Să dea Domnul, spuse mama.

Miercurea următoare, în vreme ce părinţii erau la *Bătălia pentru Alger*, lumea care trecea pe Castellana văzu o cascadă de lumină ce se revărsa de pe o clădire veche, ascunsă printre copaci. Ieşea prin balcoane şi curgea năvalnic pe toată faţada, scurgîndu-se pe marele bulevard într-un torent de aur ce lumina oraşul pînă spre munţii Guadarrama.

Chemaţi de urgenţă, pompierii forţară uşa de la etajul cinci şi se pomeniră cu casa plină de lumină pînă-n tavan. Canapeaua şi fotoliile tapiţate cu blană de leopard pluteau prin salon la niveluri diferite, printre sticlele de la bar şi pianul cu coadă, acoperit cu şalul de Manila ce fîlfîia pe la jumătatea

nivelului precum o cuvertură de aur. Obiecte casnice, în plenitudinea lor poetică, zburau cu aripi proprii pe cerul bucătăriei. Instrumentele fanfarei, pe care băieții le foloseau cînd aveau chef să danseze, pluteau în derivă printre peștii colorați din acvariul mamei, acum în libertate, singurii care zburdau vii și fericiți în uriașa baltă iluminată. În baie pluteau periuțele de dinți ale întregii familii, prezervativele lui tăticu', flacoanele cu cremă și dantura de rezervă ale mamei, iar televizorul din dormitorul mare plutea într-o rînă, încă aprins, cu ultimul episod din filmul de la miezul nopții interzis copiilor. În capătul coridorului, navigînd de zor, Totó stătea la pupa, cu mîinile încleștate pe vîsle și cu masca pe față, în căutarea farului din port, pînă cînd i s-a terminat oxigenul din butelii, iar Joel plutea la prova, încă cercetînd cu sextantul la ce înălțime era steaua polară, și prin toată casa pluteau cei treizeci și șapte de colegi de clasă, eternizați în clipa în care unii făceau pipi în glastrele cu mușcate, alții cîntau imnul școlii cu cuvintele schimbate cu niște versuri batjocoritoare la adresa directorului, iar alții beau pe ascuns un păhărel de coniac din sticla lui tăticu'. Fiindcă aprinseseră atîtea lumini dintr-o dată, încît casa s-a revărsat și toată clasa a patra primară de la școala „San Julián el Hospitalario" se înecase la etajul cinci de la numărul 47 de pe Paseo de la Castellana. În Spania, la Madrid, un oraș îndepărtat, cu veri toride și vînturi înghețate, fără mare ori rîu, și ai cărui locuitori trăind pe uscat nu fuseseră niciodată maeștrii în arta de a naviga pe lumină.

decembrie 1978

URMA SÎNGELUI TĂU PE ZĂPADĂ

Spre seară, cînd ajunseră la graniță, Nena Daconte își dădu seama că degetul cu inelul de nuntă tot îi mai sîngera. Polițistul cu o pătură groasă de lînă peste tricornul lăcuit cercetă pașapoartele la lumina unei lanterne cu carbid, luptîndu-se din răsputeri cu vîntul ce sufla turbat dinspre Pirinei. Deși era vorba de două pașapoarte diplomatice în regulă, omul ridică totuși lanterna să verifice asemănarea dintre fotografii și chipuri. Nena Daconte era aproape o fetiță - cu ochi de pasăre fericită și cu o piele ca de melasă ce iradia încă reverberația soarelui din Caraibi în sumbra înserare de ianuarie -, înfofolită pînă la gît într-o blană de vizon ce nu putea fi cumpărată nici cu solda pe un an a întregii garnizoane grănicerești. Billy Sánchez de Avila, soțul ei, care conducea mașina, era cam cu un an mai tînăr și aproape la fel de frumos; purta o scurtă în carouri și o șapcă de jucător de pelotă. Spre deosebire de soția lui, era înalt și atletic și avea maxilarele de fier ale spadasinilor tineri. Condiția lor era însă dezvăluită mai ales de automobilul argintiu, cum nu se mai văzuse altul la granița aceea de sărăntoci, al cărui interior exala o răsuflare de animal viu. Locurile din spate erau ticsite de geamantane și de o sumedenie de cadouri încă nedesfăcute. Tot acolo era și saxofonul tenor, pasiunea atotstăpînitoare în viața Nenei

Daconte înainte ca ea să se lase pradă iubirii fulgerătoare a tînărului ei tovarăş din banda de la malul mării.

Cînd poliţistul le înapoie paşapoartele ştampilate, Billy îl întrebă unde pot găsi o farmacie pentru rana de la degetul soţiei; omul le strigă în bătaia vîntului să întrebe la Hendaye, în partea franceză. Poliţiştii din Hendaye stăteau însă la masă, în cămaşă, jucînd cărţi şi mîncînd pîine, pe care o înmuiau în nişte stacane cu vin, într-o gheretă de sticlă încălzită şi bine luminată, şi le-a fost de ajuns să vadă mărimea şi marca maşinii ca să le arate prin semne că pot trece în Franţa. Billy Sánchez claxonă de mai multe ori, dar poliţiştii nu pricepură ce voia, ba unul din ei deschise geamul şi strigă, mai furios decît vîntul:

– *Merde! Allez-vous-en!*

Atunci Nena Daconte ieşi din automobil, înfăşurată în blană pînă la urechi, şi-l întrebă pe poliţist de o farmacie, într-o franceză fără cusur. Poliţistul îi răspunse cum îi era felul, cu gura plină de pîine, că nu era treaba lui, mai ales pe o asemenea furtună, şi închise geamul. Mai apoi se uită însă cu atenţie la fata ce-şi sugea degetul vătămat, învăluită în strălucirea vizonului, şi poate că o confundă cu o apariţie fermecată în noaptea aceea de groază, fiindcă îşi schimbă pe dată atitudinea. O lămuri că oraşul cel mai apropiat era Biarritz, dar că în miez de iarnă şi cu vîntul acela nenorocit s-ar putea să nu găsească nici o farmacie deschisă pînă la Bayonne, puţin mai departe.

– E ceva grav?

– O nimica toată, surîse Nena Daconte, arătîndu-i degetul cu inelul de diamante, în vîrful căruia abia dacă se zărea zgîrietura pricinuită de trandafir. E doar o înţepătură.

Înainte de Bayonne ninsoarea se porni iar. Cu toate că nu trecuse de ora şapte, găsiră străzile pustii şi casele încuiate de urgia furtunii, şi după ce căutară îndelung, fără să dea de o farmacie, hotărîră să meargă mai departe. Hotărîrea îl bucură pe Billy Sánchez. Avea o pasiune nestăvilită pentru automobilele scumpe; nicicînd nu condusese ceva asemănător acestui Bentley

decapotabil, pe care un tată cu prea multe remuşcări şi cu mijloace din belşug ca să-i facă pe plac i-l oferise ca dar de nuntă. Încîntarea care-l cuprindea la volan era atît de mare, încît pe măsură ce conducea se simţea tot mai puţin obosit. Era în stare să ajungă în noaptea aceea la Bordeaux, unde aveau rezervat apartamentul nupţial la hotelul „Splendid“, şi nu-l împiedica nici vîntul potrivnic, nici toată zăpada din cer. În schimb, Nena Daconte era istovită, mai ales că pe ultima bucată a şoselei dinspre Madrid bătuse grindina. Aşa că după Bayonne îşi înfăşură o batistă în jurul degetului cu inelul, strîngînd bine ca să se oprească sîngele ce nu înceta să curgă, şi adormi adînc. Billy Sánchez nu-şi dădu seama decît pe la miezul nopţii, după ce ninsoarea a stat şi vîntul s-a oprit deodată printre pini, iar cerul landelor a fost năpădit de stele de gheaţă. Trecuse prin faţa luminilor amorţite ale Bordeaux-ului, dar se opri doar cît să-şi umple rezervorul la o benzinărie de pe şosea, căci mai avea încă putere să ajungă la Paris fără să-şi tragă sufletul. Era aşa de fericit la volanul jucăriei sale mari, de 250 000 de lire sterline, că nici măcar nu se întrebă dacă făptura strălucitoare care dormea lîngă el, cu legătura de la deget îmbibată de sînge, şi al cărei somn de adolescentă era străbătut pentru întîia oară de tresăriri de nesiguranţă, era şi ea fericită.

Se căsătoriseră de trei zile, la zece mii de kilometri depărtare, la Cartagena de Indias, spre uimirea părinţilor lui şi dezamăgirea alor ei, cu binecuvîntarea personală a arhiepiscopului primat. Nimeni, în afară de ei doi, nu înţelegea temeiul real, nici nu cunoştea începutul acestei iubiri neprevăzute. Se înfiripase cu trei luni înainte, la mare, într-o duminică în care banda lui Billy Sánchez luase cu asalt vestiarele femeilor de pe plaja de la Marbella. Nena Daconte abia împlinise optsprezece ani, sosise de curînd de la pensionul Châtellenie din Saint-Blaise, Elveţia, vorbind patru limbi fără accent şi dominînd magistral saxofonul tenor, iar aceea era prima ei duminică la mare de cînd se întorsese. Se dezbrăcase de tot ca să-şi pună costumul

de baie, cînd se stîrni explozia de panică și strigăte de asalt în cabinele vecine, dar nu înțelese ce se petrece pînă cînd zăvorul de la ușa ei nu a sărit în țăndări și l-a văzut pironit în prag pe cel mai frumos bandit care se putea închipui. N-avea pe el decît un slip minuscul din imitație de leopard, iar trupul lui neted și suplu avea culoarea aurie a oamenilor de pe malul mării. Pe încheietura de la mîna dreaptă, unde avea o brățară simplă, metalică, de gladiator roman, își înfășurase un lanț de fier drept armă cumplită, iar la gît îi spînzura un medalion fără nici un sfînt, care tresărea domol o dată cu teama din inimă. Făcuseră împreună școala primară și dansaseră adesea la aniversări, pentru că amîndoi făceau parte din protipendada provinciei, care mînuia după bunul plac soarta orașului încă de pe vremea coloniei, dar nemaivăzîndu-se atîția ani nu s-au recunoscut imediat. Nena Daconte rămase în picioare, fără să facă nimic ca să-și ascundă goliciunea strigătoare. Billy Sánchez și-a urmat atunci ritualul copilăros: și-a desprins slipul de leopard și i-a arătat respectabila-i vietate încordată. Ea l-a privit în ochi fără uimire:

– Am văzut mai mari și mai vîrtoase, zise, stăpînindu-și teama. Așa încît gîndește-te bine ce faci, căci cu mine trebuie să te porți mai dihai ca un negru!

De fapt, Nena Daconte nu numai că era fecioară, dar nici nu mai văzuse pînă atunci un bărbat gol, însă provocarea a avut efect. Lui Billy Sánchez nu i-a trecut nimic altceva prin cap decît să izbească atît de furios în perete cu lanțul, încît și-a rupt mîna. Ea l-a dus cu mașina ei la spital, l-a ajutat să suporte convalescența și, pînă la urmă, au învățat să facă dragoste cum trebuie. Au petrecut serile anevoioase de iunie pe terasa interioară a casei în care muriseră șase generații de strămoși iluștri ai familiei Nenei Daconte, ea cîntînd la saxofon melodii la modă, iar el, cu mîna în ghips, contemplînd-o din hamac cu o uimire nepotolită. Casa avea nenumărate ferestre cu geamuri imense care dădeau spre balta stătută

a golfului, fiind una dintre cele mai mari și mai vechi din cartierul La Manga și, neîndoielnic, cea mai urîtă. Terasa cu dale ca tabla de șah, unde Nena Daconte cînta la saxofon, era însă o oază în arșița după-amiezei și dădea spre o grădină cu umbră din belșug, cu manglieri și bananieri sub care se afla un mormînt cu o lespede fără nici un nume, mai veche decît casa și decît amintirile familiei. Chiar și cei mai nepricepuți la muzică socoteau că sunetul saxofonului era nepotrivit într-o casă de asemenea rang. „Sună ca un vapor", spuse bunica Nenei Daconte cînd îl auzi prima oară. Mama ei s-a străduit zadarnic s-o convingă să cînte altfel, nu așa cum făcea ea, din comoditate, cu fusta sumeasă pe coapse și cu genunchii depărtați, cu o senzualitate care mamei nu i se părea esențială pentru muzică. „Nu-mi pasă la ce instrument cînți", îi spuse ea, „numai să cînți cu picioarele lipite". Dar sunetul acesta de rămas-bun vestit de vapoare și înverșunarea aceasta pasionată au ajutat-o pe Nena Daconte să frîngă carapacea amară a lui Billy Sánchez. Dincolo de trista reputație de om dur, pe care el și-o cultivase cu sîrg din unirea a două nume de familie ilustre, ea descoperi un orfan temător și tandru. Ajunseră să se cunoască atît de bine în vreme ce i se sudau oasele de la mînă, încît el însuși s-a mirat de ușurința cu care s-au iubit, cînd ea l-a adus în patul ei de fecioară, într-o seară ploioasă, fiind singuri în casă. În fiecare zi, la ceasul acela, timp de aproape două săptămîni, se zbenguiră goi sub privirea uluită a portretelor de războinici îmbrăcați civil și de bunici nesățioase care i-au precedat în paradisul acelui pat istoric. Chiar și în clipele de răgaz ale iubirii rămîneau goi, cu ferestrele deschise, respirînd briza epavelor din golf, mirosul lor fetid și ascultînd în liniștea saxofonului zgomotele zilnice din curte, nota de neconfundat a broaștei sub bananieri, picătura de apă căzînd pe mormîntul nimănui, pașii firești ai vieții pe care nu avuseseră timp să o cunoască înainte.

Cînd părinții Nenei Daconte se întoarseră acasă, tinerii înaintaseră într-atît în ale iubirii, că nu le mai ajungea lumea

pentru altceva şi făceau dragoste la orice oră şi în orice loc, încercînd de fiecare dată să o redescopere. La început s-au iubit cum au putut mai bine în maşinile sport cu care tatăl lui Billy Sánchez încerca să-şi răscumpere propriile vinovăţii. Apoi, cînd maşinile ajunseră să li se pară banale, se furişau noaptea în cabinele pustii de la Marbella, unde soarta îi pusese faţă-n faţă pentru prima dată, ba chiar se strecurară deghizaţi, la vremea carnavalului din noiembrie, în camerele cu chirie din vechiul cartier de sclavi Getsemani, ocrotiţi de prostituatele care, abia cu cîteva luni în urmă, erau nevoite să-l suporte pe Billy Sánchez şi pe cei din banda lui, cu lanţuri cu tot. Nena Daconte se dărui iubirii ei tainice cu aceeaşi ardoare frenetică pe care înainte o irosise cu saxofonul, pînă într-atît încît banditul ei domesticit se dumiri, în sfîrşit, ce a înţeles ea cînd îi zisese că trebuia să se comporte ca un negru. Billy Sánchez îi răspunse pe măsură, întotdeauna prompt şi cu sîrg, împărtăşindu-i entuziasmul. Odată căsătoriţi, îşi făcură datoria de a se iubi cînd stewardesele dormeau, la jumătatea Atlanticului, închizîndu-se cu greu în toaleta avionului, gata să se prăpădească mai mult de rîs decît de plăcere. Numai ei ştiau atunci, la douăzeci şi patru de ore după nuntă, că Nena Daconte era însărcinată în două luni.

Astfel încît, atunci cînd au ajuns la Madrid, se simţeau foarte departe de a fi doi amanţi potoliţi, dar aveau destulă prudenţă să se comporte ca nişte tineri căsătoriţi neprihăniţi. Părinţii amîndurora prevăzuseră tot. Înainte de a se da jos din avion, un funcţionar de la protocol urcă în cabina de clasa întîi ca să-i aducă Nenei Daconte blana de vizon alb cu dungi de un negru luminos, darul de nuntă al părinţilor ei. Lui Billy Sánchez îi adusese o scurtă de miel, noutatea din iarna aceea, şi cheile unei maşini surpriză care-i aştepta la aeroport.

Misiunea diplomatică a ţării lor îi primi în salonul oficial. Ambasadorul şi soţia lui erau mai mult decît prieteni de o viaţă cu familiile celor doi, diplomatul fiind medicul care asistase

la nașterea Nenei Daconte. O așteptă cu un buchet de trandafiri atît de strălucitori și de proaspeți, încît stropii de rouă păreau artificiali. Ea îi sărută pe amîndoi, glumind puțin, stingherită de condiția prematură de tînără căsătorită, și apoi luă trandafirii. Apucîndu-i, se înțepă la deget în spinul de pe o tulpină, dar făcu față necazului într-un chip încîntător:

– Am făcut-o dinadins, spuse, ca să-mi remarcați inelul.

Într-adevăr toată misiunea diplomatică a admirat splendoarea inelului, calculînd că trebuie să coste o avere, nu atît prin felul diamantelor, cît prin vechimea lor bine păstrată. Dar nimeni n-a observat că degetul începea să sîngereze. Atenția tuturor s-a îndreptat apoi către mașina nouă. Ambasadorul avusese ideea nostimă să o aducă de la aeroport învelită în foiță de celofan, cu o imensă fundă aurie. Billy Sánchez nu i-a apreciat ingeniozitatea. Era atît de nerăbdător să vadă mașina, că a rupt brusc ambalajul și a rămas fără suflare. Era Bentley-ul decapotabil din acel an, cu tapițeria din piele veritabilă. Cerul părea un văl de cenușă, dinspre Guadarrama bătea un vînt tăios și înghețat de nu-ți venea să stai afară, dar lui Billy Sánchez nu-i păsa de frig. A ținut misiunea diplomatică în parcarea descoperită fără să-și dea seama că se congelau din politețe, pînă a terminat de cercetat mașina în amănuntele ei cele mai ascunse. Apoi ambasadorul s-a urcat lîngă el ca să-l conducă la reședința oficială unde urma să aibă loc prînzul. Pe parcurs, i-a arătat locurile cele mai cunoscute din oraș, dar el părea atent numai la vraja mașinii.

Era prima oară cînd pleca de pe meleagurile lui. Se perindase prin toate liceele particulare și publice, repetînd mereu aceleași clase pînă cînd a rămas plutind într-un nimb de lipsă de iubire. Prima imagine a unui oraș diferit de al lui, blocurile de case cenușii cu luminile aprinse în plină zi, copacii desfrunziți, marea îndepărtată, totul îi accentua descumpănirea pe care se străduia să o stăvilească în adîncul inimii. Totuși, după puțină vreme, a căzut fără să-și dea seama în prima

capcană a uitării. Pe neașteptate, se iscă o furtună liniștită, prima din acel anotimp, și, cînd au ieșit după prînz din casa ambasadorului ca să pornească spre Franța, au găsit orașul acoperit de o zăpadă strălucitoare. Billy Sánchez uită atunci de mașină și, de față cu toți, scoțînd chiote de bucurie și aruncîndu-și pumni de zăpadă peste creștet, se tăvăli în mijlocul străzii cu scurta pe el.

Nena Daconte și-a dat seama pentru prima dată că degetul îi sîngera cînd au părăsit Madridul, într-o după-amiază ce devenise transparentă după furtună. A fost surprinsă, căci o acompaniase la saxofon pe soția ambasadorului, căreia îi plăcea să cînte arii din opere în italiană după prînzurile oficiale, și abia a simțit o jenă la inelar. Apoi, în timp ce-i arăta bărbatului ei drumul cel mai scurt pînă la graniță, își tot sugea inconștient degetul ori de cîte ori îi sîngera și doar cînd ajunseră la Pirinei îi trecu prin cap să caute o farmacie. Curînd, a fost răzbită de somnul întîrziat din ultimele zile, iar cînd s-a trezit brusc, cu impresia de coșmar că mașina mergea prin apă, nu și-a mai amintit o bucată de vreme de batista legată la deget. Văzu pe ceasul luminos de la bord că era trei și ceva, socoti în gînd și numai atunci înțelese că trecură pe lîngă Bordeaux, Angoulême și Poitiers, iar acum străbăteau digul Loarei, inundat de flux. Lumina lunii se filtra prin ceață, iar siluetele castelelor dintre pini păreau desprinse din basmele cu năluci. Nena Daconte, care cunoștea regiunea pe dinafară, socoti că se aflau cam la trei ceasuri de Paris, iar Billy Sánchez continua neclintit la volan.

– Ești un sălbatic, îi zise. Conduci de mai bine de unsprezece ore fără să mănînci nimic.

Îl stăpînea încă beția mașinii noi. Deși în avion dormise puțin și prost, se simțea treaz și plin de putere ca să ajungă la Paris în zori.

– Nu mi-e încă foame după masa de la ambasadă, zise. Și adăugă, fără nici o noimă: La urma urmelor, la Cartagena abia se iese de la cinema. Trebuie să fie cam zece.

Totuşi, Nenei Daconte îi era teamă ca el să nu adoarmă la volan. Desfăcu o cutie dintre multele cadouri pe care le primiseră la Madrid şi încercă să-i bage în gură o felie de portocală glasată. Dar el întoarse capul.

– Bărbaţii nu mănîncă dulciuri, spuse.

Puţin înainte de Orléans, ceaţa se risipi şi o lună imensă lumină cîmpurile ninse, dar traficul deveni mai anevoios din pricina camioanelor enorme cu legume şi a cisternelor de vin ce se îndreptau spre Paris. Nena Daconte ar fi vrut să-şi ajute soţul la condus, dar nici măcar nu îndrăzni să i-o sugereze, căci el o avertizase de prima oară cînd ieşiseră împreună că nu-i umilinţă mai mare pentru un bărbat decît să se lase condus de nevastă. Se simţea lucidă după aproape cinci ore de somn bun şi, pe deasupra, era mulţumită că nu opriseră la un hotel din provincia franceză, pe care o cunoştea de mică din nenumăratele călătorii cu părinţii. „Nu există privelişti mai frumoase pe lume", zicea, „dar poţi să mori de sete fără să găseşti pe careva să-ţi dea gratis un pahar cu apă". Era atît de convinsă, încît în ultima clipă a pus un săpun şi un sul de hîrtie igienică în geanta de voiaj, fiindcă în hotelurile din Franţa nu găseai niciodată săpun, iar ca hîrtie pe la toalete erau ziare de săptămîna trecută, tăiate în pătrate şi agăţate într-un cîrlig.

Tot ce regreta în momentul acela era faptul că irosise o noapte întreagă fără să facă dragoste. Răspunsul bărbatului veni prompt:

– Mă gîndeam ce grozav trebuie să fie să te iubeşti în zăpadă, zise. Chiar aici, dacă vrei.

Nena Daconte chibzui. La marginea şoselei, zăpada sub lună părea afînată şi caldă, dar pe măsură ce se apropiau de suburbiile Parisului traficul devenea tot mai intens şi apăreau nuclee de fabrici luminate şi numeroşi muncitori pe biciclete. Dacă n-ar fi fost iarnă, s-ar fi aflat în plină zi.

– Ar fi mai bine să aşteptăm totuşi pînă la Paris, zise Nena Daconte. La căldurică şi într-un pat cu cearşafuri curate, ca oamenii căsătoriţi.

– E prima oară cînd nu ești de părerea mea, spuse el.

– Te cred, răspunse ea. E prima oară cînd sîntem căsătoriți.

Cu puțin înainte de ivirea zorilor, s-au spălat pe față, au mers la toaleta unui restaurant de peste drum și au băut cafea cu brioșe calde la barul unde camionagii luau micul dejun stropit cu vin roșu. Nena Daconte observase la toaletă că avea pete de sînge pe bluză și pe fustă, dar nu încercă să le spele. Aruncă la gunoi batista îmbibată, schimbă inelul pe mîna stîngă și își spălă bine cu apă și cu săpun degetul rănit. Înțepătura era aproape invizibilă. Totuși, îndată ce se întoarseră la mașină, începu iar să sîngereze, așa încît Nena Daconte lăsă brațul să atîrne afară pe geam, încredințată că aerul înghețat al cîmpiei avea virtutea de a opri sîngele. Și acest leac se dovedi zadarnic, dar nu se îngrijoră încă. „Dacă vrea să ne găsească cineva o să-i fie foarte ușor", zise cu farmecul ei firesc. „N-ar avea decît să se ia după urma sîngelui meu pe zăpadă". Apoi se gîndi mai bine la ce spusese și chipul ei înflori în lumina zorilor.

– Imaginează-ți, spuse, o dîră de sînge pe zăpadă de la Madrid la Paris. Nu ți se pare frumos pentru un cîntec?

N-avu timp să se mai gîndească. În suburbiile Parisului, degetul devenise un izvor de nestăvilit, iar ea simți cu adevărat că i se scurge sufletul prin rană. Încercă să oprească sîngele cu sulul de hîrtie igienică pe care-l avea în geanta de voiaj, dar zăbovea mai mult înfășurîndu-și degetul decît aruncînd pe geam bucățile de hîrtie însîngerată. Îmbrăcămintea de pe ea, blana, scaunele mașinii se îmbibau încet-încet, dar implacabil. Billy Sánchez se sperie de-a binelea și insistă să caute o farmacie, dar ea știa că acum povestea asta nu mai era treabă de farmaciști.

– Sîntem aproape de Poarta Orléans, zise. Ține-o tot înainte, pe bulevardul Général Leclerc, acela lung și cu mulți pomi, iar apoi îți spun eu ce să faci.

A fost traseul cel mai îngrozitor din toată călătoria. Bulevardul Général Leclerc era un nod infernal de automobile

mici și de motociclete, oprite în ambele sensuri, și de camioane uriașe care încercau să ajungă la piețele centrale. Billy Sánchez s-a enervat în așa hal de larma inutilă a claxoanelor, încît s-a înjurat în gura mare, în limba celor din banda lui, cu mai mulți șoferi, ba chiar a încercat să se dea jos din mașină să se bată cu unul, dar Nena Daconte izbuti să-l convingă că francezii sînt oamenii cei mai grosolani din lume, dar că nu sar la bătaie niciodată. A fost o dovadă de chibzuință din partea ei, căci în clipa aceea făcea mari eforturi să nu-și piardă cunoștința.

Numai ca să iasă din rondul Lion de Belfort le-a trebuit mai bine de o oră. Cafenelele și magazinele erau luminate de parcă ar fi fost miezul nopții, fiindcă era o zi de marți tipică pentru lunile ianuarie la Paris, întunecat și murdar, cu o burniță persistentă care nu reușea să se transforme în zăpadă. Bulevardul Denfer-Rochereau era însă mai liber și, după cîteva străzi, Nena Daconte îi indică bărbatului ei s-o ia la dreapta și se opriră la intrarea de urgență a unui spital imens și sumbru.

Avu nevoie de ajutor ca să iasă din mașină, dar nu-și pierdu seninătatea, nici luciditatea. Pînă cînd sosi doctorul de gardă, întinsă pe targa cu rotile, răspunse infirmierei la chestionarul de rutină despre identitatea și antecedentele sănătății ei. Billy Sánchez îi ținea geanta și-i strîngea mîna stîngă unde purta acum inelul, și o simți vlăguită și rece, iar buzele ei își pierduseră culoarea. A rămas lîngă ea, cu mîna ei într-a lui, pînă cînd apăru medicul de gardă și examină rapid degetul rănit. Era un bărbat foarte tînăr, cu pielea de culoarea aramei vechi și cu capul ras. Nena Daconte nu-i dădu atenție, ci-i surîse livid soțului ei:

– Nu te speria, îi zise cu umorul ei de neînvins. Tot ce se poate întîmpla e ca acest canibal să-mi taie mîna ca s-o mănînce.

Medicul își sfîrși examenul și atunci îi surprinse cu o spaniolă foarte corectă, deși cu un accent asiatic ciudat.

– Nu, copii, spuse. Canibalul moare mai curînd de foame decît să taie o mînă așa de frumoasă.

S-au simțit prost, dar medicul i-a liniștit cu un gest amabil. A dat apoi ordin să fie dusă targa și Billy Sánchez vru să meargă și el, ținînd mîna soției. Medicul l-a prins de braț.

– Dumneavoastră nu, îi spuse. Merge la tratament intensiv.

Nena Daconte îi zîmbi iar soțului și-i făcu semne de rămas-bun cu mîna, pînă cînd targa se pierdu la capătul culoarului. Medicul zăbovi cercetînd datele pe care infirmiera le scrisese pe o tăbliță. Billy Sánchez i-a strigat:

– Doctore, îi spuse, e însărcinată.

– De cîtă vreme?

– De două luni.

Medicul nu dădu faptului importanța la care se aștepta Billy Sánchez. „Ați făcut bine că mi-ați spus", zise și plecă după targă. Billy Sánchez rămase nemișcat în camera lugubră mirosind a transpirație de bolnavi, privind fără să știe ce să facă spre culoarul îngust pe unde o duseseră pe Nena Daconte, apoi se așeză pe banca de lemn unde mai stăteau și alte persoane, așteptînd. Nu-și dădu seama cît timp a stat acolo, dar cînd s-a hotărît să plece din spital era iar noapte și burnița nu încetase, și el mergea fără să știe măcar ce avea de făcut, copleșit de toate grijile de pe lume.

Nena Daconte s-a internat la ora 9.30, marți, pe 7 ianuarie, după cum am putut să constat cîțiva ani mai tîrziu din arhivele spitalului. În acea primă noapte, Billy Sánchez a dormit în mașina staționată în fața porții de urgență și, foarte devreme a doua zi, a mîncat șase ochiuri și a băut două cești de cafea cu lapte la birtul cel mai apropiat, pentru că nu mai mîncase ca lumea de la Madrid. S-a întors apoi la salonul de urgență ca s-o vadă pe Nena Daconte, dar îi dădură a înțelege că trebuie să se adreseze la intrarea principală. Acolo a găsit în sfîrșit un asturian, om de serviciu, care l-a ajutat să poată vorbi cu portarul, și acesta a confirmat că, într-adevăr, Nena

Daconte era înregistrată în spital, dar i-a spus să vizitele erau permise numai marţea, de la nouă la patru după-amiaza. Adică după şase zile. A încercat să-l vadă pe doctorul care vorbea spaniola, descriindu-l drept un negru cu capul ras, dar nimeni nu-l luă în seamă cu două amănunte atît de simpliste.

Liniştit de vestea că Nena Daconte era trecută în registru, s-a întors la locul unde lăsase maşina, şi un agent de circulaţie l-a obligat să staţioneze două străzi mai înainte, pe un drum foarte îngust şi pe partea numerelor fără soţ. Pe trotuarul din faţă era o clădire restaurată cu o firmă: „Hotel Nicole". Avea o singură stea şi un hol de primire foarte mic unde nu se afla altceva decît o sofa şi un pian vechi, însă proprietarul, cu vocea lui subţire, se putea înţelege cu clienţii în orice limbă, cu condiţia ca ei să aibă cu ce plăti. Billy Sánchez s-a instalat cu unsprezece valize şi nouă cutii cu cadouri în singura cameră liberă, o mansardă triunghiulară, la etajul nouă, la care ajungeai fără suflare pe o scară în spirală trăsnind a sufleu de conopidă fiartă. Pereţii erau ticsiţi de ilustraţii triste şi prin singura fereastră nu răzbătea decît lumina tulbure din curtea interioară. Mai erau un pat dublu, un dulap mare, un scaun fără spătar, un bideu portabil şi un lavoar cu ligheanul şi cana respectivă, astfel că în cameră nu puteai sta decît culcat în pat. Totul era nu vechi, mai rău, prăpădit, dar foarte curat şi cu un iz sănătos de medicament proaspăt.

Lui Billy Sánchez nu i-ar fi ajuns toată viaţa ca să desluşească enigmele acestei lumi întemeiate pe talentul avariţiei. Niciodată n-a pătruns taina luminii de pe scară, care se stingea înainte de a ajunge la el în cameră, nici n-a descoperit cum s-o aprindă iar. I-a trebuit o jumătate de dimineaţă ca să înveţe că pe palierul fiecărui etaj era o săliţă cu un closet cu lanţ, şi cînd s-a hotărît să-l folosească pe întuneric, a descoperit din întîmplare că lumina se aprindea dacă trăgeai zăvorul pe dinăuntru, ca nimeni să n-o uite aprinsă. Duşul de la capătul coridorului, pe care el se încăpăţîna să-l folosească de două ori

pe zi, ca acasă, se plătea separat cu bani gheață, iar apa caldă, controlată de la administrație, se termina după trei minute. Cu toate acestea, Billy Sánchez a avut judecata destul de limpede pentru a pricepe că orînduiala aceea, atît de diferită de a lui, era oricum mai bună decît urgia lui ianuarie și, pe deasupra, se simțea așa de nefericit și de singur că nu reușea să înțeleagă cum de putuse trăi vreodată fără ajutorul Nenei Daconte.

Îndată ce urcă în cameră, în dimineața zilei de miercuri, se trînti pe pat cu fața în jos, cu scurta pe el, gîndindu-se la făptura minunată care sîngera necontenit în clădirea de peste drum, și foarte curînd căzu într-un somn atît de firesc, că atunci cînd se deșteptă, ceasul arăta ora cinci, dar nu-și putu da seama dacă era cinci după-amiaza ori cinci dimineața, nici în ce zi a săptămînii se afla, nici în ce oraș cu geamurile biciuite de vînt și ploaie. Așteptă treaz în pat, cu gîndul veșnic la Nena Daconte, pînă a putut să vadă că, de fapt, se crăpa de ziuă. Atunci s-a dus să mănînce la același birt unde mai fusese cu o zi înainte și acolo a aflat că e joi. Luminile spitalului erau aprinse și ploaia încetase, astfel că rămase sprijinit de trunchiul unui castan în fața porții principale, pe unde intrau și ieșeau doctori și infirmiere în halate albe, cu speranța să-l zărească pe medicul asiatic care o primise pe Nena Daconte. Nu l-a văzut nici după-amiaza, cînd a fost silit să renunțe să mai aștepte fiindcă îngheța. La șapte a băut iar o cafea cu lapte și a mîncat două ouă fierte pe care le-a luat chiar el din galantar, după patruzeci și opt de ore de mîncat același lucru în același loc. Cînd s-a întors la hotel să se culce, și-a găsit mașina singură pe un trotuar și toate celelate pe trotuarul de vizavi, iar pe parbriz avea înștiințarea cu amenda. Portarul Hotelului Nicole și-a bătut capul să-i explice că, în zilele fără soț ale lunii, se putea staționa pe trotuarul cu numere fără soț, iar a doua zi pe trotuarul celălalt. Atîtea matrapazlîcuri raționaliste erau de neînțeles pentru un Sánchez de Avila din vița cea mai veche, care abia cu doi ani în urmă intrase într-un cinematograf de

cartier cu automobilul oficial al primarului general și produse stricăciuni de neimaginat în fața polițiștilor încremeniți. Pricepu și mai puțin cînd portarul hotelului îl sfătui să plătească amenda, dar să nu-și mute mașina din loc la ora aceea, fiindcă ar trebui să o schimbe iar la miezul nopții. În zori, pentru prima dată, nu se mai gîndi doar la Nena Daconte, ci se zvîrcoli în pat fără să poată adormi, amintindu-și de nopțile lui de zbucium în bodegile cu homosexuali din piața publică, la Cartagena del Caraibe. Își amintea gustul peștelui prăjit și al pilafului de cocos din cîrciumile de pe cheiul la care acostau goeletele din Aruba. Își aminti de casa cu zidurile invadate de flori de *bougainvillea*, unde acum era abia șapte seara, și-l văzu pe tatăl lui într-o pijama de mătase, citind ziarul în răcoarea terasei.

Își aminti de maică-sa, despre care nu se știa niciodată unde se afla, la nici o oră, maică-sa cea ispititoare și vorbăreață, cu o rochie de duminică și un trandafir după ureche, la asfințit, sufocîndu-se de căldură sub povara îmbrăcămintei superbe. Într-o seară, cînd el avea șapte ani, intrase pe nepusă masă în camera ei și o surprinsese goală în pat, cu unul dintre amanții de ocazie. Întîmplarea aceea despre care nu vorbiseră niciodată a stabilit între ei o legătură de complicitate mult mai folositoare decît dragostea. Totuși, el nu fusese conștient de asta, nici de atîtea alte lucruri îngrozitoare din singurătatea-i de copil unic, pînă în noaptea asta cînd s-a pomenit zvîrcolindu-se în pat, într-o mansardă tristă din Paris, fără nici un suflet căruia să-i povestească nenorocirea sa, și cu o înverșunare feroce împotriva lui însuși pentru că nu putea să-și înfrîneze dorința de a plînge.

A fost o veghe cu folos. Vineri s-a sculat frînt după o noapte proastă, dar hotărît să-și orînduiască viața. S-a decis în sfîrșit să violeze încuietoarea valizei ca să-și schimbe hainele, deoarece cheile se aflau în geanta Nenei Daconte, cu cea mai mare parte din bani și cu agenda unde ar fi găsit poate

numărul vreunui cunoscut din Paris. În birtul obişnuit constată că învăţase să salute în franceză şi să ceară sandvişuri cu şuncă şi cafea cu lapte. Ştia însă că niciodată n-ar fi în stare să comande unt sau ouă de nici un fel, fiindcă n-o să înveţe vreodată să le numească, dar untul se servea totdeauna cu pîinea, iar ouăle răscoapte stăteau la vedere în galantar şi puteau fi luate de acolo după plac. Pe deasupra, după trei zile, personalul care servea se obişnuise cu el şi îl ajuta să se facă înţeles. Aşa încît, vineri la prînz, pe cînd încerca să-şi limpezească gîndurile, a comandat un muşchi de viţel cu cartofi şi o sticlă de vin. Se simţea atît de bine, că mai ceru o sticlă, o bău pe jumătate şi trecu strada cu hotărîrea neclintită să intre în spital cu forţa. Nu ştia unde s-o caute pe Nena Daconte, dar în capul lui dăinuia imaginea providenţială a medicului asiatic, fiind sigur că avea să-l găsească. N-a intrat pe poarta principală, ci pe cea de la urgenţă, care i-a părut mai puţin păzită, dar n-a izbutit să ajungă mai departe de coridorul unde Nena Daconte îi făcuse cu mîna semne de rămas-bun. Un paznic cu halatul mînjit de sînge l-a întrebat ceva cînd ajunse în dreptul lui, dar el nu i-a dat atenţie. Paznicul s-a luat după el, repetîndu-i întruna aceeaşi întrebare pe franţuzeşte, şi în cele din urmă l-a apucat de braţ cu atîta forţă, că l-a oprit brusc. Billy Sánchez a încercat să se desprindă cu o figură pe care o ştia de cînd mînuia lanţul, dar atunci paznicul l-a înjurat de mamă pe franţuzeşte, i-a răsucit braţul la spate cu o lovitură de maestru şi, fără a înceta să-l înjure de mamă de mii de ori, l-a împins cu de-a sila pînă la poartă, făcîndu-l să turbeze de durere, şi l-a azvîrlit în mijlocul străzii ca pe un sac de cartofi.

În după-amiaza aceea, necăjit de lecţia primită, Billy Sánchez începu să fie adult. S-a hotărît, aşa cum ar fi făcut Nena Daconte, să apeleze la ambasadorul lui. Portarul de la hotel care, în ciuda căutăturii posomorîte, era foarte serviabil şi pe deasupra foarte răbdător cu limbile străine, i-a găsit numărul şi adresa ambasadei în cartea de telefon şi i le-a notat pe un

cartonaş. A răspuns o femeie deosebit de amabilă, în vocea căreia, molcomă şi fără strălucire, Billy Sánchez a recunoscut imediat felul de a vorbi din Anzi. A început prin a-şi spune numele în întregime, convins că o impresionează cu cele două nume de familie ale lui, dar vocea nu s-a tulburat la telefon. O auzi explicîndu-i lecţia învăţată pe dinafară: că domnul ambasador lipsea în acel moment din biroul său şi nu era aşteptat pînă a doua zi; dar că, oricum, nu-l putea primi decît cu întîlnire fixată în prealabil şi numai pentru un caz deosebit. Billy Sánchez a priceput atunci că nici drumul acesta n-avea să-l ducă la Nena Daconte şi i-a mulţumit pentru informaţie cu aceeaşi amabilitate cu care i-a fost dată. Apoi a luat un taxi şi s-a dus la ambasadă.

Era la numărul 22 de pe Elisée, într-unul dintre arondismentele cele mai liniştite ale Parisului; singurul lucru care-l impresionă însă pe Billy Sánchez, aşa cum mi-a povestit el însuşi în Cartagena de Indias după mulţi ani, a fost că pentru prima dată de la venirea lui soarele era la fel de limpede ca în Caraibi şi că Turnul Eiffel se desluşea deasupra oraşului, pe un cer strălucitor. Funcţionarul care l-a primit în locul ambasadorului părea abia restabilit după o boală mortală, nu numai din pricina costumului de stofă neagră, a gulerului strîmt şi a cravatei de doliu, ci şi prin cumpătarea gesturilor şi înţelepciunea vocii. A înţeles nerăbdarea lui Billy Sánchez, dar i-a amintit, fără să-şi piardă blîndeţea, că se aflau într-o ţară civilizată, ale cărei norme stricte se întemeiau pe criteriile cele mai vechi şi înţelepte, spre deosebire de Americile barbare, unde era de-ajuns să dai bacşiş portarului ca să intri în spitale. „Nu, dragul meu tînăr“, îi zise. Nu era altceva de făcut decît să se supună imperiului raţiunii şi să aştepte pînă marţi.

– La urma urmelor nu mai sînt decît patru zile, încheie. Între timp duceţi-vă la Luvru. Merită osteneala.

Cînd ieşi, Billy Sánchez se pomeni în piaţa Concorde, fără să ştie ce să facă. Văzu Turnul Eiffel pe deasupra acoperişurilor

şi i se păru atît de aproape, că încercă să ajungă pînă la el mergînd pe chei. Dar foarte curînd şi-a dat seama că era mai departe decît părea şi îşi mai schimba şi locul pe măsură ce-l căuta. Aşa încît a început să se gîndească la Nena Daconte, aşezat pe o bancă pe malul Senei. Văzu remorcherele trecînd pe sub poduri, dar nu-i părură vase, ci case rătăcitoare cu acoperişuri colorate şi ferestre cu ghivece de flori pe pervaz, şi sîrme cu rufe întinse la uscat pe şlepuri. Se uită îndelung la un pescar încremenit, cu undiţa nemişcată şi firul imobil în apă, se plictisi aşteptînd să se mişte ceva, pînă începu să se întunece şi se hotărî să ia un taxi ca să se întoarcă la hotel. Abia atunci a constatat că nu ştia numele şi adresa hotelului şi că n-avea habar în ce arondisment din Paris se afla spitalul.

Cuprins de panică intră în prima cafenea pe care o găsi, ceru un coniac şi se strădui să-şi adune gîndurile. Pe cînd stătea acolo, s-a văzut reflectat de multe ori şi din unghiuri diferite în oglinzile fără număr de pe pereţi, s-a simţit speriat şi solitar şi, pentru prima oară de cînd era pe lume, s-a gîndit la realitatea morţii. Dar cu al doilea pahar s-a simţit mai bine şi i-a venit ideea providenţială să se întoarcă la ambasadă. A căutat cartonaşul în buzunar ca să-şi amintească numele străzii şi a descoperit că pe dos erau tipărite numele şi adresa hotelului. Experienţa aceea îl impresionă atît de neplăcut, că tot sfîrşitul de săptămînă şi-l petrecu în cameră, ieşind numai cît să mănînce şi să mişte maşina pe trotuarul corespunzător. Vreme de trei zile a continuat să cadă aceeaşi burniţă murdară ca în dimineaţa sosirii. Billy Sánchez, care nu citise niciodată o carte întreagă, ar fi dorit să aibă una, să nu se mai plictisească stînd trîntit în pat, dar singurele pe care le-a găsit în valizele soţiei erau în alte limbi decît spaniola. Prin urmare aşteptă mai departe ziua de marţi, contemplînd păunii ce se repetau pe tapetul de pe pereţi, fără a înceta nici măcar o clipă să se gîndească la Nena Daconte. Luni şi-a făcut puţină ordine în cameră, imaginîndu-şi ce-ar spune ea dacă l-ar găsi în asemenea hal şi

doar atunci a descoperit că blana de vizon era pătată cu sînge uscat. Şi-a petrecut după-amiaza spălînd-o cu săpunul parfumat găsit în geanta de voiaj, pînă izbuti să o facă la fel ca atunci cînd o aduseseră în avion la Madrid.

Marţea se ivi tulbure şi îngheţată, dar fără burniţă, şi Billy Sánchez se sculă de la şase şi aşteptă la poarta spitalului, împreună cu o grămadă de rude de-ale bolnavilor, încărcate cu pachete şi buchete de flori. Intră cu gloata, ducînd pe braţ blana de vizon, fără să întrebe nimic şi fără să aibă habar unde se afla Nena Daconte, dar susţinut de convingerea că avea să dea de medicul asiatic. A străbătut o curte interioară foarte mare, cu flori şi păsări sălbatice, pe laturile căreia se aflau pavilioanele bolnavilor: femeile la dreapta, bărbaţii la stînga. Luîndu-se după vizitatori, a intrat în pavilionul femeilor. A văzut un şir lung de bolnave aşezate pe paturi, cu cămăşi de noapte date de spital, luminate de strălucirea puternică din ferestre, şi s-a gîndit că totul era mai vesel decît se putea închipui de afară. După ce a ajuns la capătul culoarului şi l-a străbătut iar în sens invers, s-a încredinţat că nici una dintre bolnave nu era Nena Daconte. Apoi a trecut din nou prin galeria exterioară, privind prin fereastră pavilioanele de bărbaţi, pînă crezu că-l recunoaşte pe medicul pe care-l căuta.

El era, într-adevăr. Stătea cu alţi medici şi cîteva infirmiere examinînd un bolnav. Billy Sánchez a intrat în pavilion, a dat-o la o parte pe una dintre surorile din grup şi s-a oprit în faţa medicului asiatic, care stătea aplecat peste bolnav. L-a strigat. Medicul şi-a ridicat ochii trişti, s-a gîndit o clipă şi atunci l-a recunoscut.

– Dar unde naiba aţi fost? zise.

Billy Sánchez rămase perplex.

– La hotel, răspunse. Aici, în apropiere.

Atunci a aflat. Nena Daconte murise pierzînd sînge în seara de joi, 9 ianuarie, la 7.10, după şaptezeci de ore de eforturi zadarnice ale celor mai competenţi specialişti din Franţa.

Pînă în ultima clipă fusese lucidă și senină și dăduse instrucțiuni să fie căutat bărbatul ei la Hotelul Plaza Athenée, unde aveau o cameră rezervată, și să se ia legătura cu părinții ei. Ambasada fusese anunțată vineri printr-o telegramă urgentă primită la cancelarie, cînd părinții Nenei Daconte zburau deja spre Paris. Ambasadorul în persoană s-a ocupat de formalitățile de îmbălsămare și a rămas în legătură cu Prefectura Poliției din Paris ca să fie găsit Billy Sánchez. Un comunicat urgent cu datele sale personale a fost transmis din noaptea de vineri pînă duminică seara la radio și la televiziune, și în răstimpul acestor patruzeci de ore a fost omul cel mai căutat din Franța. Poza lui, găsită în geanta Nenei Daconte, era expusă pretutindeni. Fuseseră localizate trei Bentley-uri decapotabile același model, dar nici unul nu era al lui.

Părinții Nenei Daconte sosiseră sîmbătă la prînz și au vegheat corpul în capela spitalului, așteptînd pînă în ultima clipă să fie găsit Billy Sánchez. Fuseseră anunțați și părinții lui, care s-au pregătit să ia avionul spre Paris, dar în ultimul moment au renunțat, din pricina unei încurcături de telegrame. Slujba a avut loc duminică la ora două, la numai două sute de metri de camera sordidă de hotel unde Billy Sánchez agoniza în singurătate, tînjind după dragostea Nenei Daconte. Funcționarul care-l primise la ambasadă mi-a spus, cîțiva ani mai tîrziu, că el însuși deschisese telegrama sosită la cancelarie, la o oră după ce Billy Sánchez ieșise din biroul său, și l-a tot căutat prin barurile ascunse din Faubourg St. Honoré. Mi-a mărturisit că nu-i dăduse prea mare atenție cînd l-a primit, căci nu și-ar fi închipuit niciodată că provincialul acela zăpăcit de noutatea Parisului și cu o scurtă de miel așa de neglijentă ar avea o origine atît de ilustră. Chiar în noaptea aceea de duminică, pe cînd el își înfrîna dorința de a plînge de furie, părinții Nenei Daconte au renunțat să-l mai caute și au luat corpul îmbălsămat în coșciugul de metal, iar cei care au putut să-l zărească repetară ani în șir că nu văzuseră nicicînd femeie mai frumoasă,

vie ori moartă. Aşa încît marţi dimineaţă, cînd Billy Sánchez intră în sfîrşit în spital, înmormîntarea avusese deja loc în tristul cavou din La Manga, la numai cîţiva metri de casa unde ei desluşiseră primele tîlcuri ale fericirii. Medicul asiatic care l-a pus pe Billy Sánchez la curent cu tragedia a vrut să-i dea în sala spitalului nişte calmante, dar el le-a refuzat. Plecă fără să spună un cuvînt, fără nimic pentru care să mulţumească, gîndindu-se că tot ce-i trebuia în acel moment era să dea de cineva căruia să-i rupă cu lovituri de lanţ figura, ca să se răzbune pe nenorocirea lui.

Cînd ieşi din spital nici nu-şi dădu măcar seama că din cer cădea lin o zăpadă fără urme de sînge, cu fulgi proaspeţi şi puri ce păreau mici pene de porumbel, iar pe străzile Parisului domnea un aer de sărbătoare, fiindcă era prima ninsoare zdravănă după zece ani.

1976

CUPRINS

PROLOG
De ce douăsprezece,
de ce povestiri și de ce călătoare 5

DRUM BUN, DOMNULE PREȘEDINTE 10

SFÎNTA 36

AVIONUL FRUMOASEI ADORMITE 50

MĂ OFER SĂ VISEZ. 57

„AM VENIT DOAR SĂ DAU UN TELEFON" 64

SPAIME DE AUGUST 80

MARIA DOS PRAZERES 84

ȘAPTESPREZECE ENGLEZI OTRĂVIȚI 99

TRAMONTANA. 112

VARA FERICITĂ A DOAMNEI FORBES. 118

LUMINA E CA APA 131

URMA SÎNGELUI TĂU PE ZĂPADĂ. 135